

КУЛЬТУРА

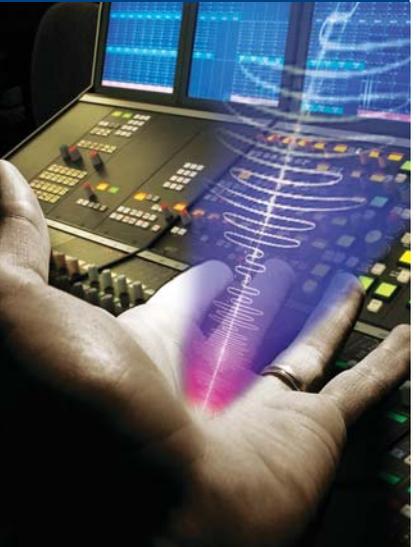
WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

**СЁННЯ —
ЗАКРЫЦЦЁ
"ЛІСТАПАДА"**

С. 3, 15

С. 4 — 5

С. 8 — 9

С. 6

Junior
EUROVISION

Фота Геннадзя ЖЫНКОВА, БелТА, спецыяльна для "Культуры"

Сёння ўвечары на дзіцячым "Еўрабачанні" ў Кіеве наш Юра Дземідовіч выступіць пад нумарам 12. Пажадаем яму поспеху! А сам Юра разам з калегамі па творчай прэзентацыі Беларусі на прэстыжным еўрапейскім тэлефоруме на пытанне з конкурснай песні, вынесенае намі ў загаловак, адказвае яе назвай: "Чароўны трусік"!

"...ХТО Б ВЫ ДУМАЛІ?"

С. 3.

Год сяброўскіх сустрэч

23 — 24 лістапада ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі пройдуць урачыстыя мерапрыемствы з нагоды закрыцця Года культуры Расійскай Федэрацыі ў Рэспубліцы Беларусь.

А 11 лістапада міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка і міністр культуры Расійскай Федэрацыі Аляксандр Аўдзееў падпісалі ў Маскве праграму арганізацыі і правядзення ў 2010-м Года культуры Беларусі ў Расіі. Пасля падпісання дакумента міністры абедзвюх краін адзначылі, што рэалізацыя названай праграмы з'яўляецца важным крокам да далейшага паглыблення беларуска-расійскага супрацоўніцтва ў галіне культуры.

Афіцыйнае адкрыццё Года культуры Рэспублікі Беларусь у Расійскай Федэрацыі адбудзецца ў сакавіку 2010 го-

да: у Маскве будзе паказаны балет у выкананні артыстаў Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь. Будзе наладжана таксама выстаўка твораў сучасных беларускіх мастакоў.

Дні беларускай культуры пройдуць і ў Санкт-Пецярбургу. У красавіку мяркуецца правядзенне гала-канцэрта майстроў нашай эстрады, а таксама адкрыццё мемарыяльнай дошкі сьляху сыну Беларусі Яну Баршчэўскаму. Але на гэтым красавіку мерапрыемствы ў Санкт-Пецярбургу не завершацца: у канцэртнай зале Эрмітажа выступіць Дзяржаўны камерны аркестр Рэспублікі Беларусь, а літаратары зладзяць “круглы стол”, дзе абмяркуюць тэму патрыятызму ў творчасці сучасных пісьменнікаў.

Значнай падзеяй у культурнай прасторы нашых дзяржаў мае стаць сумесны гала-канцэрт вядучых майстроў мастацтваў Беларусі і Расіі, прымеркаваны да 65-й гадавіны Вялікай Перамогі, які пройдзе ў Маскве майскімі днямі. А пры дзясягненні дамоўленасці з прадзюсерскімі арганізацыямі па гарадах Расіі будзе арганізаваны гастрольны тур нашых славетных калектываў — Беларускага дзяржаўнага ансамбля “Песняры” і Заслужанага калектыву ансамбля “Сябры”.

Сярод іншых мерапрыемстваў на верасень 2010-га запланавана тэматычная выстаўка Літаратурнага музея Максіма Багдановіча ў Яраслаўлі — горада, дзе пэнт правёў гады навучання ў тамтэйшай гімназіі. Таксама цягам года ў расійскіх гарадах будуць ладзіцца Дні беларускага кіно.

Як мяркуецца, закрыццё Года культуры Рэспублікі Беларусь у Расійскай Федэрацыі адбудзецца ў лістападзе: у Маскве пройдзе спектакль Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы.

У фармаце “круглага стала”

19 лістапада адбылося пасяджэнне “круглага стала” “Прэмія Саюзнай дзяржавы як сімвал духоўнага адзінства народаў Беларусі і Расіі”.

У мерапрыемстве прынялі ўдзел намінанты на прэмію Саюзнай дзяржавы народны мастак Беларусі, скульптар Леў Гумілеўскі і ягоны сын — мастак, скульптар Сяргей Гумілеўскі, народны мастак Беларусі Леанід Шчамялёў, прадстаўнікі Пастаяннага камітэта Саюзнай дзяржавы, члены Экспертнага савета па прэміях Саюзнай дзяржавы, пісьменнікі Беларусі і Расіі, творчая інтэлігенцыя дзвюх краін. У сустрэчы прыняў удзел і лаўрэат прэміі за 2005 — 2006 гг., сустаршыня Саюза пісьменнікаў Расіі Станіслаў Куняев.

Як вядома, яшчэ 28 кастрычніка бягучага года Савет Міністраў Са-

У дні афіцыйнага візиту адбылася таксама сустрэча беларускай дэлегацыі з народным мастаком СССР Зурабам Цэрэтэлі, наведваннем Расійскай акадэміі мастацтваў. Дарэчы, нагадаем, што знакаміты скульптар-манументаліст неаднаразова прымаў на майстар-класы студэнтаў з Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў.

Пад час знаходжання ў расійскай сталіцы міністр культуры нашай краіны Павел Латушка ўсклаў кветкі да помніка народнаму паэту Беларусі Янку Купалу, які ўсталяваны ў Маскве на Кутузаўскім праспекце.

Сярод іншых падзей маскоўскага візиту варта адзначыць сустрэчу міністра культуры з кіраўніком Дэпартамента па культуры Масквы, на якой абмяркоўваліся пытанні перспектыўнага су-

працоўніцтва ў сферы культуры расійскай сталіцы і Рэспублікі Беларусь. На сустрэчы з выконваемым абавязкі выканаўчага дырэктара Міжнароднага фонду гуманітарнага супрацоўніцтва дзяржаў — удзельніц СНД Таццянай Бубновай вялася гаворка пра сумесныя з фондам праекты і ўдзел у іх дзеячаў культуры і мастацтваў рэспублікі. Міністр культуры нашай краіны правёў гутарку і са старшынёй савета Рэгіянальнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Беларусы Масквы” Сяргеем Кандыбовічам, у ходзе якой узнімаўся пытанні пра ўзаемадзеянне ў галіне культуры, адукацыі, навукі.

Беларуская дэлегацыя ў час наведвання расійскай сталіцы пабывала таксама на канцэрце фестывалю класічнай музыкі “Узыходзячы зоркі ў Крамлі”, у рамках якога выступалі пераможцы фестывалю — маладыя музыканты з дзяржаў — удзельніц СНД. Нашу краіну ў канцэрце прадставіла лаўрэат міжнародных конкурсаў, стыпендыят спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі Таццяна Кармазынава.

Фінальным жа акордам стане арганізаваны міністэрствамі культуры Беларусі і Расіі, а таксама Міжнародным цэнтрам фестывалю канцэрт з удзелам Вялікага сімфанічнага аркестра Расіі імя П.Чайкоўскага пад кіраўніцтвам народнага артыста СССР Уладзіміра Федасева. У рамках канцэртаў будуць выкананы творы П.Чайкоўскага, Д.Шостакавіча, а таксама музычна-літаратурная кампазіцыя паводле рамана Л.Талстога “Вайна і мір” на музыку Л. ван Бетховена, С.Пракоф’ева, П.Чайкоўскага з удзелам артыстаў маскоўскіх тэатраў.

юзнай дзяржавы адобрыў прапановы Экспертнага савета па прысуджэнні прэміі Саюзнай дзяржавы ў галіне літаратуры і мастацтва за 2009 — 2010 гады. Канчатковае рашэнне аб прысуджэнні прэміі будзе прынята Вышэйшым дзяржаўным саветам Саюзнай дзяржавы.

Сімвалічна і тое, што прэмія будзе ўручацца ў 10-годдзе з часу падпісання Дагавора аб стварэнні Саюзнай дзяржавы Беларусі і Расіі.

А цырымонія ўзнагароджання лаўрэатаў адбудзецца на XIX Міжнародным фестывалі мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску” з удзелам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, старшыні Вышэйшага дзяржаўнага савета Саюзнай дзяржавы Аляксандра Лукашэнкі.

С л о в ы п а д з я к і

На нашай зямлі сёлета праходзіла шмат міжнародных фестывалю, конкурсаў, выставак, у якіх прымалі ўдзел замежныя творцы. Госці з іншых краін свету па завяршэнні гэтых прэстыжных форумаў вязуць з Беларусі свае шчырыя ўражанні, увасобленыя потым у словы ўдзячнасці. Такі ліст на імя Кіраўніка дзяржавы быў накіраваны з Дзяржаўнай установы культуры і мастацтва Рэспублікі Башкартастан Башкірскага ордэна Працоўнага Чырвонага сцяга акадэмічнага тэатра імя Мажыта Гафуры.

Прэзідэнту Рэспублікі Беларусь А.Р.Лукашэнку

Паважаны Аляксандр Рыгоравіч! Нашаму калектыву — артыстам і супрацоўнікам Башкірскага акадэмічнага тэатра драмы імя Мажыта Гафуры — пашчасціла пабыць на шчодрай беларускай зямлі: 19 кастрычніка ў рамках IV Міжнароднага фестывалю тэатральнага мастацтва “Панарама” наш тэатр выступіў са спектаклем “Пралятаючы над гняздом зязюлі” па рамана Кена Кізі (рэжысёр — Айрат Абушахманаў) у Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы.

Удзел у такім прэстыжным тэатральным форуме для нашага калектыву можна назваць святам, бо тая тэатральная атмосфера, якая пануе ў гэтыя дні ў Мінску, збліжае, аб’ядноўвае людзей мастацтва і тых, хто далучаны да тэатра.

Мы пераканаліся, што арганізатары фестывалю “Панарама” — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Мінскі гарадскі выканаўчы камітэт і Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы — прыклалі ўсе намаганні для таго, каб фестываль адпавядаў свайму дэвізу: “Тэатр без межаў”.

Сапраўды, фестываль не мае межаў, і стаў ён для нас адкрытай прасторай для абмену вопытам і творчага пошуку; дадзены форум, які прайшоў на высокім арганізацыйным узроўні, служыць прапагандзе тэатральнага мастацтва, умацаванню міжнацыянальных культурных сувязей і сяброўства паміж народамі і спрыяе ўстанаўленню творчых сувязей паміж драматычнымі тэатрамі.

Ад імя калектыву Башкірскага акадэмічнага тэатра драмы імя Мажыта Гафуры выказваем Вам, паважаны Аляксандр Рыгоравіч, сардэчную ўдзячнасць за падтрымку тэатральнага мастацтва.

Таксама мы шчыра ўдзячныя міністру культуры Рэспублікі Беларусь П.П. Латушку, першаму намесніку міністра У.П. Рылатку, генеральнаму дырэктару Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы П.І. Палакову, які аказалі вялікую ўвагу нашаму калектыву ў дзень выступлення.

Усяму нашаму калектыву спадабаўся Мінск — самы чысты, добраўпарадкаваны, светлы горад, усе нашы артысты адзначаюць высокі арганізацыйны ўзровень фестывалю, добразычлівасць і гасціннасць беларускага народа, выхаванасць тэатральнай публікі.

Нам было ўдвай прыемна, што, іграючы на башкірскай мове, мы змаглі знайсці агульную мову з глядачамі. На гэтым фестывалі мы яшчэ раз пераканаліся ў тым, што для тэатра не існуе межаў; на якой бы мове спектакль ні іграўся, тут галоўнае тое, каб тэма была блізка глядачу, — сведкамі чаго мы і сталі ў дзень нашага выступлення.

Удзел у IV Міжнародным фестывалі тэатральнага мастацтва “Панарама” для нашага тэатра стане самай яркай падзеяй у сезон 90-гадовага юбілею тэатра, які мы будзем адзначаць 11 снежня 2009 года.

Яшчэ раз прыміце самыя шчырыя пачуцці ўдзячнасці! Мы ўпэўнены, што беларускае тэатральнае мастацтва і надалей будзе ўносіць вялікі ўклад у агульнакультурную сусветную прастору. Міру вам, добра і працвітанню!

3 павагай — Раіс ІСМАГІЛАЎ, дырэктар БАТД імя М.Гафуры, заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Башкартастан, заслужаны работнік культуры Расійскай Федэрацыі, Член Саюза кінематаграфістаў Башкартастана і Расіі, акадэмік Акадэміі кінематаграфічнага мастацтва “Ніка”

чаткоўцаў Савет фонду здолеў разгледзець зярняткі таленту.

У залах галерэі прадстаўлены самыя розныя віды мастацтва: жывапіс, графіка, скульптура, кераміка, саломкапляценне, мастацкая фатаграфія... А таксама — дызайн. Студэнты Акадэміі мастацтваў Юген Курдун і Алесь Фаменка з уласцівай для маладога пакалення смеласцю прапанавалі новыя для нашай краіны віды транспарту: рачны і прыгарадны трамвай.

Уражае і геаграфія ўдзельнікаў выстаўкі: не толькі Мінск і абласныя цэнтры, але таксама і Крычаў, Горкі, Слаўгарад, Ліда, Орша...

Першы радок у біяграфіі мастака

13 лістапада ў галерэі “Універсітэт культуры” адбылося адкрыццё Рэспубліканскай выстаўкі работ лаўрэатаў, дыпмантаў і стыпендыятаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі.

Для фонду гэтае мерапрыемства — традыцыйнае: выстаўка ўжо адзінаццатая па ліку. Але амаль для кожнага з больш як 40 яе ўдзельнікаў яна — першая: першая магчымасць выставіць свае работы ў сценах Палаца Рэспублікі, першы радок у “паслужным спісе” біяграфіі мастака, першае прызнанне таленту з боку прафесіяналаў.

Пра важнасць дэбюту для маладых твораў пад час адкрыцця выстаўкі казала старшыня Савета фонду, старшыня Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па міжнародных справах і нацыянальнай бяспецы Ніна Мазай: менавіта ён дазваляе мастаку паверыць ва ўласныя сілы. Гэтую аксіёму падмацоўвае стацтыстыка: прыкладна 90% з 1700 маладых людзей, якіх падтрымліваў фонд за ўсю гісторыю свайго існавання, звязалі ўласнае жыццё з мастацтвам.

Аб’ява*

Упраўленне культуры Віцебскага аблвыканкама аб’яўляе конкурс на замяшчэнне пасады дырэктара Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка.

Патрабаванні да кандыдатаў:

- вышэйшая адукацыя (гістарычная, музейна-адукацыйная, юрыдычная, эканамічная);
- вопыт кіруючай работы.

Магчыма прадстаўленне службовага жылля ў г. Полацку. Рэзюме высылаць на адрас: muzey@vitebsk.by да 15 снежня 2009 года. Тэлефон для даведак: 8-0212-23-55-22 (упраўленне культуры), 8-0214-46-05-91 (музей-запаведнік).

Прэс-старт для конкурсу

20 лістапада ў памяшканні рэдакцыі газеты “Культура” ўрачыста адкрыўся прэс-цэнтр Рэспубліканскага конкурсу “Зорка ўзышла над Беларуссю”. На яго прэзентацыю былі запрошаны члены арганізацыйнага камітэта конкурсу і прадстаўнікі арганізатараў спаборніцтва, журналісты цэнтральных перыядычных выданняў, TV-каналаў і радыёстанцый.

У прэс-канферэнцыі прынялі ўдзел намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Віктар Кураш, прадстаўнікі міністэрстваў

інфармацыі і адукацыі краіны, кіраўніцтва Мінскага абласнога і Мінскага гарадскога выканаўчых камітэтаў, цэнтральнага камітэта БРСМ, ВНУ і тэлекампаній.

На прэс-канферэнцыі з гэтай нагоды былі прадэманстраваны тэлевізійныя рэкламныя ролікі і ўзоры друкаванай прадукцыі з эмблемай конкурсу, з якой мы сёння знаёмім і чытачоў — маладая частка якіх з’яўляецца патэнцыйнымі ўдзельнікамі творчага спаборніцтва. Падрабязны рэпартаж пра гэтае ме-

рапрыемства чытайце ў наступным нумары нашай газеты.

Рады паведаміць чытачам і пра тое, што на інтэрнет-сайце РВУ “Культура і мастацтва” (www.kimpress.by) на спецыяльнай старонцы можна знайсці ўсю самую апошнюю інфармацыю пра ход правядзення конкурсу, запампаваць заяўку ўдзельніка, а таксама скарыстацца іншымі афіцыйнымі дакументамі і інфармацыйнымі паведамленнямі.

Вы не бачылі “трусіка”?

Мабыць, ніводны з беларускіх прадстаўнікоў на дзіцячым “Еўрабачанні” не выклікаў такой вялізнай увагі, як Юрый Дземідовіч. Наконт дарослых спевакоў ва ўсім свеце, па традыцыі, дыскусій нямала, а да дзятвы ставяцца ў гэтым больш паблагліва.

Што ж да Юры Дземідовіча, дык ён, можна сказаць, пераадолеўшы глядацкую кансерватыўнасць густа сваёй песняй, не падобнай на тыя, што ствараліся раней на дзіцячай эстрадзе. Чарговым выпрабаваннем стаў Кіеў: тут увага журналістаў да ўдзельнікаў дасягнула свайго піку. Як жа пачуваецца на піку спаборніцтва нашаму Юры і ўсёй яго “камандзе”? З гэтым пытаннем мы патэлефанавалі ў Кіеў да мастацкага кіраўніка дружнага дзіцячага калектыву Уладзіміра Глушакі — педагога Рэспубліканскага каледжа пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, кіраўніка Капэлы хлопчыкаў гэтай навучальнай установы.

— Настрой у нас працоўны, а праца — цяжкая. Бо вытрымаць такую ўвагу журналістаў вельмі няпроста. Немалым крокам зрабіць “проста так”: усё пад прыцэлам фота-, кінакамер і прыдзірлівых позіркаў, кожная дробязь адразу трапляе ў эфір і на старонкі друкаваных выданняў. Гэта, вядома, збівае

працоўны рытм, вымушае шукаць дадатковыя ўнутраныя рэзервы, а графік тут вельмі шчыльны. Вось зарыз, да прыкладу (Размова адбывалася ў сераду ўвечары. — Н.Б.), у так званым “еўракулубе” дзеці робяць своеасаблівае дэфіле мод. З тых матэрыялаў, што ім прапанаваны, кожны сам намагнецца зрабіць сабе афрыканскі строй. Чуецца, якія візгі-піскі і іншыя радасці жыцця? Увогуле, акцэнт тут робіцца на самастойнасць дзяцей, уздзеянне ж на іх дарослых намагаюцца абмяжоўваць. І гэта правільна! З аднаго боку, такі падыход стварае папраўдзе дзіцячую атмасферу, замацоўвае сяброўства, “адмятае” даросла-спаборніцкае стаўленне да жыцця. З іншага, гэта яшчэ і выпрацоўвае папраўдзе дарослую, без усялякага двухкося, адказнасць. Пад час самога конкурсу мы будзем у глядзельнай зале: так прадугледжана ўмовамі. Дзеці ж будуць знаходзіцца ў вядомым усім глядачам па ранейшых трансляцыях “зале-ным пакоі”. Яны павінны самі падрыхтавацца да свайго выступлення, самастойна настроіцца — усё, як у дарослых артыстаў, без памагатых і “нянек”.

Пакуль жа была першая рэпетыцыя, першыя тэледымкі выступленняў. Тут важна было дамагчыся, каб супала бачанне кожнага нумара тых, хто здымае, і тых, хто гэтыя нумары рыхтаваў: дзе даць буйны план, на што скіра-

ваць увагу тэлегледачоў — усё гэта вельмі важна. Для таго і праводзяцца такія рэпетыцыі, каб потым усё прайшло максімальна якасна і без залішняга нервання. На гэтым падрыхтоўчым этапе ўсім, зразумела, цяжка, але мы прыкладаем максімальныя намаганні, каб атрымаць як мага больш цікавы вынік. — Як у Кіеве ставяцца да нашага “трусіка”?

— Вы правільна сказалі, яго так і называюць: “трусік”, “чароўны трусік”, “наш трусік”. Дастаткова запытаць: “Вы “трусіка” не бачылі?” — і ўсе адразу ці пакажуць на нашага Юру, ці пакажуць, дзе яго знайсці. Такія вялізныя цікавасць не можа не стамляць, бо часам бывае карысна пабыць сам-насам, а тут трэба пастаянна кантраляваць кожны рух. Пастаянная ўвага да твай асобы з боку наваколля патрабуе і вялізныя энергетычных затрат. Але дзеці хутчэй адаптуюцца да любых абставін і аднаўляюць свой эмацыйны і душэўны запас. Галоўнае — усё ў Кіеве ўжо цяпер добра ведаюць нашага “трусіка”. Яго запамінілі — і гэта не можа не радаваць.

Надзея БУНЦЭВІЧ
На здымку: Кіеўскі Палац спорту, дзе пройдзе конкурс.

Аб чым гавораць на “Лістападзе”?

Сёння ўрачыстым закрыццём і цырымоніяй ўзнагароджання фільма-пераможцы завершыцца XVI Мінскі міжнародны кінафестываль “Лістапад”.

Таяцяна Дароніна, Кшыштаф Занусі, Кіра Муратава, Яўгеній Галубенка, Павел Чухрай, Аляксандр Дамагараў, Барыс Грачэўскі, Аляксандр Адабаш’ян... Яшчэ пад час адкрыцця XVI кінафестывалю “Лістапад” пералік гасцей мінскага кінафоруму абяцаў нямаля цікавага для журналістаў у час сустрэч і прэс-канферэнцый з рэжысёрамі, акцёрамі, прадзюсерамі. Зоркі і іх увагі яшчэ раз пацвердзілі статус “Лістапада” як аднаго з найбольш вартых увагі кінафестывалаў на прасторы СНД.

“Я шчаслівая прызнацца сёння мінскай публіцы ў любові, — сказала на цырымоніі адкрыцця кінафоруму народная артыстка СССР Таяцяна Дароніна. — На маю думку, кінафестываль “Лістапад” — гэта цудоўны фес-

тываль, лепшы сярод сённяшніх кінафорумаў”.

Думку Таяцяны Васільеўны падтрымаў і Аляксандр Дамагараў. “Я не люблю ездзіць на фестывалі, — прызнаўся акцёр на прэс-канферэнцыі, — лічу, што гэта марнаванне часу. Але на “Лістапад” я прыехаў з работай (Акцёр прадстаўляў карціну Паўла Лунгіна “Цар”. — Д.А.), і мне не сорамна. Акрамя таго, я згодны з калегамі, што ваш фестываль — вельмі добры”.

Магчыма, асабліва атмасфера “Лістапада” паўплывала на кіношніках такім чынам, што яны былі адкрытымі і шчырымі на сустрэчах з журналістамі і публікай і ахвотна расказвалі пра сябе.

Так, Кіра Муратава на прэс-канферэнцыі пасля паказу сваёй карціны “Мелодыя для катрынкі” жартаўліва прызналася, што адзіным сваім канкурэнтам лічыць Чарлі Чапліна. “Гэта мой кумір і настаўнік № 1, — сказала яна, — я яго абагаўляю”.

Генадзь Гарбук, лаўрэат спецыяльнага прызга Прэзідэнта краіны “За захаванне і развіццё традыцый духоўнасці ў кінамастацтве”, які быў уручаны народнаму артысту Беларусі на адкрыцці кінафоруму, таксама паднёс журналістам сюрпрыз. “Мара, якая не спраўдзілася? Ёсць такая. Я хацеў стаць ні больш ні менш — эстрадным спеваком. Але, напэўна, не хапіла прабіўной сілы”, — здзівіў Генадзь Міхайлавіч прадстаўнікоў СМІ. Яшчэ акцёр Купалаўскага тэатра прызнаўся, што вельмі захапляецца ёгай, якую лічыць вялікім дасягненнем чалавецтва. “Я адкрыў яе для сябе 30 гадоў таму”, — выдаў ён. Сярод пацверджанай інфармацыі ад маэстра беларускага тэатра кіно — і ягоная згода на ўдзел у карціне “Белыя Росы-2”, сцэнарый да якой піша драматург Аляксей Дудараў.

Д.А.
Маналогі Кшыштафа Занусі, занатаваныя нашым карэспандэнтам, чытайце на стар. 15.

“Артыстызм” — і ў “Постскрыптуме”

Сёння ў горадзе над Заходняй Дзвіной завяршае сваю работу XXII Фестываль сучаснай харэаграфіі (IFMC). Як “К” паведамляла ўжо, сёлета ў конкурснай частцы фестывалю ў спаборніцтва ўступілі беларускія харэографы. У конкурсе выступілі 9 калектываў з Мінска, Гродна, Віцебска.

На чале журы конкурснай праграмы фестывалю, па традыцыі, — на-

родны артыст СССР, народны артыст Беларусі, прафесар Валянцін Елізар’еў. Сярод членаў судзейскай калегіі — ганаровы старшыня Міжнароднага савета па танцы “Сід-UNESCO”, дэкан факультэта рэжысуры Берлінскага ўніверсітэта драмы і танца, мастацкі кіраўнік “Эксцэнтрык-Балета” Сяргей Смірноў.

У адной звязцы з журы працуюць члены экспертнага савета, які ўзначаліла сёлета балетны крытык, даследчык

музычнага тэатра Ларыса Барыкіна. Нагадаем, што члены журы ацэньвалі конкурсныя спектаклі ў пяці намінацыях: “Лепшая пастаноўка”, “Выканальніца майстэрства”, “Артыстызм”, “Традыцыі і наватарства”, “Постскрыптум”.

На XXII Міжнародным фестывале сучаснай харэаграфіі ў Віцебску працаваў і спецыяльны карэспандэнт “К”. Падрабязна пра конкурс — у бліжэйшых нумарах.

Міністэрства — Газета — Чытач

Як заахвочваецца праца стваральнікаў адукацыйных стандартаў ССНУ і тыпавых праграм, якія зацвярджаюць ва ўпраўленні кадраў і навучальных устаноў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь?

На пытанне адказвае начальнік упраўлення навучальных устаноў і кадраў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь **Наталля ШМАКАВА**:
— Распрацоўку адукацыйных стандартаў і тыпавых праграм для

ССНУ культуры і мастацтваў ажыццяўляюць супрацоўнікі аддзела па рабоце з педагагічнымі кадрамі Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў установы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў” у адпаведнасці са сваімі службовымі абавязкамі.

Акрамя таго, да гэтай дзейнасці прыцягваюцца высокакваліфікаваныя спецыялісты галіны, аплата працы якіх ажыццяўляецца на дагаворных умовах.

Паважаныя чытачы!

Калі ў вас ёсць пытанні ў рубрыкі “Чытач — Газета — Міністэрства” і “Юрыдычныя тонкасці”, накіроўвайце іх на адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, на электронную скрыню: kultura@tut.by або пакідайце ў адпаведнай тэме на форуме нашага сайта www.forum.kimpress.by

Вечарам у музеі

Прайшоў амаль месяц як у сталічных музеях па ініцыятыве Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь стартавала акцыя “Вечар у музеі”. Творчы эксперымент быў аб’яўлены ў кастрычніку — лістападзе. У гэты перыяд адзін раз у тыдзень (па графіку) музеі прадоўжылі рабочы дзень да 21-й гадзіны. За першы месяц установы ў вячэрні час наведалі каля 700 чалавек.

Вячэрняя праграма істотна адрознівалася ад дзённай. Наведвальнікам прапанавалася шмат спецыяльных праграм, сярод якіх — канцэрты беларускіх песень і танцы перыяду Сярэднявечча — у Нацыянальным гістарычным музеі, майстар-класы фольк-, рок-гуртоў, бардаў і музейных заняткі для моладзі паводле лірыкі Янкі Купалы “Эстэтыка каханя” — у Літаратурным музеі паэта, оперныя спевы і сустрэчы з музыкантамі — у Музеі гісторыі тэатральнай і музычнай культуры. Да гэтага ж часу прымеркавана адкрыццё новых выставак, такіх, як запамінальная экспазіцыя “Паміж небам і зямлёй” Андрэя Вераб’ева з элементамі перформанса ў Нацыянальным мастацкім музеі, сумесныя з кінолагамі спецыяльныя праграмы “На службе Айчыне” ў Музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

Безумоўна, музеі рупліва рыхтуюцца, каб цікавай была праграма і ў лістападзе. Наведаць сталічныя музеі запрашае Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

Асабліва рэзультатыўна прайшла акцыя ў Нацыянальным гістарычным музеі. Тут яна распачалася 14 кастрычніка, а завершыцца 14 снежня. Старшы навуковы супрацоўнік Алена Дражына паведаміла, што творчыя вечары з канцэртнамі танцавальнымі і музычнымі калектываў мелі даволі вялікі поспех у моладзі. Рэклама ў Інтэрнеце, розных СМІ дазволіла праінфармаваць усіх зацікаўленых у такім спосабе адпачынку. “Калі грамадства запоўніць час, то падоўжаны працоўны дзень і для супрацоўнікаў, і для наведвальнікаў праходзіць прадуктыўна і цікава”.

Дзяржаўны літаратурны мемарыялы музей Янкі Купалы таксама скіраваў сваю працу, у асноўным, на маладых людзей. Загадчык аддзела культурна-адукацыйнай работы ўстановы Ала Дражына ўпэўнена, што акцыя дазволіла людзям больш часу аддаць на такі адпачынак.

А вось у фэсцэўні Уладзіслава Галубка і Музеі гісторыі беларускага кіно, філіялах Музея гісторыі тэатральнай і музычнай культуры, падоўжаны працоўны дзень — два разы на тыдзень — ужо на працягу двух гадоў. У першай установе людзі цікавіліся лекцыямі пра асобу, у гонар якой яна названа. Другая мае пастаянных наведвальнікаў, што захоплены рэтраспектыўнымі стужкамі, якія нельга ўбачыць у кінатэатрах. Па словах дырэктара Музея гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Зінаіды Кучар, усе значныя падзеі, што праходзяць у гэтай выставачнай зале, адбываюцца ў сераду.

Плюс тры каштоўнасці

Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь у бліжэйшы час папоўніцца яшчэ трыма нематэрыяльнымі гісторыка-культурнымі каштоўнасцямі, якім 18 лістапада 2009 года на Беларускай рэспубліканскай навукова-метадычнай радзе па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь прынята рашэнне надаць статус гісторыка-культурных каштоўнасцей.

Гэтымі каштоўнасцямі сталі наступныя. Каляднае ігрышча “Жаніцьба Цярэшкі” ў Лепельскім раёне Віцебскай вобласці, якое існуе ў жывой традыцыі ў вёсках Велеўшчына, Аношкі, Сталюкі і іншых Лепельскага раёна Віцебскай вобласці. Абрад захоўвае мясцовая інтэлігенцыя маладога і сярэдняга ўзросту сумесна з носябітамі традыцыі — жыхаркамі вёсак Велеўшчына, Аношкі, Сталюкі і іншых. Названае ігрышча ўключана ў турыстычны маршрут па Лепельскім раёне “Край жоўтых гарлачыкаў і сівых валуноў”.

Таксама ў спіс увайдзе абрад “Намскі Вялікдзень” у вёсцы Аброва Івацэвіцкага раёна Брэсцкай вобласці.

Праводзіцца ён у чацвер пасля Вялікадня. Першапрычынай устанавлення гэтага свята з’явілася збавленне вёскі ад хваробы і смерці дзяцей, якое здарылася на пачатку XX стагоддзя. Каб выратаваць сваіх дзяцей, аброўцы выканалі тыповы для Заходняга Палесся аказіянальны абрад: вырабілі за адну ноч аброчныя ручнікі і разам з іконай Божай Маці здзейснілі хрэсны ход вакол вёскі, пасля чаго хвароба адступіла.

У спісе з’явіцца і тэхналогія вырабы майстрамі Круглянскага раёна Магілёўскай вобласці драўляных музычных народных інструментаў.

Да нядаўняга часу на Магілёўшчыне былі вядомыя такія сучасныя майстры па вырабе музычных інструментаў, як Клімовіч з Бабруйскага раёна, Башан з Глускага раёна і іншыя. Да шрагу такіх таленавітых майстроў можна аднесці і Аляксандра Харкевіча, які стварыў спраўданы аркестр з амаль трох дзсяткаў драўляных музычных інструментаў.

Наталля ХВІР,
загадчык сектара па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

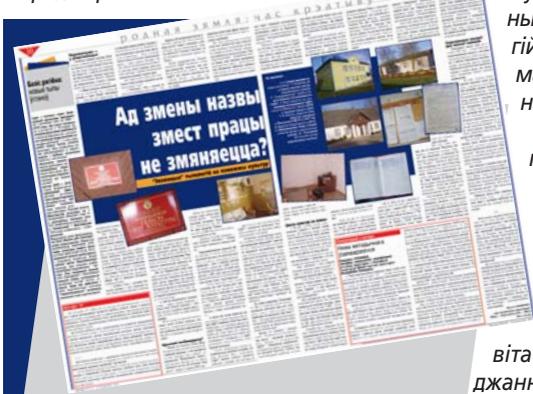
Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь выказвае словы глыбокага спачування родным і бліжкім народнай артысткі Беларусі, былога прафесара Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі ГАЛУШКІНАЙ Лідзіі Іванаўны з прычыны яе смерці.

У № 43 "Культуры" за 2009 год пад рубрыкай "Родная зямля: час крэатыву" быў надрукаваны артыкул "Ад змены назвы змест працы не змяняецца?". Гаворка ў матэрыяле вялася пра дзейнасць устаноў культуры новага тыпу ў Воранаўскім раёне. Артыкул быў накіраваны на рэагаванне. Вось што адказаў "К" намеснік начальніка ўпраўлення культуры Гродзенскага абласнога выканаўчага камітэта Сяргей МАЦІЕВІЧ:

"Упраўленне культуры Гродзенскага аблвыканкама ў адказ на пытанні, узнятыя ў артыкуле, паведамляе аб прынятых рашэннях па дадзеных проблемных сітуацыях.

Для больш глыбокага вывучэння сітуацыі адбылася камандзіроўка спецыялістаў ДУК "Абласны метадычны цэнтр народнай творчасці" ва ўстановы культуры Воранаўскага раёна, пазначаныя ў артыкуле.

Так, на 05.11.2009 г. у Воранаўскім раёне для клубных устаноў новага тыпу ўжо заказаны ўсе шылды з назвамі, а таксама асобна — "Распарадак работы".

установы. Станоўчым фактам з'яўляецца актыўная і змястоўная дзейнасць 8 клубных фарміраванняў і выкананне плана платных паслуг (кастрычнік — 110%), што сведчыць аб вельмі насычаным культурным жыцці. Дарэчы, толькі суботнія дыскатэкі і даюць магчымасць выканання гадавога плана ў памеры больш за 4 млн. руб. А пад час каталіцкага посту, аб чым і паведамлялася аўтару артыкула, драматычны калектывы "Надзея" і два фальклорна-абрадавыя (дарослы і дзіцячы) вядуць актыўную падрыхтоўку музычна-драматычных пастановак на рэлігійную тэматыку, якія дэманструюцца ў святочныя калядныя дні.

Прыярытэтным напрамкам дзейнасці Нацкага ЦННК заўсёды была праца з насельніцтвам розных узроставых катэгорый і розных нацыянальнасцей. Менавіта геаграфічнае знаходжанне вёскі заўсёды дык-

насцей, устанавленне і падтрымка дзелавых сувязей з творчымі ўстановамі і дзеячамі культуры і мастацтва суседніх краін, якія займаюцца пытаннямі культурнай спадчыны, этнаграфіі, фальклору.

Некаторыя праблемы, звязаныя з дзейнасцю Пагародзенскага СЦД і НТ, адлюстраваныя ў артыкуле, існуюць на самой справе, але паступова вырашаюцца. На момант наведвання ўстановы карэспандэнтам газеты ў новым будынку, акрамя танцавальнай залы, было толькі тры рабочыя кабінеты без мэблі. Сёння танцавальная зала абстаўлена прыгожымі банкеткамі, вырабленымі па спецаказе, завезена мэбля, з'явілася яшчэ адно вялікае памяшканне, дзе плануецца арганізаваць работу гурткаў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва і выставачнай экспазіцыі. У бюджэт на 2010 год будуць запланаваны грашовыя сродкі для набыцця мэблі, абсталявання, выставачных стэндаў.

Спадзяёмся, што ў хуткім часе будзе вырашана пытанне кадравы забеспячэння ў Пагародзенскім СЦД і НТ. На бліжэйшым пасяджэнні Воранаўскага райвыканкама будзе ўнесена прапанова (дарэчы, не ўпершыню) аб увядзенні ў штат даатковай адзінкі спецыяліста па народных промыслах і абрадах.

Упэўнены, што з рэарганізацыяй Пагародзенскага сельскага дома культуры ва ўстанову новага тыпу, а сёння — дзякуючы новаму

памышканню — дзейнасць усіх спецыялістаў па зборы, захаванні і развіцці народных рамёстваў будзе актывізавана. Распачнецца работа майстроў па лозапляценні, саломкапляценні, ткацтве, адкрыюцца гурткі разьбы па дрэве, габеленавага ткацтва, а таксама прад-оўжыцца работа гурткаў вышэйшай, бісерапляцення і арыгамі. І, нягледзячы на тое, што арыгамі не з'яўляецца традыцыйным беларускім відам мастацтва, для самай малодшай дзіцячай аўдыторыі заняткі па стварэнні спраўд-ных сюжэтных кампазіцый з папяровых аплікацый даюць магчымасць развіваць фантазію, густ, пачуццё колеру і займацца чымсьці добрым! Тым больш, станоўчыя прыклады існавання гэтага віду мастацтва ёсць і ў іншых абласцях рэспублікі (народная студыя Вілейскага цэнтра мастацкай творчасці навучэнцаў, дзейнасць якой адлюстравана ў газеце "Культура", № 41, 2008 г.).

P.S. Упраўленне культуры Гродзенскага аблвыканкама лічыць, што з узнікненнем устаноў культуры новага тыпу з'явіліся і новыя праблемы, сярод якіх:

— адсутнасць Рэспубліканскага метадычнага кіравання дзейнасцю абласных і раённых метадычных цэнтраў у гэтым накірунку;

— адсутнасць рэспубліканскіх семінараў, школ і г. д. па дзейнасці новых тыпаў устаноў культуры;

— перапрафіляванне ў новыя тыпы устаноў культуры не дае магчымасці ўвесці дадатковыя штатныя адзінкі. Неабходна распрацаваць новыя тыпавыя штаты устаноў культуры новага тыпу і паказчыкі па аплце працы кіраўнікоў новых тыпаў устаноў культуры, а таксама распрацаваць палажэнні аб дадзеных установах і зацвердзіць іх у Міністэрстве юстыцыі Рэспублікі Беларусь".

Адукацыя і прафесіяналізм

Атрымаць вышэйшую адукацыю па гэтай спецыяльнасці можна на тэатральным факультэце Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Хоць набор сюды праводзіцца кожны год, колькасць спецыялістаў на выхадзе невялікая: агульны лік выпускнікоў — каля васьмідзесяці. Прыблізна шэсць "бюджэтнікаў" і шэсць "платнікаў" на курсе. Існуе размеркаванне, але, у асноўным, маладыя гукарэжысёры замацоўваюцца на працы ў Мінску. Тут жа існуе перападарытоўка кадраў з

кантам, што прапаноўвае безліч ідэй, як з чалавекам, які дасканала ведае ноты, але не можа прыдумаць нічога унікальнага, — кажа Сяргей Ціманаў. У студыю БДУКІМ, дзе ён працуе, прыходзяць музычныя калектывы са студэнтаў універсітэта. Адпаведна, асноўная яе скіраванасць — фальклор, народныя песні.

Гукарэжысёр з 12-гадовым стажам адзначае, што асноўная праблема Беларускай гукарэжысуры ў ...малой колькасці такіх зацікаўленых эстрадных спевакоў — аўтараў песень. "99% поп-выканаўцаў, з якімі мне даводзі-

Мастацтва (і асабліва — майстэрства) гукарэжысуры запатрабавана ў розных жанрах музыкі ўсё больш. Таму і попыт на гэтую прафесію — вялізны. А прапанова? Ці заўсёды можна знайсці адпаведнага спецыяліста высокай кваліфікацыі? А яшчэ і з улікам таго факта, што, скажам, для эстраднага і выканаўцаў акадэмічнага кірунку патрэбны гукарэжысёр з адпаведнай практыкай. Практыку і тэорыю гэтай спецыяльнасці высвятлялі карэспандэнты "К".

Накладанне ці... "накладку" "гукарэж" вам зробіць хватка

наданнем кваліфікацыі "Гукарэжысёр", форма навучання — вчэрняя ці завочная. Для паступлення на апошнія неабходна прайсці суб'яседаванне. Акрамя таго, на базе вышэйшай вядзецца перападарытоўка спецыялістаў цягам двух гадоў у Інстытуце павышэння кваліфікацыі і перападарытоўкі кадраў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Тут навучаюць, у тым ліку, тэхніцы гуказапісу і гукарэжысуры на радыё, тэлебачанні, у тэатры і кіно. Раней практычныя заняткі праходзілі на кінастудыі і ў студыі Белтэлерадыёкампаніі, сёння ж яны адбываюцца на базе студыі БДУКІМ.

Пачынаючы з 2004 года, набіраюцца групы прыкладна па 25 чалавек. Курсы карыстаюцца попытам, і кожны год ідзе камплектацыя. Шмат слухачоў са сталіцы, але ёсць зацікаўленыя асобы і з рэгіёнаў, якія пасля паспяхова працуюць у сваіх установах культуры або займаюцца гукарэжысурай у хатніх студыях. Гукарэжысёр Сяргей Ціманаў, які выкладае ва Універсітэце культуры і мастацтваў і ў ІПКіПК пры ім, адзначае: "У кожным з накірункаў гукарэжысуры — свае асаблівасці. На радыё патрэбна працаваць хутка, імгненна рэагаваць у прамым эфіры. У студыі патрэбна валодаць цяпершнім, быццё карпатлівым чалавекам. На канцэрце — нешта сваё. Вось і атрымліваецца: агульных ведаў для ўсіх згаданых профіляў — прыкладна 10%, астатняе патрэбна спасцігаць на практыцы".

Мы таксама паспрабавалі разгледзець паасобку асаблівасці гуказапісу ў акадэмічнай і эстраднай музыцы.

Гуказапіс і шоу-бізнес: хто каго?

Беларускія меламены мараць, каб у музычных крамах часцей сустракаліся альбомы не толькі замежных выканаўцаў, але і сваіх. Мэтры праблемы тут не ствараюць, а вось маладыя рок- і поп-музыканты шмат скардзятца на розныя складанасці, што ўнікаюць на шляху да з'яўлення доўгачаканага альбома. Маўляў, і дарага гэта каштуе, і гукарэжысёры часам не разумеюць асноўнай ідэі музыкі, і вынік пасля "не радуе"... Адлюстравецца ўсе дасягненні музыканта, яго талент і дадатныя бакі творчасці, замацаваць іх у запісе — у гэтым бачаць асноўную задачу чалавека, які працуе ў студыі гуказапісу. Якая ж думка таго, хто сядзіць па іншы бок пульта?

— Як цудоўна і лёгка запісваць песні, калі музыкант падрыхтаваны, разумее, чаго хоча ад запісу, ведае не толькі ноты, але і душу ўкладае ў сваю справу! Не так цяжка працаваць з неадукаваным, але апантаным музы-

ляся працаваць раней, музыкай не "хварэлі". Бывае, што прапаноўваюць кампазіцыю, у якой мелодыя настолькі дрэнная, што сорамна было б яе камусьці паказаць, а аўтар патрабуе, каб гукарэжысёр яе палепшыў, стварыў мелодыю за яго. Я канешне, граю на гітары, бас-гітары, на фартэпіяна, але не павінен рабіць чужую працу. Увогуле, на нашай поп-эстрадзе ідзе саборніцтва паміж гукарэжысёрамі і тэхналогіямі, а не паміж самімі выканаўцамі, у якіх адсутнічае прага да творчасці, самарэалізацыі ў музычным плане, гэта ж тычыцца і ўдасканалвання вакалу. Многае ствараецца на камп'ютэры. Спывакі і спявачкі мяркуюць, што, заплаціўшы пэўную суму гукарэжысёру, не патрэбна думаць ні пра мелодыю, ні пра хібы голасу: усё, маўляў, выцягне. Нават у рок-выканаўцаў, што граюць "жыўцом", з'яўляюцца такія думкі. А гукарэжысёр — гэта не ўласна музыкант, а своеасаблівы "музыкант з паяльнікам", які дзякуючы тэхніцы можа стварыць аранжыроўку, зрабіць на выхадзе твор, што лёгка ўспрымаецца".

Што дыктуюць рынкавыя адносіны?

Буйныя студыі гуказапісу з прафесійнай апаратурай існуюць сёння на Нацыянальнай кінастудыі "Беларусь-фільм" і ў Белтэлерадыёкампаніі, невялікія ёсць у розных відовішчых установах краіны. У нас даволі шмат хатніх студыяў, прычым ёсць яны і ў сталіцы, і ў рэгіёнах. Аднак вартасць апошніх ацэньваць складана, бо ўсё абсталяванне закупляецца людзьмі самастойна. Напрыклад, захоча музыкант, гукааператар ці чалавек, які цікавіцца гукатэхнікай, запісваць песні, пачне збіраць прыборы, штоscopy зможа знайсці, штоscopy не зможа, і працуе "на чым ёсць".

Знаёмы гукарэжысёр з Мінскай вобласці, які працуе ва ўстанове культуры, на гэтую тэму зазначае: "У нас ёсць свая невялікая студыя, мы паступова закупляем абсталяванне, але кіраўнік аднойчы паставіў перад фактам: будзем набываць усё толькі айчынай вытворчасці. А калі не выпускаюць нашы прадпрыемствы пэўных прыбораў — дык што, чакаць, калі іх пачнуць ствараць? Мне казалі, што ўсю замежную тэхніку я магу купляць выключна за свае сродкі. А колькі мне заплаціць бабулі, што прыдуць запісваць да мяне народныя песні?" Сапраўды, пытанне пра акупнасць у такім выпадку нават не ўзнікае.

Падрабязней пра магчымасці "акупнасці" хатняй студыі гуказапісу мы папрасілі распавесці саўнд-прадзюсера многіх вядомых беларускіх музыкантаў.

Рэакцыя — камандзіроўка

Аналіз дзейнасці Ліпкунцаўскага сельскага клуба культурна-сацыяльных паслуг сведчыць аб тым, што змест яго работы поўнаасцю адпавядае назве. У клубе працуюць 4 дзіцячыя фарміраванні розных напрамкаў, план платных паслуг выконваецца. У лістападзе за сродкі спецраханку былі набыты DVD-прайгравальнік і светлавое абсталяванне для дыскатэкі. Установа і прылягаючая тэрыторыя знаходзяцца ў належным стане. Па прычыне некаторай аддаленасці клуба ад цэнтра вёскі, жыхары, а гэта пераважна людзі сталага ўзросту, усё свае звароты робяць у вуснай форме пад час наведванняў дома, альбо па тэлефоне. Неабходна падкрэсліць, што загадчык клуба ў пытаннях выканання сацыяльных паслуг насельніцтву выконвае ролю каардынатара, таму ў журнале рэгістрацыі звароты запісы рабіліся не сістэматычна (дарэчы, сацыяльныя службы ніколі такой справаздачнасці і не патрабавалі). На інфармацыйным стэндзе знаходзіцца карта зоны абслугоўвання з падрабязнай расшыфроўкай па вёсках і ўзроставых катэгорыях насельніцтва.

Гродзенскім АМЦНТ загадчыку клуба рэкамендавана размясціць сумесна з тэрытарыяльнай сацыяльнай службай, дадатковую інфармацыю аб выконваемых сацыяльных паслугах, а таксама сістэматычна і больш падрабязна адлюстравуць у журнале змест зваротаў і адказаў, у тым ліку з абавязковым удакладненнем усіх тэлефонаў, арганізацый і персаналій, да якіх звяртаюцца клубны работнік.

Што да працы культурна-адукацыйнага цэнтра нацыянальных культур і іх узаемадзеяння з грамадскімі арганізацыямі нацыянальных меншасцей Воранаўскага раёна, спецыялістамі Гродзенскага АМЦНТ праведзены падрабязны аналіз зместу дзейнасці дадзенай

тавала гэтыя накірункі. Але гістарычна так складалася, што польская, літоўская і беларуская культуры ў дадзенай мясцовасці ў вялікай ступені асіміляваны адна да адной. Сёння лягчэй прадставіць работу асобна з украінскай і татарскай меншасцямі, чым падзяліць, напрыклад, вырабы майстроў народнай творчасці, танцавальнае мастацтва, абрадавую спадчыну, легенды і паданні, а таксама нацыянальныя стравы на польскія, літоўскія і беларускія. На погляд спецыялістаў РМЦ і АМЦНТ, змест дзейнасці Нацкага ЦННК адпавядае назве, але, магчыма, яшчэ недастаткова раскрываецца ў справаздачах, планах работы, у інтэр'еры ўстановы. Таму рэкамендавана з 2010 года ўнесці ў планы асобны раздзел аб мерапрыемствах, якія адраджаюць і папулярызуюць культуру ўсіх нацыянальных меншасцей дадзенай мясцовасці. На стэндах, размешчаных у памяшканні Цэнтра, прапанавана адлюстравуць інфармацыю больш якасна з выкарыстаннем фотаматэрыялаў, а ўсе вынікі працы па вывучэнні нацыянальных святаў і абрадаў, зборы фальклору аб'яднаць у сістэмны каталог.

Трэба адзначыць, што кіраўніцтвам аддзела культуры вядзецца работа па наладжванні сувязей з грамадскім аб'яднаннем літоўцаў "Гіміне" (кіраўнік — В.Драбышэўская), грамадскім аб'яднаннем "Саюз палякаў на Беларусі" (кіраўнік — Г.Русак). На лістапад — снежань 2009 года запланаваны сустрэчы, абменныя канцэрты і мерапрыемствы з суседнімі раёнамі Літвы. Пры планаванні работы на 2010 год прыярытэтным напрамкам стане сумесная дзейнасць з грамадскімі аб'яднаннямі па забеспячэнні ўмоў і прадстаўленні магчымасцей для развіцця нацыянальных культур прадстаўнікоў розных нацыяналь-

рускіх калектываў, якія працуюць у такіх накірунках, як класіка, народная музыка, фолк, джаз-авангард, метал, фанк, панк-рок, эстрадна-ная музыка.

— Добрая студыя — гэта вельмі дарагая “цацка”. Прафесійнае абсталяванне каштуе ад паўмільёна да мільёна долараў. Калі хтосьці здолее яго сабраць, то радасці ад гэтага няшмат: калі ў год будзе запісвацца па тры песні, палічыце, колькі павінен каштаваць запіс адной кампазіцыі, каб студыя акупілася! У нас у краіне гэтыя лічбы арыентуюць на магчымасці тых,

Дык вось, анекдот гэты — не проста “з барадой”, а ўвогуле цалкам састарэлы. І абсалютна не актуальны. Бо выдатных акадэмічных музыкантаў у нас з’яўляецца ўсё больш, а з гукарэжысёрамі, здольнымі давесці да ладу запіс, скажам, складанай сімфанічнай партытуры, — якраз наадварот: розных ды ўсялякіх — шмат, а добрых — пальцаў адной рукі будзе замнога, каб пералічыць. Таму слэнг “нарэзаць” усё часцей трансфармуецца ў слоўца “зарэзаць”: ад гукарэжысёра ў сучасных умовах папраўдзе залежыць не толькі далейшы лёс, а часта і само жыццё новага твора.

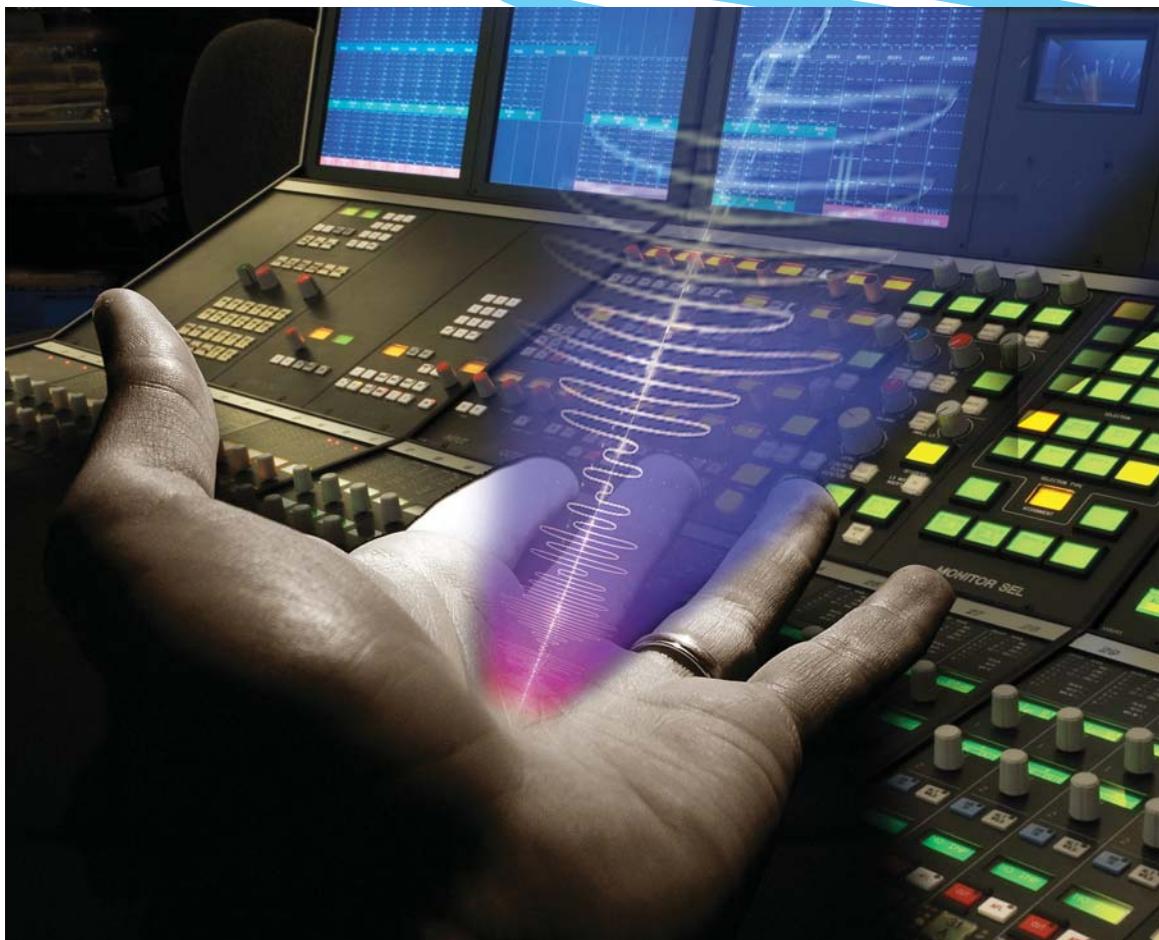
першым плане, фактурнай грувасткасці — аніякай. А майстра яшчэ і вінаваціцца: “Шкада, першыя такты атрымаліся “не вельмі”. Калі ставіць гэты твор у праграму, дык пачатак лепей не браць: я там яшчэ не паспеў зарыентавацца. Ці, калі паказваць менавіта першую тэму, запускаяце стужку на фоне размовы і толькі потым выводзьце ў эфір адно музыка”.

Тым гукарэжысёрам быў Эдуард Мартэнс. Дзень, калі ён пайшоў з жыцця, стаў папраўдзе “чорным” для ўсіх беларускіх кампазітараў-сімфаністаў. Разам з ім быццам сышла ў нябыт цэ-

— Спачатку я не мог уцяміць, чаго тамтэйшыя гукарэжысёры хочучы ад аркестра. Здавалася б, усё гучыць ідэальна: разам, роўна, без фальшу. А запіс увесь час перапыняецца. Каб дасягнуць максімальнай выразнасці, робіцца па 20 — 30 дубляў. Гукарэжысёр арыентуецца ў партытуры лепей за дырыжора: падказвае, як палепшыць фразіроўку, нюансіроўку, дзе варта змяніць штрыхі. Бо “звонку” ўсе пагрэшнасці адчуваюцца хутчэй, чым калі знаходзішся “ўнутры” працэсу. Галоўнае ж адрозненне “еўрапейскага гучання” ад нашага — у самой тэхна-

Каб даць гэтае “што” і імкнуцца да яго, гукарэжысёр павінен быць такім жа творцам, як кампазітар і выканаўца. А можа, нават яшчэ большым. Ён павінен добра ведаць музычныя кірункі і індывідуальныя кампазітарскія стылі, добра разбірацца ў асаблівасцях музычнай формы, чым, дарэчы, можа пахваліцца не ўсякі музыкантаўца. Ну, а веданне партытуры, якую ён будзе запісваць, у яго павінна быць лепшым, чым у дырыжора. Вядома, усё гэта не напрацоўваецца за адзін дзень. Патрэбны і веды, і практыка, і самаудастаненне.

Патрабуюцца “вушы” для пульта кіравання... музыкай

хто запісваецца: яны вагаюцца ад 100 да 1000 — 3000 долараў. У нас усё залежыць ад артыста: калі ён паспяхова, зарабляе грошы, — іх атрымае і саунд-прадзюсер, калі ж не, дык і мы будзем сядзець без працы. А музыканты скардзяцца, што дорага.

Цікава, а што ж за мяжой? У Аўстрыі і Нарвегіі існуе сетка бясплатных студый для пачынаючых музыкантаў, што спрыяе з’яўленню і папулярнасці талентаў. Напрыклад, у Лондане сёння — каля 20 тысяч музычных гуртоў. 90% з іх нармальна зарабляюць. І калі талентаў усё ж не бракуе ў кожным пункце і нашай краіны, дык якасную і даступную студыю знайсці куды складаней. Усё самае лепшае канцэнтруецца ў сталіцы, тут больш працы для тых, хто працуе з саундам, у тым ліку і акадэмічным.

“Нарэзаць”, “зарэзаць” — без розніцы

Ведаеце анекдот? Піяніст робіць запіс у студыі радыё. Грае дрэнна, “спатыкаецца”, трапляе не на тыя клавішы, і так — дубль за дублем. Гукарэжысёр, страціўшы надзею атрымаць прыстойны вынік, пытаецца:

— Вы храматычную гаму сыграць можаце? Грайце — і сыходзьце. Толькі ноты пакіньце: я сам усё “нарэжу”.

Уздаем колішні выпадак пад час трансляцыйнага запісу, які рабіла Беларускае радыё ў нашай філармоніі. Практика была наступнай. На сцэне расставілі мікрафоны, правады ад іх цягнуліся ў машыну “без вокнаў”, дзе і сядзеў за пультам гукарэжысёр, працуючы “ўспяваю”, бо пра тое, што адбываецца на сцэне, ён мог толькі здагадацца. Ну, а рэдактар запісу звычайна заставаўся ў зале, каб усё ж мець хоць якое ўяўленне пра відовішчыны асаблівасці выканання. У той вечар слухачы ў зале папросту пакутавалі.

Саліст літаральна “патанаў” у аркестравых гучарах, ды і гучанне самога аркестра было абсалютна не збалансаваным: на паверхню “выпаўзалі” другасныя, відавочна фонавыя, фактурныя лініі, асноўныя ж музычныя думкі заставаліся “замураванымі” пад іх разгулам. У радыёмашыне са спачуваннем заставалася запытаць: “Ну, што? Працуем у карзіну?” Нават сумневу не было: такія хібы выправіць немагчыма. Тым больш, на той час не было ні “разумных камп’ютэраў”, ні лічбавага запісу. Дый твор — новы, незнаёмы, партытура, з усімі папраўкамі, — у адзіным экзэмпляры: перад вачыма дырыжора. Якім жа было здзіўленне, калі гукарэжысёр, хітравата ўсміхнуўшыся, даў паслухаць “вынік”: усе аркестравыя партыі былі на сваіх месцах, саліст, як і трэба, — на

лая гукарэжысёрская эпоха — менавіта майстроў, а не “тэхнікаў”.

А між тым, сімфанічныя аркестры апошнім часам усё часцей выступаюць не толькі ў філарманічнай зале, разлічанай на натуральную акустыку: практыкуюцца канцэрты і на адкрытым паветры, і ў вялізным Палацы Рэспублікі. Такія канцэрты, вядома, патрабуюць падгучвання, часта яны яшчэ і трансляюцца. У падобных выпадках роля гукарэжысёра ўзрастае неймаверна. Але і патрабаванні да яго — у некалькі разоў вышэйшыя.

Вам паветраны ці пультавы “кактэйль”?

Мабыць, тут, як і ў выпадку з эстрадай, быў бы карысным замежны вопыт: там падобныя праекты — даўно не навіна. На Беларускім радыё абменам з Еўрапейскім Вяшчальным Саюзам, каардынацыяй канцэртных запісаў апошнім часам стаў займацца спецыяльны карэспандэнт Віктар Кісцень. Атрымаўшы “двойчы вышэйшую” адукацыю (у Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі — як кампазітар і ў Беларускай дзяржаўнай універсітэце культуры і мастацтваў — як гукарэжысёр), паўгода ён практыкаваўся ў Канцэртнай студыі імя Лютаслаўскага ў Польшчы, пабываў у Вене, на Аўстрыйскай тэлерадыёкампаніі:

логіі змешвання гуку. У савецкай гукарэжысёры, пераемнікам якой мы сталі, выкарыстоўвалася мала мікрафонаў, расставіліся яны блізка да інструментаў, тэмбры якіх змешваліся пад час запісу “ў пульце”. У Еўропе ж робіцца іншым чынам. Мікрафонамі “нашпігавана” ўся прастора: яны звешваюцца над аркестрам са столі, расставіваюцца на вялізных, метраў па шэсць, стойках. У выніку гучанне розных інструментаў і аркестравых груп змешваецца непасрэдна ў паветры і ўжо адтуль трапляе на гукарэжысёрскі пульт. Такая тэхналогія дазваляе максімальна перадаць “жывы” аркестравы подых.

Усё назапашанае В.Кісцень намагаецца максімальна выкарыстаць на нашай глебе. Невыпадкава на канале “Культура” Беларускага радыё з’явілася праграма “Канцэртная зала”, дзе тройчы на тыдзень трансляюцца канцэрты з Беларускай дзяржаўнай філармоніі, двойчы — лепшыя запісы ЕВС. Але ўсё гэта — хіба першыя крокі. Завяршаецца трохгадовы рамонт у 1-й студыі радыё, дзе будуць адноўлены сімфанічныя запісы. І попыт на спецыялістаў вышэйшага рангу ўзрастае яшчэ больш.

Сам сабе гукарэжысёр

— Школа беларускіх гукарэжысёраў фарміравалася на аснове пераемнасці, — расказвае гукарэжысёр вышэйшай катэгорыі Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі Беларусі Валерыі Бяляеў, які мае, да таго ж, багаты вопыт арганізацыйнай і выкладчыцкай дзейнасці ў гэтай сферы. — Нашы спецыялісты пастаянна ездзілі ў Маскву павышаць кваліфікацыю. “Почырк” кожнага з іх і сёння можна пазнаць па запісах. У часы перабудовы разуменне значнасці нашай спецыяльнасці пахіснулася. Гукарэжысёрам стаў называць сябе ледзь не кожны, хто мог набыць хоць якую апаратуру. У шырокіх колах складалася прыблізна наступная думка: маўляў, музыканты граюць, мікрафоны стаяць, — дык якая розніца, хто за пультам? Сёння на радыё прыйшло шмат даведчанай моладзі, якая цудоўна разбіраецца ў апаратуры і ведае, як зрабіць. Але далёка не ўсе з іх уяўляюць канчатковы вынік: што менавіта павінна атрымацца “на выхадзе”.

А галоўнае — спецыялізацыя і жаданне ісці як мага далей у абраным напрамку.

“Зманціруем” коду

У якасці пазітыўнага прыкладу ўздаем такі факт. Альбом беларускага гурта “Джамбібум”, запісаны на студыі БДУКІМ, па меркаванні аўтарытэтнага папулярнага расійскага музычнага часопіса, стаў лепшым з усіх беларускіх запісаў па выніках мінулага года. А ці падводзяцца падобныя вынікі ў акадэмічнай музыцы? І ўвогуле, ці існуюць якія-небудзь гукарэжысёрскія конкурсы, дзе вызначаліся б лепшыя работы?

У замежжы — існуюць. Ёсць і студэнцкія спаборніцтвы, і падобныя да згаданага “неафіцыйныя конкурсы”, калі, да прыкладу, часопіс складае рэйтынг найбольш удалых кампакт-дыскаў у намінацыі “Лепшы запіс месяца”. Ёсць нават практыка выдаваць дадаткі да часопісаў у выглядзе CD, дзе сабраны лепшыя фрагменты. Польскае радыё заснавала конкурс “Фрыдэрык” (названы ён так, вядома, у гонар Шапэна). Штогод падводзяцца вынікі таго, што запісана, і лепшыя гукарэжысёры атрымліваюць прыз у выглядзе статуеткі. Безумоўна, такая формы заахвочвання таксама ствараюць вакол прафесіі адпаведную ауру, стымулююць, як больш добрыя вынікі.

А ў астатнім — формула простая: больш гукарэжысёраў — добрых і розных. Без трэба і ў сельскіх клубах забяспечваць адпаведную якасць гуку, і сімфанічныя запісы рабіць на еўрапейскім узроўні, і звычайнае “накладанне” голасу на фанэграму — усё без аніякіх неспадзяваных “накладак”. Сапраўды, усім гэтым павінны займацца спецыялісты адпаведнай кваліфікацыі. А тую кваліфікацыю можна і трэба павышаць! Камусьці, можа, хопіць курсаў. А камусьці спатрэбіцца ўсё жыццё, прысвечанае музыцы і яе запісу. І, адпаведна, замежныя стажыроўкі, пытанне аб якіх таксама павінна вырашацца на дзяржаўным узроўні — як у выпадку з Нацыянальнай тэлерадыёкампаніяй Беларусі, што падтрымлівае супрацоўніцтва з замежнымі калегамі.

Надзея БУНЦЭВІЧ,
Алена САБАЛЕЎСКАЯ

19 лістапада ў Мінскай вобласці адбылося выязное пасяджэнне сумеснай калегіі Міністэрства культуры і Міністэрства спорту і турызму Рэспублікі Беларусь “Аб эфектыўным выкарыстанні аб’ектаў гісторыка-культурнай спадчыны ў сферы турызму”. Галоўная тэма, якая абмяркоўвалася падчас пасяджэння, — як даць помнікам гісторыка-культурнай спадчыны новае жыццё праз ператварэнне іх у турыстычныя аб’екты. Пра тое, што такія падыходы цалкам адпавядае еўрапейскай канцэпцыі захавання гісторыка-культурнай спадчыны, засведчыла нядаўняя Канферэнцыя міністраў культуры, якая прайшла ў Любляне. Упершыню ўдзел у ёй узяла і беларуская дэлегацыя, а ўзначаліў яе — намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Віктар Кураш.

абавязкова музей, але таксама канцэртная зала або навучальная ўстанова. Асабліва вітаюцца ўстановы арыгінальнага тыпу, здатныя пазнаёміць з культурнай спецыфікай менавіта таго рэгіёна, дзе яны знаходзяцца: скажам, Музей мёду, выстаўка мясцовых народных інструментаў або нейкі адпаведнік нашым дамам рамёстваў.

Спадарожнікі “турыстычнага магніта”

Ці можа Беларусь разлічваць на дапамогу міжнароднай супольнасці ў справе адраджэння помнікаў, зруйнаваных пад час шматлікіх гістарычных катаклізмаў — у тым ліку і Другой сусветнай вайны?

Па словах Віктара Кураша, магчыма атрымаць такую дапамогу — ёсць, і адпаведныя захады, каб яе атрымаць, з боку Міністэрства культуры неўзабаве будуць зроблены. Але пры гэтым важна ўлічваць тыя патрабаванні, якія Савет Еўропы прад’яўляе ў

Зверыць гадзіннік і вучыцца на памылках

Удзел у буйным міжнародным форуме дазволіў айчынным спецыялістам, што называецца, “зверыць гадзіннік” у справе аховы спадчыны з сусветнымі тэндэнцыямі.

— Пад час свайго выступлення на канферэнцыі я пазнаёміў прысутных з дзяржаўнай палітыкай нашай краіны ў гэтай галіне, у тым ліку і з нацыянальнымі заканадаўствам, — кажа Віктар Кураш. — Як станоўчы досвед многія калегі адзначылі тое, што дзяржаўны спіс аб’ектаў спадчыны, які змяшчае падрабязнае апісанне кожнага з іх, нядаўна быў выдадзены ў нас асобнай кнігай, даступнай для самага шырокага кола спецыялістаў. Увогуле, удзел у канферэнцыі засведчыў, што мы ідзем правільным шляхам. Гэта тычыцца як заканадаўчага базіса, так і метадык выканання рэстаўрацыйных работ.

Важным этапам дзелавой паездкі сталі таксама перамовы з міністрам культуры Славеніі.

Стыпендыя ад Шарапавай

Нашы карэспандэнты наведальні цырымонію ўручэння стыпендыі Фонду Марыі Шарапавай, якія прызначаны тром беларускім студэнтам на пяцігадовы курс навучання. Стыпендыятамі сталі першакурсніцы Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Юлія Супічэнка (мастацкі факультэт) і Ірына Леванчукова (факультэт дызайну і дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва), а таксама першакурсніца з БДУ Святлана Вараб’ева (гуманітарны факультэт). Будучыя творцы ў галіне мастацтваў — выхадцы з раёнаў Беларусі, што пацярпелі ад наступстваў аварыі на ЧАЭС.

асаблівай дапамогі.

Як падкрэсліў Уладзіслаў Хількевіч, цягам чатырох гадоў стыпендыі будуць прызначацца штогод тром новым студэнтам.

Імя стыпендыяты з БДУ было агучана ва ўрачыстай універсітэцкай абстаноўцы 17 лістапада — у народны

Дзень студэнтаў, а назутра вызначыліся і ўладальнікі стыпендыі з Акадэміі мастацтваў. Цырымонія ўручэння стыпендыі адбылася ў Малой зале БДАМ. Юлія Супічэнка і Ірына Леванчукова пасля ўрачыстасцей у адзін голас прывяліся: “Настрой сёння — выключна святочны, але і адказнасць — высокая. Пастараемся апраўдаць тую надзею, што ўскладзены на нас у далейшай творчай дзейнасці!”

Дарэчы, “К” пісала сёлета пра Юлію Супічэнка — выпускніцу Гомельскага мастацкага вучылішча — пад рубрыкай “Максіма маладых” якраз напярэдадні яе першай персанальнай выстаўкі ў сталіцы. Тады Юлія адзначыла:

— Больш за ўсё я хвалюся за тое, што акажуся сам-насам з глядачом... Зрэшты, у 19 гадоў рабіць выстаўку ў любым выпадку няпроста. Спадзяюся, яна стане, па-першае, паказчыкам таго, што я ўмею, а па-другое, таго, што яшчэ змагу. Такія вольныя творчыя пажаданні самой сабе...

Дадамо: пажаданні, якія паступова пачынаюць спраўджвацца.

Яўген РАГІН

На здымку: Ірына Леванчукова і Юлія Супічэнка (чацвёртая і пятая злева) пасля ўрачыстасцей.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Дзеля патрэбы турыста патраціць грошы

Еўрапейскі “трэнд” — для старых муроў

Агульная спадчына, агульныя праблемы...

Праблематыка канферэнцыі была лакалізавана толькі адным рэгіёнам — Паўднёва-Усходняй Еўропай. Але ж форум, удзел у якім узялі дэлегацыі 34 краін, меў назву “Рэабілітацыя нашай агульнай спадчыны”. Як адзначыў Віктар Кураш, для міжнароднай супольнасці такія падыходы характэрны: нацыянальная спадчына сёння разглядаецца як неад’емная частка агульнаеўрапейскай. Менавіта таму Савет Еўропы падтрымлівае праекты па аднаўленні помнікаў архітэктуры нават у тых краінах, якія не ўваходзяць у Еўрапейскі Саюз.

— Трэба адразу адзначыць, што гутарка ідзе толькі пра частковае фінансаванне рэстаўрацыйных праектаў, — падкрэсліў Віктар Кураш. — Астатняя частка сродкаў на гэтыя мэты павінна быць знойдзена ўнутры краіны — як з дзяржбюджэту, так і праз прыцягненне прыватнай ініцыятывы.

Еўрапейская камісія па рэабілітацыі архітэктурнай і археалагічнай спадчыны ў краінах Балканскага і Чарнаморскага рэгіёнаў прадугледжвае аднаўленне 143 помнікаў. На гэтую мэту Савет Еўропы плануе выдаткаваць каля 6,5 мільярдаў еўра.

Пакуль жа работы вядуцца на 25 помніках, абраных як найпрыярытэтныя. Удзельнікі канферэнцыі маглі азнаёміцца з дасягнутымі за апошнія гады вынікамі ў справе іх рэстаўрацыі. І — пераканацца ў тым, што, нягледзячы на сумную спецыфіку Балканскага рэгіёна (многія аб’екты спадчыны тут былі пашкоджаны ў ходзе баявых дзеянняў або этнаканфесійных канфліктаў апошніх дзесяцігоддзяў), шмат якія праблемы маюць інтэрнацыянальны характар.

Якое прымяненне можна знайсці для старажытнай мячэці ў маленькім балгарскім гарадку, дзе мусульман сёння амаль няма? А як быць, напрыклад, са Столінскай або Быхаўскай сінагогамі? Адказ на гэтыя пытанні не пададуцца нам нечаканымі.

— Паводле еўрапейскага досведу, 70 працэнтаў такіх помнікаў становяцца ўстановамі культуры, — кажа Віктар Кураш. — Гэта можа быць не

У Люблянскім замку створаны ўсе ўмовы для турыстычнай інфраструктуры.

дачынэнні да праектаў рэстаўрацыі. Самае галоўнае з іх заключаецца ў тым, каб аднаўленне помніка прадугледжвала канкрэтныя вынікі ў сацыяльна-эканамічным развіцці таго ці іншага рэгіёна. Дасягнуць гэтага можна перадусім праз развіццё турыстычнай інфраструктуры.

— Красамоўны прыклад — Люблянскі замак, — распавядае Віктар Кураш. — Там кожны метр прыстасаваны для задавальнення патрэбы турыста патраціць свае грошы. Мноства кавярняў, сувенірных лавак... Дарэчы, мяне трохі здзівіла, што пры рэстаўрацыі замка былі выкарыстаны сучасныя матэрыялы. Дзверы там шкляныя, свяцільнікі зроблены ў стылі хай-тэк, а на цэнтральнай плошчы — новая плітка. І ўсе гэтыя інавацыі арганічна дапамоўваюцца да старых муроў.

Як адзначыў намеснік міністра культуры, інфраструктура, створаная вакол прыцягальнага для турыста аб’екта, можа ўключаць не толькі звычайныя прыватныя сферы абслугоўвання, але і іншыя навінкі, своеасаблівыя спадарожнікі галоўнага:

— Добра, калі вялікі замак “абрастае” маленькімі музейчыкамі з арыгінальнай канцэпцыяй. У эпоху глабалізацыі культурная разнастайнасць становіцца ўсё больш важнай. Турысту цікавыя менавіта тыя адметнасці, якія адлюстроўваюць унікальныя мясцовыя традыцыі. Скажам, у Румыніі сёння актыўна распрацоўваюцца маршруты, прысвечаныя культуры вінаробства.

— У наступным годзе мы плануем правесці Дні культуры ў Венгрыі, і цалкам дарэчы было б завітаць і ў суседнюю Славенію. Між тым, у гэтай краіне сама форма арганізацыі Дзён культуры прынятая трохі іншая: там за гэтае мерапрыемства зазвычай адказвае канкрэтная ўстанова, а не Міністэрства культуры.

Што да міжнароднага супрацоўніцтва ў сферы аховы помнікаў... Па словах Віктара Кураша, удзел нашай краіны ў ім становіцца ўсё больш інтэнсіўным. Паездка ў Люблянскую стала яшчэ адным таму сведчаннем — зусім не адзінаковым.

— У самым хуткім часе павінны прайсці перамовы з літоўскімі экспертамі, — распавёў намеснік міністра культуры. — Магчыма, мэтазгодна прапанаваць ім праект сумеснага аднаўлення помнікаў нашай агульнай гістарычнай спадчыны. Але найперш нас цікавяць менавіта метадычныя рэкамендацыі, напрацаваны калегамі практычны досвед. Ён асабліва актуальны, напрыклад, у такой няпростай справе, як музеэфікацыя Нясвіжскага замка. У нас падобных прэцэдэнтаў пакуль няма, і таму дбайны, крытычны аналіз замежнага досведу — як станоўчага, гэтак і адмоўнага кшталту, — дазволіць нам унікаць прыкрых памылак.

Ілля СВІРЫН

Падрабязней пра сумесную калегію Міністэрства культуры і Міністэрства спорту і турызму Рэспублікі Беларусь — у бліжэйшых нумарах “К”.

Дэгустацыя з сальсай

Традыцыйныя і новыя стравы краін Лацінскай Амерыкі можна будзе пакаштаваць на I Гастронамічным фестывалі гэтага рэгіёна ў Беларусі, што пройдзе з 23 па 29 лістапада. Разам з венесуэльскімі і кубінскімі поварамі гатаваць ежу будуць майстры з Мінска і Масквы. Фестываль праводзіцца пры падтрымцы пасольстваў Баліварыянскай Рэспублікі Венесуэла і Рэспублікі Куба ў Рэспубліцы Беларусь па ініцыятыве аднаго са сталічных гатэляў.

Як адзначыў на прэс-канферэнцыі з нагоды фестывалю Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Кубы ў Рэспубліцы Беларусь Альфрэда Ньевес-Партуонда, кубінскае кулінарнае мастацтва аб’ядноўвае ў сабе старадаўнія мясцовыя традыцыі, да якіх далучыліся ўплывы стараіспанскага, французскага, афрыканскага і амерыканскага народаў.

А ў кожнай з краін Лацінскай Амерыкі праходзяць асобныя кулінарныя паляванні, ёсць і агульнае саборніцтва паміж імі, але беларусы змогуць упершыню адзначыць для сябе асабліва гэтага мастэрства. Чакаецца, што фестываль будзе мець працяг у наступныя гады, і маштаб яго пашырыцца. А айчыныя повары змогуць павысіць свой узровень дзякуючы пародам прафесійных спецыялістаў, якія займаюцца прыгатаваннем традыцыйных страў шмат гадоў.

Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Венесуэлы ў Рэспубліцы Беларусь Амерыка Дыяс-Нуньес паведаміў, што кухня, напоі і музыка лацінаамерыканскіх народаў ствараліся на працягу стагоддзяў і набылі непаўторнае адценне, якое дазваляе заявіць

пра велізарнае шматалічча кантынента, што адлюстроўвае вясылі і жыццярэадны тэмперамент народа. На I Лацінаамерыканскім гастронамічным фестывалі ў Беларусі госці змогуць прадэгуставаць новыя стравы, новыя музычныя творы і танцы.

Спраўды, акрамя насычанай кулінарнай праграмы, жыхароў сталіцы чакае і праграма культурная. Цягам фестывалю ў месцах яго правядзення будзе гучаць музыка венесуэльскіх кампазітараў у выкананні струннага квінтэта, 24 лістапада ўсё зацікаўленыя змогуць пабываць на канферэнцыі, прысвечанай культуры кантынента, а 26 — адбудзецца дэманстрацыя фільма “Граць і змагацца” пра дзіцячыя аркестры Венесуэлы. У пятніцу і суботу венесуэльскія танцоры пакажуць майстэрства сальсы, а ў нядзелю будуць выступаць дзіцячыя калектывы.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

На здымку (злева направа):

Надзвычайны

і Паўнамоцны Пасол Кубы

ў Рэспубліцы Беларусь Альфрэда

Ньевес-Партуонда і Надзвычайны

і Паўнамоцны Пасол Венесуэлы ў

Рэспубліцы Беларусь Амерыка Дыяс

Нуньес пад час прэс-канферэнцыі.

Фота Юрыя ІВАНОВА

У Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі адбылася прэм'ера оперы Г.Пёрсэла "Дзідона і Энэй". Пастаноўка відавочна перасягнула межы вучэбнай працы, прадэманстраваўшы сучасную еўрапейскую эстэтыку і ў выбары рэпертуару (гэты твор англійскага барока ўпершыню з'явіўся на нашай опернай сцэне), і ў яго прачытанні, здзейсненым маладзёжнай творчай групай — гэкім "хорам" аднадумцаў, прычым з розных устаноў культуры і адукацыі.

Каханне з рокам і барока

Спектакль лепей ставіць "хорам"

Так што да спектакля папраўдзе спрычыніўся цэлы "хор" спецыялістаў і апантаных аматараў. А яшчэ на заслужаную авансцэну выйшлі не толькі ўдзельнікі Опернай студыі БДАМ (аркестр студыі прадэманстраваў увогуле суперузровень!), але і ўласна харавікі — выхаванцы кафедры харавога дырыжыравання БДАМ, некаторыя з якіх на роўных удзельнічалі з вакалістамі ў стварэнні сольных партый.

Міжволі ўзгадаліся іншыя перамогі нашых харавікоў — тым больш, што апошнім часам было шмат знакавых падзей, наўмысна ці выпадкова "прымеркаваных" да 75-годдзя кафедры, якую цяпер узнавальвае прафесар Валерыі

Аўраменка. Выпускнік кафедры і цяперашні аспірант Аляксандр Хумала, няўменны выканаўца ў оперы "Дзідона і Энэй" партый Варажбіткі і Духа Меркурыя, днямі стаў лаўрэатам Першай прэміі IV Міжнароднага конкурсу харавых дырыжораў імя Я.Віталса ў Рызе (Латвія). А на Адкрытым конкурсе харавых дырыжораў імя Віктара Роўды (гл. "К" № 45 за 2009 г.) Першую прэмію давалася падзяліць ажно паміж трыма выхаванцамі кафедры: Аляксеем Кліманавым (клас Л.Шымановіч), Данілам Франтавым (клас Т.Слабодчыкавай), і Марысай Янушкевіч (клас Ю.Караева), якая атрымала таксама спецыяльны прыз кампазітара Вячаслава Кузняцова, чый твор быў на конкурсе абавязковым для выканання.

Пэўна, такія ініцыятывы павінны мець праяг. Няма сумневу, што згаданы конкурс імя В.Роўды стане традыцыйным. А што ж са спектаклем? Вельмі хацелася б, каб ён таксама атрымаў далейшае сцэнічнае жыццё. Тым больш, што ў ім з-за хваробы не паспелі паказацца знаямыя артысты: партыю Дзідоны таксама рыхтавала салістка

Беларуская і оперы Таццяна

Гаўрылава, а Энэй, акрамя трапнага па спалучэнні мужнасці і плячотнасці Дзяніса Іванова, рэпечыраваў магістрант БДАМ Канстанцін Батурын. На другім прэм'ерным спектаклі прысутнічалі мастацкі кіраўнік Белдзяржфілармоніі Юры Гільдзюк і знакаміты рэжысёр Мікалай Пінігін, які ўзначальвае Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы. Дык, можа, спектакль "перанясца" і ўдасканаліцца яшчэ і на іншых сцэнах? Бо ён папраўдзе годны нават для выязных фестывальных паказаў.

На здымку: сцэны з оперы "Дзідона і Энэй".
Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

Такі спектакль упрыгожыў бы любую камерную сцэну, і не толькі ў Беларусі. Тут слышліся ў раўнавазе філасофская глыбіня, пластычная відовішчасць і музычная прыгажосць. Старажытны міф заклікае "не паддавацца на правакацыі" року, змроку і дэпрэсіі. Цудоўная музыка XVII ст., тактоўна адрэдагаваная класікам XX ст. Б.Брытэнам, зачароўвае высакароднасцю і прафесіяналізмам: багаццем меладызму, поліфанічным развіццём, разнастайнасцю чаргаванняў камерных складаў і tutti — аркестравага і харавога. Яе выкананне (дырыжор Іван Касцяжін) — імкненнем правесці адзіную лінію гістарычнага развіцця ад барока да рамантызму (рысай якога становіцца больш вольная па тэмпарытме фінальная сцэна Дзідоны) і ад барока да рок-оперы ці мюзікла (пра што сведчыць вакальная манера "сіл зла": яе "здзеліваецца" пранікае нават у партыю Дзідоны, калі тая не верыць Энэю).

Сцэнічнае ўвасабленне ўражвае мінімалізмам (паводле выкарыстаных сродкаў), неабсяжнай шматзначнасцю (паводле думак і іх распрацоўкі) і пластычнай бясконцасцю развіцця (закладзенай у самой музыцы і тонка адчутай пастаноўшчыкамі). Чорна-белая строгасць графікі "размываецца" шэрым "павуціннем", што апутвае герояў. Чорныя сталы становяцца не толькі рознаўзроўневым "под'юмам", злучаючы зямлю і нябёсы, але і ператвараюцца ў ваенізавана-урба-

ністычныя шчыты "зорных воінаў", літаральна сціскаючы Энэй ў сваіх "абдымаках". Белыя сукні, працягнутыя зверху ўніз, у розныя моманты асацыююцца з сонечнымі промнямі, дыямантамі вадаспада, стваламі дрэў у райскім куточку, нарэшце, з канатамі, на якіх матросы ўздымаюць ветразі перад адплыццём. Чырвоныя сукні — сімвал кахання — палаюць трывогай і хуткай трагедыяй. Сукні Дзідоны, падораныя ёй Энэем, у сцэне смерці ціха струменіцца долу, быццам сцякаючы апошнімі кроплямі крыві. Светлавыя і шумавыя эфекты акцэнтуюць найбольш значныя нават не сюжэтныя, а псіхалагічныя павароты ў разгортванні падзей.

Спектакль стаўся рэжысёрскім дэбютам Ганны Маторнай — нядаўняй выпускніцы БДАМ па харавым дырыжыраванні і цяперашняй пляцікурсыцы па музычнай рэжысуры. У псіхалагічнай распрацоўцы вобразаў і агульнай сцэнічнай канцэпцыі адчувалася моцная рука мастацкага кіраўніка курса — прафесара Маргарыты Ізворска-Елізар'евай, якая засталася задаволена сваёй выхаванкай: "У Ганны выдатнае вобразнае мысленне, гарачае жаданне ставіць, яна ўмее запаліць сваёй зацікаўленасцю, не баіцца чарнавой рэжысёрскай працы. І вынік — уражвае!"

Для ажыццяўлення задумы быў запрошаны таксама рэжысёр па пластыцы — кіраўнік тэатра "Inzhest" Вячаслаў Іназемцаў. Пластычны трэнінг праводзіў

Дзмітрый Скачкоў. І ўдзельнікі спектакля дамагліся папраўдзе бездакорнага прафесійнага ўзроўню — прытым, што сярод іх былі не толькі вакалісты і харавікі, але і музыканты-аматары — артысты Маладзёжнага камернага хору "Salutaris" Саюза музычных дзеячаў Беларусі.

Гэты "харавы" пачатак (маўляў, спектакль ставіць — лепей хорам) адчуваўся ў зладжанасці дзеянняў артыстаў, у тым, як кожны пачуваў сябе і асобным героем (нават у масавых сцэнах), і часткай адзінай сцэнічнай супольнасці. Не выпадкова некаторыя ўдзельнікі пастаноўкі выступалі адразу ў некалькіх ролях. Кіраўнік хору "Salutaris" Вольга Янум (яна ж — выкладчыца кафедры харавога дырыжыравання БДАМ) выступіла не толькі хормайстрам-пастаноўшчыкам, але і выканаўцай цэнтральнай партыі — Дзідоны. Можа, ёй крыху не хапала "сольнага адчування" ў вакале, асабліва — на высокіх нотах, але створаны ёй вобраз аказаўся надзвычай кранальным. У каларытнай партыі Матроса выступіў удзельнік хору, прафесійны дызайнер, выкладчык БДУ Усевалад Швайба: менавіта яго аўтарству (разам з выпускніцай той жа кафедры мастацтваў Алесяй Русаковай) належалі сцэнічныя строі спектакля. Кіраваў афармленнем (вядома, разам з Г.Маторнай) малады, але ўжо вядомы тэатральны мастак Андрэй Меранкоў.

З аркестрам і сола...

Вось і "... Восень" прайшла...

Магутнымі акордамі Дзяржаўнага акадэмічнага сімфанічнага аркестра нашай краіны на чале з Аляксандрам Анісімавым завяршыўся XXXVI Міжнародны фестываль мастацтваў "Беларуская музычная восень". Гэты цудоўны калектыў, выступіўшы цягам фестывалю з чатырма адметнымі праграмамі, надаў святу папраўдзе высокакласнае (і вельмі класічнае) атачэнне: французскі рамантызм, оперны "тандэм" П.Чайкоўскага і А.Пушкіна, творчасць Яўгена Плевава, невядомыя старонкі музыкі XX стагоддзя.

У фінальнай праграме славыты маэстра з'яўнаў прэм'еры і папулярную класіку, мастацтва Еўропы і Азіі, аркестравую моц і сакавітасць сола. Салістам выступіў заслужаны дзеяч мастацтваў Казахстана Марат Бісенгаліеў, напоўніцу прадэманстраваўшы не толькі віртуознасць, але і тэмбравую разнастайнасць скрыпачнай ігры, еднасць скрыпкі з традыцыйнымі струннымі смыкавымі інструментамі розных народаў. Аркестр жа паўстаў ва ўсёй сваёй раскошы, сакавітасці, насычанасці гучання, асабліва — у музыцы Б.Бартака і А.Хачатурана.

Дый сярод іншых фестывальных канцэртаў было шмат запамінальных кульмінацый: літаральна штовечар — чарговае адкрыццё. Двойчы выступіў Нацыянальны акадэмічны народны аркестр імя І.Жыновіча пад кіраўніцтвам народнага артыста Беларусі, прафесара Міхаіла Казінца. Калектыў не толькі панаваму высвяціў "песняроўскую" класіку і творчасць Уладзіміра Мулявіна (дырыжыраваў канцэртм-прысвячэннем "Незабыўнае" Аляксандр Крамка), але і замацаваў на філарманічнай сцэне імёны выдатных маладых спевакоў.

А колькі прыемных сюрпрызаў падрыхтавалі іншыя калектывы і салісты сталічнай філармоніі!

Сапраўдным святам баяна і акардэона стаўся канцэрт "Ігар Квашэвіч запрашае сяброў". Наш малады музыкант, які ўжо неаднойчы скараў публіку сваімі сольнымі вечарынамі, гэтым разам сабраў на сцэне цэлае суквецце сваіх былых "канкурэнтаў" па міжнародных конкурсах — менавіта тых, што ў розныя гады сталі лаўрэатамі самага, бадай, прэстыжнага конкурсу ў Клінгенталі. На гэтым вечары перамагло нават не сяброўства, а музыка ва ўсім сваім стылёва-гістарычным разгорце — ад Баха да эстрады. Перамаглі неабмежаваныя магчымасці інструментаў і, галоўнае, музыкантаў, у кожнага з якіх — свая школа, свае сакрэты ігры на іх.

Завяршала той канцэрт выступленне народнага артыста Расіі Валерыя Коўтуна са сваім ансамблем. Планавалася, што ў фінале да знакамітага віртуоза далучацца ўсе ўдзельнікі вечарыны. Але музыканты так "разыграліся" (на радасць публікі, якая іх не адпускала), што ледзь не спазніліся на цягнік. Дарэчы, да артыстаў магла б далучыцца і добрая палова залы: паслухаць гэты канцэрт прыехалі цэлыя "дэлегацыі" з навучальных устаноў розных куткоў нашай краіны і нават з... Германіі.

Ну, а сярод гасцей самога фестывалю вылучаліся, безумоўна, канцэрты сусветна вядомага валтарніста Аркадыя Шылклопера і амерыканскага арганіста Рональда Эбрэхта. Само імя А.Шылклопера — гэта ўжо "знак якасці", бо творца не стамляецца здзіўляць усё новымі магчымасцямі "рагавой музыкі", дасягаючы неверагоднай прыгажосці і інтрыгуючага магнетызму гучання. Не ўпершыню спалучыўшы на нашай сцэне валторну з джазам, гэтым разам ён, здаецца, пераўзыйшоў самога сябе, стварыўшы папраўдзе фантастычны свет тэмбравых фарбаў і адценняў. Адкрыццём вельмі цікавых і раней не вядомых нам твораў (у тым ліку, класікі амерыканскага авангарда) сталася выступленне Р.Эбрэхта. Канцэрт па праве можна было назваць сумесным праектам. Не толькі таму, што ён прадоўжыў цыкл апантанай музыказнаўцы Вольгі Савіцкай "Шэдэўры сусветнага арганнага мастацтва", але і таму, што замежны саліст выступаў разам з нашымі музыкантамі.

Увогуле, сёлета, як ніколі, непадробнай увагі заслугоўваў кожны фестывальны канцэрт. "Беларуская музычная восень", крыху страціўшы былую неабсяжнасць у часе (некаторыя фестывалі доўжыліся больш за месяц), набыла большую кампактнасць і логіку "формаўтварэння", адметнасць канцэртаў-кульмінацый і, у выніку, яшчэ большую прыцягальнасць для слухачоў.

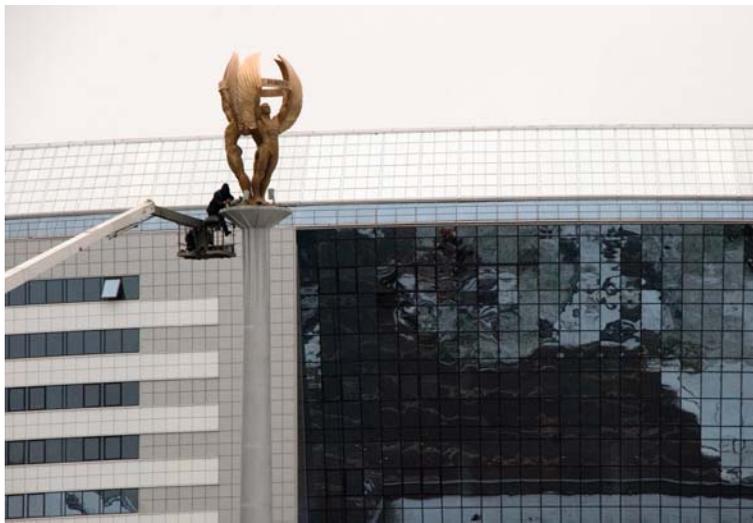
На здымку: саліст Беларускай дзяржаўнай філармоніі Ігар Квашэвіч.

Крылатыя... спартсмены

Адчуванне таго, што тры атлеты зараз узмахнуць крыламі і ўзляцяць у шэрае восеньскае неба — гэта, мабыць, першае ўражанне мінчан ад новай скульптурнай кампазіцыі, што паўстала каля спартыўнага комплексу “Мінск-Арэна”.

Мантажам скульптуры была завершана праца па стварэнні Алеі славы беларускага спорту. А нарадзілася яна дзякуючы аўтарам праекта архітэктарам Анатолю Нячкасаву, Анатолю Шабаліну ды скульптару Сяргею Бандарэнку.

— Кампазіцыя сімвалізуе факел, дзе ў якасці “полымя” — тры фігуры атлетаў з крыламі, — кажа адзін з аўтараў, Сяргей Бандарэнка. — Спартсмены трымаюць кола, на якім напісаны дэвіз Алімпійскага руху: “Altius, fortius, citius!”. А ў нізе скульптурнай кампазіцыі размешчаны вянок славы, дзе адлюстраваны тыя віды спорту, у якіх беларускія спартсмены заваявалі залатыя медалі Алімпійскіх гульняў.

мастацкія рашэнні аўтарскага калектыву былі звернуты на ідэю кола. Гэта датычыць і памятных знакаў-медалёў, фантанаў і нават флагштокаў, што размешчаны на плошчы перад “Мінск-Арэнай”. Ды і сам будынак спартыўнага комплексу мае выгляд шара.

— У гэтай вялікай прасторы, што акаляе комплекс, патрэбна была нейкая вертыкаль, каб яна арганізоўвала гэтую прастору, — дадае архітэктар Анатоль Шабалін. — І гэтая вертыкаль з’явілася: маю на ўвазе “Трыумф”. Складанасць задачы была ў тым, што скульптура не павінна стаяць спінай да якога-небудзь аб’екта, размешчанага на пляцы. Таму знойдзена арыгінальнае рашэнне гэтай задачы: тры фігуры атлетаў сваімі постацямі ўтвараюць кола, а іхнія твары звернуты да гледачоў.

Здалёк жа залатыя, адпаліраваныя фігуры нагадваюць факел: факел перамогі, алімпійскі факел. Можна сказаць, што акрыленыя поспехам спартсмены ўвасабляюць трыумф сілы, волі, духу. Аўтары праекта імкнуліся да таго, каб гэтая скульптура была шматзначнай, сімвалічнай, алегарычнай, каб кожны глядач мог дадумаць і бачыць у ёй пэўны сімвалізм. Напрыклад, атлеты “Трыумфа”

трымаюць сімвалы алімпійскага руху, але можна таксама зразумець, што яны нясуць на сваіх руках зямны шар.

Вечарамі па ўсім перыметры “Мінск-Арэны” будуць працаваць асвятляльныя прыборы. Імі будуць падсвечвацца фігуры атлетаў, стэла, пастамент, уся Алея спартыўнай славы. І тады будзе стварацца ўражанне таго, што факел перамогі сапраўды ззяе залацістым светлавым агнём.

Як кажуць аўтары праекта, тэрміны ад пачатку да завяршэння стварэння скульптурнай кампазіцыі былі вельмі сціслыя, але ўсё было зроблена своечасова. Рабочыя разам са скульптарам і архітэктарамі працавалі кругласутачна, нават начавалі на працоўным месцы. Але цяпер увесь калектыў можа ганарыцца сваёй працай. Крылатыя спартсмены “ляцяць” над Мінскам, акрыленыя сваім трыумфам, і натхняюць усіх да новых перамог на карысць Беларусі.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ
Фота Юрыя ІВАНОВА
На здымках: пад час устаноўкі скульптурнай кампазіцыі “Трыумф”; скульптар Сяргей Бандарэнка.

Паводле слоў Сяргея Афанасевіча, гэтая скульптура замкнула ў арганічнае і лагічнае цэлае пляч перад “Мінск-Арэнай”. А ўвогуле ўсе архітэктурныя і

Сполахі. Адхінуўшы заслону часу...

Жыццё маленькага гарадка і спасціжэнне таямніц прыроды — галоўная тэма творчасці Генадзя Матусевіча. Родныя краявіды, жыццё месцічкоўцаў, іх побыт, — рэчаіснасць існуе ў закрытай прасторы, дзе нібыта спыніўся час. Паэзія такога існавання, ягоны характар, цёплае святло — яго духоўная Радзіма.

Вечнае, часовае і мінулае — лейтматыў яго твораў. Ён піша дом, чалавека, месцы яго знаходжання — матывы, распаўсюджаныя яшчэ ў галандскім жывапісе XVII стагоддзя. Але Г.Матусевіч уносіць у гэтую тэму драматызм сённяшняга дня і імкнецца рашыць яе па-новаму. Мастак не проста ўзводзіць простыя рэчы ў ранг мастацтва — ён “прымушае” нас зачаравацца гэтымі простымі, звычайнымі, на першы погляд, рэчамі. Іншымі словамі — стварае сваю эстэтыку прыгажосці.

Яго інтэр’еры прыцягваюць сваім асаблівым настроем і гарманічна звязаны з жыццём. Цудоўна адчуваецца кампазіцыйная і лагічная суразмернасць. У такіх творах заўсёды адчуваеш прысутнасць чалавека. І ў пейзажным

жывапісе ён стварае сваю стылістыку. Рацыянальнае і рамантычнае светаўспрыманне ўступаюць у складанае ўзаемадзеянне. Так, мастак падкрэслівае першасныя якасці прыроды, але і надае ёй часам нечаканае гучанне.

Рэалістычная манера пісьма, адсутнасць ідэалізацыі, нескладаная тэхніка, пры гэтым да колеру мастак ставіцца як да самадастатковай каштоўнасці. “Памяркоўны імпрэсіянізм” — так называюць гэты накірунак яго сябры. Але ў гэты памяркоўны імпрэсіянізм дададзены элементы такога ж памяркоўнага сімвалізму. Элементы загадкавай недасказанасці ў творах Г.Матусевіча ствараюць атмосферу напружанага чакання. Напрыклад, дзеці на ягоных партрэтах падобныя на сфінксаў, якія захоўваюць таямніцу быцця, а нацюрморты і краявіды — формулы эмацыйнага і, у той жа час, вытрыманага ўсхвалявання.

Дынамічны элемент жывапісу — святло. Творчасць для Генадзя — натуральная і пастаянная форма існавання. Часта, найбольш — пад час вандровак па родных мясцінах, побач з блізкімі, мастак сноплівае позіркам беглае ўражанне ўбачанага, сполах святла, якое пасля

абавязкова знойдзе сваё адлюстраванне ў творы. Выпадковага і непрадуманнага ў творчасці няма.

У апошнія гады мастак актыўна займаецца драўлянай скульптурай і керамікай. Выбар гэтых матэрыялаў арганічна працягвае яго заглыбленне ў прасторава-часовы кантынент, у якім ён існуе ўсё творчае жыццё. Адхінуўшы заслону часу, паўсталі з дрэва і гліны паганскія багі, хрысціянскія святыя і іншыя постаці беларускай міфалогіі ды далёкай мінуўшчыны.

Воляга НАЗАРУК,
выкладчык Чэрвеньскай ДШМ
На здымках: работы Г.Матусевіча.

Любы творца і мастацтвазнаўца згодзіцца, што персанальная выстаўка — тым больш, калі для мастака яна першая — гэта своеасаблівы “атэстат”, прызнанне ўзроўню творцы, вылучэнне яго з шэрагу іншых. Экспазіцыя, прысвечаная толькі ўласным работам (тут варта адкінуць сарамлівасць і прызнацца шчыра), — мара любога жывапісца. Ператварыць мару ў рэальнасць маладым дапамагае Музей сучаснага выяўленчага мастацтва. “Знаёмства творчай грамадскасці з новымі імёнамі беларускага выяўленчага мастацтва — адзін з прыярытэтных накірункаў працы нашай галерэі, — кажа загадчык аддзела выставак установы Надзея Зелянка. — Вельмі важна даваць такі аванс мастаку, які знаходзіцца толькі на пачатку творчага шляху. У кожнага творцы павінен быць пэўны стымул”.

Знайсці свой стыль, або Першая — як аванс

Вось і сёння музей адкрывае гледачам новае імя: Аляксандр Камянец. У выстаўках у краіне і за мяжой жывапісец удзельнічае з 1998 года, але займаецца ў скарбонку творчых заваёў персанальную выстаўку яму даводзіцца ўпершыню. Па словах арганізатараў экспазіцыі, рашэнне аб прадастаўленні мастаку залы было аднадушным, таму што аўтар — сапраўды высокапрафесійны мастак, не проста таленавіты, але і сур’ёзны, адказны творца і добры каларыст.

Здзіўляе тое, наколькі ўпэўнена і ўсвядомлена жывапісец у свае 28 гадоў

А.Камянец. “Горад”.

фармальнай умоўнасці. Усё гэта дазваляе казаць пра Камянца як пра мастака, здольнага да самаразвіцця, да няспынага пошуку ўласнага творчага “Я”.

Адметна таксама і тое, што ў наш час, калі новае пакаленне творцаў робіць аблічча мастацтва ўсё больш экспрэсіўным, эпатажным і правакацыйным, Камянец не забываецца і на традыцыі, надаючы вялікае значэнне вопыту класічнай жывапіснай школы.

На думку самога Аляксандра, у наш час лічбавых тэхналогій, калі амаль кожны з дапамогай камп’ютэра можа стварыць тую ці іншую работу, каштоўнасць традыцыйнага мастацтва, прытрымліванне жывапісных канонаў і прафесіяналізму ўсведамляюцца асабліва ярскава.

Дар’я ДАНИЛЕВІЧ

А.Камянец. “Вяртанне”.

прытрымліваецца абранага стылю, у якім ён удала спалучае элементы рэалізму і сімвалізму, часам звяртаючыся і да

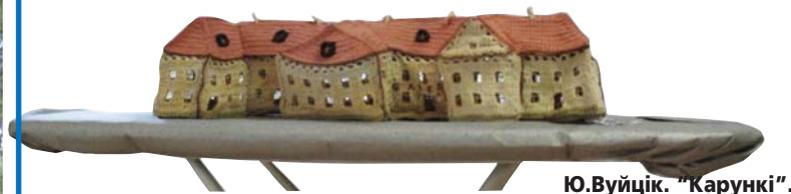
Арсенал мазаікі некласічнага пейзажа

Ідучы на выстаўку сталічнага Музея сучаснага выяўленчага мастацтва “Польскі пейзаж”, настройвалася ўбачыць жывапісныя панарамы польскіх гарадоў, лясныя абшары, цудоўную архітэктурную і прастору палёў на палотнах... Але ніводнага пейзажа ў класічным разуменні гэтага паняцця ўбачыць так і не ўдалося.

Ствараючы прадстаўленыя ў Мінску работы, польскія майстры глядзелі значна шырэй: гэта не толькі вобраз зямлі, дзе мы жывём, гэта таксама людзі, якімі мы з’яўля-

вы доказ гэтаму — мазаічнасць экспазіцыі: разнастайныя тэхнікі, прыёмы, сюжэты і формы сабраны ў адным месцы, не ствараючы пры гэтым уражання залішняга эклектызму. Так, побач з фотакалажамі можна ўбачыць палотны, напісаныя алеем, а побач з творамі плакатнага жанру — мініяцюрную копію будынка польскай галерэі “Арсенал”, звязаную кручком.

Дарэчы, творы, прадстаўленыя ў Музеі, — толькі адзін фрагмент вялікай калекцыі Беларускай галерэі “Арсенал” і Падляскага таварыства падтрымкі мастацтва. Арганізатары згаджаюцца, што падобная выстаўка мо-

Ю.Вуйцік. “Карункі”.

емся. Работы выконваюць не столькі эстэтычную, колькі сацыяльную функцыю: створаны яны былі ў перыяд грамадска-палітычных змен у Польшчы, калі і ў творчасці належнае месца атрымаў плюралізм думак, ідэй, канцэпцый. Яскра-

жа даць толькі агульнае прадстаўленне аб польскім выяўленчым мастацтве. Таму ўжо сёння яны выказваюць надзею на працяг праекта і далейшае супрацоўніцтва.

Алена ШАХНОВІЧ

Паляванне на...

“Цытаты”

Як вядома, сёлета Бела-вешская пушча адзначыла 600-годдзе з часу ўсталявання заповеднага рэжыму. Першая згадка пра Бела-вешку ў пісьмовых крыніцах датавана менавіта 1409 годам. Гэта адбылося пасля гістарычнай сустрэчы ў Брэсце польскага караля Ягайлы з вялікім князем літоўскім Вітаўтам у агульных інтарэсах супраць агульнага ворага — Тэўтонскага ордэна.

Сёння ж Музей Бела-вешскай пушчы з’яўляецца цэнтрам збору і захавання гісторыка-культурнай спадчыны, флоры і фауны пушчы ў інтарэсах нацыянальнай і сусветнай культуры.

Сама Бела-вешка на працягу стагоддзяў з’яўлялася унікальным месцам палявання шляхты. Менавіта гэтая тэма і лягла ў аснову карціны — роспісу на палатне “Выезд” (290x350), — якую зрабіў вядомы мастак-манументаліст Эдуард Рымаровіч для згаданага музея па заказе адміністрацыі Нацыянальнага парку Пушчы. Заўважу, што твор атрымаў высокую ацэнку Рэспубліканскага мастацка-экспертнага савета на манументальным і манументальна-дэкаратыўным мастацтве пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь.

Шматфігурная кампазіцыя простая: група вершнікаў-шляхцічаў у багатым адзенні, якое аблямавана дарагім футрам, на цудоўных конях, з гончымі, урачыста выязджаюць на паляванне. Фон —

Э.Рымаровіч. “Выезд”.

зімовы пейзаж з затуманеным сонцам. Дакладна вывераны ўсе атрыбуты і выяўлены дэталі: сіне-блакітныя шляхецкія касцюмы, ружэйныя баулы, стрэльбы, інкруставаныя залатой вяззю, шыкоўная зброя, чырвона-жоўты штандарт з паляўнічым рогам, сокал, што імкліва ўзносіцца ў неба...

Пры ўсім аўтарскім любаванні выяўленчымі “цытатамі” часоў ВКЛ, вобразны лад карціны зусім не выклікае аналогій з дэкаратыўна ўпрыгожаным апавяданнем, хаця відавочны выяўленчы намёк

на такую інфармацыю пачарпнуць з карціны магчыма. І ўсё ж увес сюэт успрымаецца як ясная пластычная метафара, якая напоўнена глыбокім маральным сэнсам, звязаным з нашай гісторыяй.

Захоўваць, любіць, развіваць культурныя традыцыі як жывы духоўны набытак сучаснага чалавека — менавіта ў гэтым бачыцца мне акт мастакоўскай пазіцыі Эдуарда Рымаровіча, што ўдала рэалізавана ў гэтым палатне.

Б.К.

“Трошкі ілюзіі, якая сагравае рэальнасць”

Так называецца выстаўка, якая працуе ў мінскай Гарадской мастацкай галерэі твораў Л.Д. Шчамялёва. Аўтар — мастачка Марына Галынская, больш вядомая пад дзявочым прозвішчам — Варакса.

У выяўленчым мастацтве яна працуе практычна ўсё сваё свядомае жыццё. Свой асабісты, непаўторны стыль яна пачала шукаць пасля заканчэння Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў (1987 г.). У творчым актыве М.Галынскай — удзел у рэспубліканскіх і міжнародных выстаўках, яе работы знаходзяцца ў прыватных калекцыях Беларусі, Германіі, Польшчы і Францыі.

Выстаўка жывапісу і графікі М.Галынскай не мае канкрэтнай тэматычнай скіраванасці. Хутчэй, праз работы розных перыядаў творчага шляху можна лёгка ўбачыць яе нестандартную аўтарскую пазіцыю: яна стварае рэальнасць, не адзеленую ад мары. Навакольны свет у ейных работах — сапраўдны і, адначасова, фантастычны, у ім пануюць не канкрэтныя героі і прадметы, а вобразы: у пейзажах — ілюзія, у нацюрмортах — фантазія.

З дапамогай розных мастацкіх прыёмаў і тэхнік, сімвалаў і алегорый мастачка выбудоўвае

М.Галынская. “Вясновы карабель”.

на сваіх палотнах асабістую “рэчаіснасць”. З найтанчэйшым пераліваў, неймаверных па сваім спалучэнні фарбаў, адценняў, тонаў і паўтонаў нечакана ўзнікаюць чароўныя — белыя і сінія — гарады, серабрыстыя казачныя лясы, караблі ў тумане... І гэтая, здавалася б, алегарычная складанасць твораў на самой справе — простая і ясная ў сваёй шчырасці і гармоніі паміж светам знешнім і ўнутраным, паміж задумай мастачкі і інтуіцыяй глядача.

Марыя МІХАЙЛАВА, мастацтвазнаўца, супрацоўнік Гарадской мастацкай галерэі твораў Л.Д. Шчамялёва

У Магілёўскай выставачнай зале працуе выстаўка мастака Ігара Бяспалава “Жыватворная зямля”. Звыш 40 палотнаў, з якіх большасць створана ў бягучым годзе, прадставіў на суд глядача малады творца.

Жыватворнасць — Жыватворчасць

І.Бяспалаў. “На Троіцу”.

Ігар Бяспалаў нарадзіўся ў Хоцімску. У Мінску вывучыўся на майстра па вырабе мастацкай мэблі. Самастойна асвоіў тэхніку інкрустацыі. Навучаўся ў Віцебскім педінстытуце на мастацка-графічным факультэце. Член Беларускага саюза мастакоў. Удзельнік рэспубліканскіх і абласных выставак.

Тэма мацярынства праходзіць чырвонай ніткай у гэтай экспазіцыі. З веку ў век жанчыны нязменна натхнялі паэтаў, музыкантаў, мастакоў на стварэнне найвялікшых твораў мастацтва. Таму цыкл палотнаў “Мадонна з дзіцем” дамінуе на выстаўцы. Вялікія яркія карціны створаны з пэўнымі рысамі тэатральнасці, яны святочныя і жыццесцвярдзальныя. Па вялікім рахунку, гэта алегарычныя творы, дзе дэ-

каратыўнасць і вытанчанасць колеру гарманічна злучаюцца з паэтычнымі інтанацыямі, у якіх Ігар выяўляе тонкі душэўны стан чалавека.

На выстаўцы прадстаўлены таксама урбаністычныя пейзажы і фігуратыўныя кампазіцыі. Асабліва прыцягваюць нацюрморты, напоўненыя ўнутранай экспрэсіяй, дынамізмам і спалучэннем колеравых кантрастаў. Але гэтая “шматквяцістасць” не рэжа вока, а, наадварот, прымушае ўгледзецца ў кожную дэталю.

Творчая ўсхваляванасць і пільная ўвага да сутнасці пастаянных змен у прыродзе і чалавеку — галоўныя прычыны жывапісу гэтага мастака.

Альбіна ДЗЕРЫГЛАЗАВА Магілёў

Дыхтоўнае “Жалеза” без баласту

Тэма сёлета фестывалю “Тэхна-Арт” — “фірмовага праекта” галерэі “Універсітэт культуры” — была лаканічнай і шматзначнай: “Жалеза”. “Як руда-коп прыкладае намаганні, здабываючы з-пад зямлі жалезную руду, пераплаўляючы бяспарнавую масу ў вольны ад дамешкаў метал, гэтак і тэхна-мастак, працуючы з навакольным светам, ператварае эмоцыі, уражанні, настроі ў чысты вобраз тэхнамастацтва” — пазначыў у куратарскай эксплікацыі дырэктар галерэі Дзяніс Барсукоў.

Атрымаўся дыхтоўны і бадай камерны праект, амаль пазбаўлены звыкллага для зборных выставак “баласту”. “Агульным займеннікам”, дзякуючы якому розныя работы склаліся ў цэласную экспазіцыю, стала схільнасць аўтараў да кантэкстуальнай гульні і памкненне спалучыць неспалучальнае.

Напрыклад, — ліст іржавага жалеза і пампезную залатую рамку. Твор Настасі Салдатавай падаўся не столькі чарговым парафразам знакамітага “рэдзі-мэйду” Марселя Дзюшана, колькі густоўным і самадастатковым узорам выкарыстання мовы сучаснага мастацтва, у невалоданні якой часта папракаюць айчынныя аўтараў і, як сведчыць “Тэхна-Арт”, папракаюць часцяком незаслужана.

Газавыя трубы ў выкананні Уладзіміра Цэслера выглядаюць не ржавымі і брыдкімі, а каляровымі і... прыемнымі на допытк. Праца мэтра ідэальна спалучалася з “эканамічным” кіпяцільнікам Вольгі Мешчаракавай, выкананым у традыцыйнай тэхніцы саломкапляцення. Алесь

Суровы засведчыў, што з дапамогай банальных сельскагаспадарчых прылад можна стварыць эстэцкую “мадэрную” скульптуру.

Тандэм фатографіі Андрэя Шчукіна і Дзяніса Нядзельскага прапанаваў чарговы варыянт аўтарскай трансфармацыі эстэтыкі гламура — прычым не шляхам рэдукцыі яе “кітчавага” складніку, але дзякуючы яго творчаму выкарыстанню.

Сяргей Шыла, які зазвычай схільны да іроніі, гэтым разам праявіў сябе як тонкі лірык. Ён

А.Суровы. “Выкапнёвая рыба”.

дэманструе дзівоснае ўменне выкарыстоўваць саму фактуру матэрыялу для стварэння пераканаўчага вобраза, а таксама здольнасць дасягаць гэтай мэты мінімальнымі выяўленчымі сродкамі. Чыстае палатно, да якога прымацавана палова ржавай пілы, плюс подпіс: “Адзінота”... І глядач не адчувае сябе падманутым. Як і інтравертныя фота Сяргея Ждановіча, гэты твор уражае не тэхнікай выканання, а менавіта аўтарскім мысленнем у спалучэнні з густоўнасцю.

Удзельнікі гэтай выстаўкі не толькі засведчылі якасць іх творчай практыкі, але і прадэманстравалі ўласныя інтэрпрэтацыі актуальных для сучаснага мастацтва канцэптаў. Прычым з нацыянальным беларускім каларытам — не пафасным, але вельмі адметным.

Ілля СВІРЫН

В.Мешчаракава. “Еўрастандарт у мэтах эканоміі сродкаў і электраэнергіі”.

Базіс рэгіёна: навуковы падмурак развіцця

Адзін з найважнейшых складнікаў музейнай справы — навуковы. Нездарма музейшчыкі працуюць на пасадах навуковых супрацоўнікаў. І ўнёсак іхні ў навуку — не мізэрны: у 2008 годзе музейныя работнікі Беларусі прынялі ўдзел у 23 навуковых канферэнцыях, па выніках якіх былі выдадзены каталогі, зборнікі, буклеты.

Між тым, гэтае найменне — “навуковы супрацоўнік” — як ганаровае, так і даволі адказнае. Але ці ўсе адчуваюць гэтую адказнасць? Не бяром пакуль пад увагу дзейнасць рэспубліканскіх і абласных музеяў, а скіроўваем яе на працу рэгіянальных устаноў культуры.

Якім зместам насычана навуковая праца раённых музейшчыкаў? Ці выязджаюць навуковыя супрацоўнікі ў экспедыцыі, як вывучаюць мясцовую этнаграфію, наколькі актыўна і дзейна ўдзельнічаюць у канферэнцыях? Паспрабавалі адказаць на гэтыя і іншыя пытанні, наведаўшы Чэрвеньскі раён Мінскай вобласці.

Акурат на Чэрвеньшчыне працуе раённы краязнаўчы музей і ёсць, так бы мовіць, яго філіял — асобны раздзел музейнай экспазіцыі ў пасёлку Азёрны, дзе свае паслугі наведвальнікам прапаноўвае адзіны ў свеце Музей кампазітара Станіслава Манюшкі.

“Ідэальны” супрацоўнік

Хто ж такі навуковы супрацоўнік музея? Паспрабаваў адказаць сабе на такое пытанне напярэдадні паездкі. Безумоўна, гэта — чалавек з вышэйшай адукацыяй, які на высокім узроўні валодае навукова-метадалагічнай базай, прафесійна праводзіць збор, сістэматызацыю, апісанне і ўлік музейных прадметаў, удзельнічае ў навуковых канферэнцыях — як рэгіянальных, агульнарэспубліканскіх, так і міжнародных, — мае навуковыя публікацыі. Любы раённы музей на сёння — рэгіянальны навуковы цэнтр, які валодае найбольш поўнай інфармацыяй аб гістарычных, этнаграфічных асаблівасцях свайго рэгіёна, сочыць за станам помнікаў у сваёй мясцовасці, а таму гэтае вызначэнне “ідэальнага” музейшчыка — досыць дакладнае.

Неаспрэчна, у “ідэальным” музеі — краязнаўчым, баявой славы, народным — наладжваецца праца па назапашванні ўласных навуковых напрацовак, фотаматэрыялаў, запісаў фальклорных тэкстаў, гістарычных даведкаў... А які кавалак працы складае збор помнікаў матэрыяльнай і нематэрыяльнай культуры “ў палявых умовах”: запісы абрадаў, замоў, апісанне старых тэхналогіі ткацтва ці пляцення! Не кажу ўжо пра кансервацыю і рэстаўрацыю экспанатаў.

Менавіта з дапамогай такога “віртуальнага” ідэалу можна з лёгкасцю прасачыць за тым, чаго ж не стае музейным работнікам і музейным установам на раёне. Тым больш, вопыт такога “ідэальнага” музея і “ідэальных” навуковых супрацоўнікаў ужо існуе ў некаторых раёнах Беларусі. Маю на ўвазе Полацкі краязнаўчы музей, Наваградскі гісторыка-краязнаўчы музей, Веткаўскі музей народнай творчасці. Калектыў апошняга ў мінулым годзе стаў лаўрэатам спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзялячым культуры і мастацтва.

кожны месяц — новая. Таму і платныя паслугі ў краязнаўчым музеі “на вышыні”: пры гадавым плане тры з паловай мільёны рублёў ужо зароблена тры мільёны сто тысяч. І гэта прытым, што дзіцячы білет каштуе 400, а “дарослы” — 800 рублёў...

Пацікавіўся і навуковай дзейнасцю супрацоўнікаў музея. Як распавяла дырэктар Чэрвеньскага раённага краязнаўчага музея Алена Забаронак, найбольш паспяхова музейшчыкі працуюць у навукова-асветніцкім накірунку.

— Мы актыўна супрацоўнічаем са

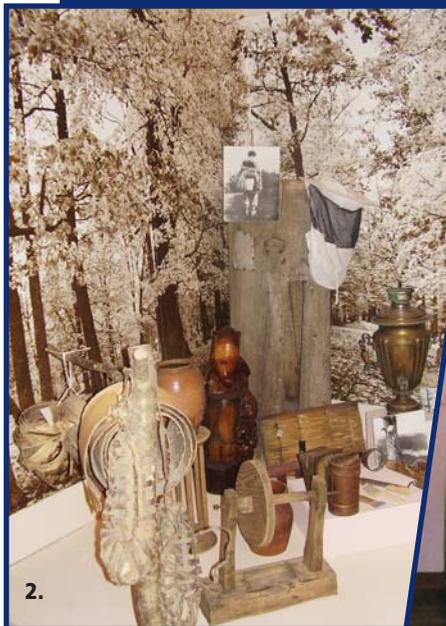
насці музея з дзіцячымі дашкольнымі ўстановамі па выхаванні патрыятызму ў дашкалят. Да таго ж сёлета, з пачатку навучальнага года, на Чэрвеньшчыне запрацавала праграма факультатывных заняткаў для вучняў сёмых класаў агульнаадукацыйных устаноў з 11-гадовым тэрмінам навучання.

Не забываюць музейшчыкі і пра навукова-даследчую работу: удзельнічаюць у раённых Краязнаўчых чытаннях, якія ладзяцца раённай бібліятэкай з 2004 года. Вось і яшчэ адзін прыклад творчай работы супрацоўнікаў раённага музея: музейшчыкі сёлета

нацыянальная праца па збіранні этнаграфічных прадметаў, запісе традыцый і абрадаў гэтага рэгіёна таксама кладзецца на плечы музейшчыкаў.

А мо ў аддзеле культуры існуе транспартная праблема і таму няма магчымасці выязджаць на раён? Запытаўся пра гэта ў начальніка аддзела культуры Чэрвеньскага райвыканкама Сяргея Сушы.

— Транспартнай праблемы няма, — кажа Сяргей Іванавіч. — У нас ёсць дзве “Газелі”, “Жыгулі”. Сапраўды, сёлета работнікі музея ў экспедыцыі не ездзілі — дык што, кожны год

Для чаго ў музей... прасціны?

Перавыкананне плана без экспедыцый і публікацый

Навука жыцця

Цікава, што раённы краязнаўчы музей з’явіўся ў старадаўнім Чэрвені толькі ў 1992 годзе. Установа культуры размешчана разам з раённай бібліятэкай у двухпавярховым будынку, які таксама мае сваю гісторыю: яму больш чым сто гадоў і ў ім была абвешчана савецкая ўлада на Чэрвеньшчыне.

Што да гісторыі творчых зацікаўленняў мясцовых музейшчыкаў, дык выглядае яна даволі разнастайнай. Акрамя правядзення шматлікіх экскурсій, навуковыя супрацоўнікі падрыхтавалі і правялі 11 выставак: лічы,

школамі, — кажа Алена Валер’еўна, — чытаем там лекцыі, дапамагам з напісаннем школьных навуковых даследаванняў. Не кажу ўжо пра тое, што школьнікі — наш асноўны кантынгент наведвальнікаў.

Навуковыя супрацоўнікі музея разам з работнікамі аддзела адукацыі яшчэ ў 2004 годзе стварылі і распрацавалі праграму “Мой край завецца Беларуссю” — паводле сумеснай дзей-

падрыхтавалі і выда-лі буклет “Славутыя і знакамітыя Ігуменшчыны”. А дзякуючы вялікай калекцыі нумізматыкі ў музеі плённа распрацоўваецца тэма “Манеты савецкага перыяду: 1922 — 1990”. Напрыканцы года плануецца стварыць і выдаць унутрымузейны каталог па нумізматыцы...

Усё, падаецца, няблага. Але...

Экспедыцый сёлета не было

Але прысутнічаюць і відавочныя “мінусы”.

За гэты год супрацоўнікі музея не рыхтавалі і не публікавалі навуковыя артыкулы па тых тэмах, па якіх праводзяць працу. Некаторыя матэрыялы друкаваліся ў раённай газеце і, як ужо згадваў, у зборніку Краязнаўчых чытанняў, але, гэта, натуральна, — “кропля ў моры”.

Такая ж праблема — і з этнаграфічнымі камандзіроўкамі на раён: іх сёлета не было. Між тым, без даследаў “у полі” няма гаворкі пра планаванае камплектаванне музейных фондаў. Ды і носьбіты традыцыйнай культуры на сяле знікаюць... Як тут без такіх даследаванняў, без фіксацыі ўспамінаў людзей, што жывуць сярод нас, захоўваюць нашу культуру, памятаюць колішнія назвы вёсак, сажалак, вуліц, легенды, паданні, казкі і песні?.. Да таго ж, у Чэрвені пакуль што няма Дома або Цэнтра рамёстваў, таму каарды-

ездзіць? У мінулым, пазамінулым ездзілі. Збіралі рэчы, а таксама запісвалі казкі, танцы. Усё гэта ёсць у камп’ютэры... Ды і самі музейныя работнікі не выказвалі моцнага жадання ехаць у экспедыцыю. А яны павінны гэта самі рабіць, а не пад маім прымусам...

Калі ж я размаўляў з музейшчыкамі, ніхто з іх так і не здолеў аргументаваць уласную пасіўнасць у справе “палявых” даследаванняў...

І яшчэ адно. Краязнаўчыя чытанні праводзяцца бібліятэкарамі раёна, а не навуковымі супрацоўнікамі музея, хоць тыя ў іх і ўдзельнічаюць. Праўда, змяшчаюць у мясцовым зборніку па адным дакладзе штогод. Вядома, выкарыстоўваць гэтую раённую навукова-краязнаўчую “дзялянку” можна было б і з большай аддачай.

А што да тых буклетаў, якія падрыхтавалі музейшчыкі Чэрвеньшчыны, дык, на жаль, набыць іх шараговым турысту немагчыма: невялікі наклад. Чаму ж самім не наладзіць выдавецкую дзейнасць, як гэта робяць у раённай бібліятэцы? І, як кажа яе дырэктар Людміла Войцік, гэтыя выданні карыстаюцца вялікім попытам у настаўнікаў, бібліятэкараў, чытачоў (кошт — 5 тысяч рублёў). Можна было б у музеі прадаваць заездным турыстам тыя ж буклеты і матэрыялы па гісторыі Чэрвеньшчыны. А пакуль што грошы ад падобнай дзейнасці ідуць у план платных паслуг раённай біблі-

З Закона Рэспублікі Беларусь “Аб музеях і музейным фондзе Рэспублікі Беларусь”:

“Музейная справа — сфера культуры, якая ўключае ў сябе навуковыя, даследчыя і асветніцкія працэсы, накіраваныя на выяўленне, камплектаванне, улік, захаванне, вывучэнне і папулярызацыю культурных каштоўнасцей і (або) выдзеленых з навакольнага асяроддзя ў выніку навуковай дзейнасці ўнікальных прыродных аб’ектаў” (з артыкула 1).

“Музейная дзейнасць ажыццяўляецца музеямі і ўключае наступныя віды [...]: вывучэнне музейных прадметаў і музейных калекцый, у тым ліку правядзенне на іх аснове навуковых даследаванняў архіўных, бібліятэчных і іншых крыніц [...];

папулярызацыю музейных прадметаў і музейных калекцый, у тым ліку шляхам публічнага іх прадстаўлення, публікацыі адпаведных матэрыялаў; правядзенне навукова-практычных семінараў і канферэнцый, іншых мерапрыемстваў у сферы музейнай справы” (з артыкула 12).

“Музеі маюць права на арганізацыю і правядзенне навукова-даследчых экспедыцый для забеспячэння камплектавання музейных фондаў, а таксама на выяўленне прадметаў музейнага значэння іншымі спосабам, які не супярэчыць заканадаўству Рэспублікі Беларусь” (з артыкула 14).

яткі, а не музея. Не кажучы ўжо пра тое, што навуковыя дасягненні мясцовага музея вядомыя, бадай што, толькі ў раёне...

"Космас" — у шафе

Вось яшчэ адна праблема, якая кідаецца ў вочы адразу пры наведванні музейнай установы.

Першае, што заўважае экскурсантаў у адной з залаў краязнаўчага музея — вялікія шафы-вітрыны, пазавешаныя прасцінамі. Аказваецца, пад імі схавана асноўная частка экспазіцыі трэцяй залы "Рэч у духоўным космасе беларусаў", бо ў гэтым жа памяшканні пра-

канне — маленькае і не адпавядае ні тэмпературным, ні, так бы мовіць, "прасторавым" нормам. А тут жа захоўваецца багатая калекцыя ручнікоў, карціны, нумізматычная калекцыя...

Тое, што пытанне з памяшканнямі стаіць вельмі востра і пакуль што застаецца невырашальным, пацвердзіў і Сяргей Суша:

— Мы нідзе не можам знайсці вольнага будынка пад музей, — кажа ён, — бо гарадок наш маленькі, вольных памяшканняў няма. Раённы цэнтр культуры іх не мае, кінатэатр — таксама. Праблема сапраўды існуе.

люстроўваюць дзіцячыя і юнацкія гады Станіслава Манюшкі, пейзажы навакольных мясцін, зробленыя яго бацькам Чэславам... Асабліва цікавыя наведвальнікі арыгінальнымі сцэнічнымі касцюмамі з Варшаўскага опернага тэатра 30-х гадоў мінулага стагоддзя...

Па словах Ірыны Серада, летась у музеі было звыш тысячы наведвальнікаў, установа перавыканала план платных паслуг. Таго ж чакае Ірына Васільеўна і ў гэтым годзе, тым больш, што сёлета — 190-год-

А як у суседзяў?

Вынік навукі

Адзін з прыкладаў мэтанакіраванай навуковай дзейнасці — Клімавіцкі краязнаўчы музей, што на Магілёўшчыне. Як распавяла дырэктар музея Людміла Андрушкова, у іх шмат зроблена па даследаванні ваеннай тэмы.

На працягу апошніх гадоў вядзецца работа па запісах сведкаў і ўдзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны. Распрацавана раённая праграма "Жывыя галасы ветэранаў вайны", згодна з якой адбываюцца фона- і відэазапісы тых, хто перажыў ваеннае ліхалецце. Гэтыя ўспаміны не проста захоўваюцца ў музеі, але і публікуюцца ў выглядзе зборнікаў.

Была скончана работа па зборы інфармацыі аб ваінскіх пахаваннях, падрыхтаваны пашпарты, фотаздымкі, матэрыялы занесены ў базу даных музея. Сумесна з "Мір ТБ" зняты 15-хвілінны фільм, прысвечаны вызваленню раёна. Таксама музейшчыкамі падрыхтаваны камп'ютэрны варыянт буклета "Герой Савецкага Саюза — клімаўчане", які дапоўнены архіўнымі дакументамі з Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі.

Сёлета супрацоўнікі музея пабывалі ў шматлікіх вёсках раёна з мэтай збору фальклорнага і этнаграфічнага матэрыялу і папаўнення музейных калекцый. Для больш поўнага захавання сабраных матэрыялаў была дзейсна вядзёмая выступленню творчых калектываў раёна.

— У развіцці навуковага накірунку работы ў нашым музеі, — кажа Людміла Мікалаеўна, — шмат што залежыць ад стабільнасці і зацікаўленасці саміх супрацоўнікаў. Калі яны ўлюбёныя ў сваю справу — тады будзе і вынік.

таздымкамі прадставіла Ірына Серада. Не трэба і казаць, што разышліся яны вельмі хутка. Гэта яшчэ адно сведчанне, што раённы краязнаўчы музей не прыкладае дастатковых намаганняў, каб рэкламаваць і годна прадстаўляць сваю навукова-даследчую дзейнасць.

Але пэўная навуковая праца Ірынай Васільеўнай вядзецца: яна перыядычна чытае лекцыі для дарослых, друкуе матэрыялы пра музей і творчы шлях кампазітара ў рэспубліканскім і раённым друку.

— Пра дзядзькоў Дамініка, Казіміра Манюшкаў, — кажа Ірына Серада, — вы зможаце пачуць толькі ад мяне і толькі ў музеі. Я з задавальненнем напісала б невялікую кніжку пра родзічаў Манюшкаў, пра беларускі перыяд жыцця кампазітара — былі б толькі грошы на выданне.

Зразумела, што цяперашні час — складаны па эканамічных умовах. Але знайсці грошы пад выданне матэрыялаў пра лёс і жыццё сьліннага кампазітара-земляка — гэта гонар для раённых улад Чэрвеньшчыны.

Пасля "шпацыру" па музейных пакоях адчуў, як змерзлі рукі і ногі. Аказваецца, што ўжо паўтара года ў будынку холадна: пасля закрыцця школы адключылі ацяпленне. Як паабяцаў мне Сяргей Суша, пытанне з абаграваннем памяшканняў музея ў хуткім часе будзе вырашана.

Жыццё музейных устаноў культуры ў Чэрвеньскім раёне выглядае досыць насычаным і, у прыкрыццё, адпавядае тым задачам, якія на іх ускладзены. Але, на мой погляд, навуковыя зацікаўленні супрацоўнікаў краязнаўчага музея можна было б пашырыць і разнастаіць. Правядзенне экскурсій, навукова-асветніцкая праца — гэта важна і патрэбна, але, тое, што не адбываюцца выезды ў экспедыцыі, выклікае сапраўды непакой. Без гэтай дзейнасці цяжка казаць пра мэтанакіраваную навуковую работу па даследаванні свайго рэгіёна. І зразумела, варта ўводзіць сабраныя даныя ў навуковы ўжытак: публікаваць у часопісах, ствараць манаграфіі, кнігі, удзельнічаць у канферэнцыях не толькі раённага, але і рэспубліканскага і міжнароднага маштабаў.

Шмат тут залежыць ад саміх навуковых супрацоўнікаў музея, але таксама — ад стварэння належных умоў іхняга функцыянавання і існавання. Без патрэбнай колькасці плошчаў для размяшчэння тых жа фондаў або пакояў для працы па кансервацыі і рэстаўрацыі музейных прадметаў, без належных тэмпературных умоў у памяшканнях музея вялікіх навуковых вынікаў чакаць — не дачакацца.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Чэрвеньскі раён — Мінск
Фота аўтара

На здымках:
1. Будынак Чэрвеньскага краязнаўчага музея;
2. Фрагмент музейнай экспазіцыі;
3. Шафы-вітрыны ў адной з залаў раённага краязнаўчага музея пазавешаны прасцінамі;
4. У фондасховішчы ўстановы культуры экспанатам даволі цесна;
5. З дапамогай васьці такой тэхнікі супрацоўнікі аддзела маркетынгу цэнтральнай раённай бібліятэкі выдаюць матэрыялы Краязнаўчых чытанняў;
6. Будынак у пасёлку Азёрны, дзе знаходзіцца адзіны ў свеце Музей Станіслава Манюшкі;
7. Фрагмент экспазіцыі Музея Станіслава Манюшкі.

водзяцца і іншыя выстаўкі, якіх, як ужо казаў, сёлета было ўжо адзінаццаць. Прычына банальная: не стае памяшканняў.

— Хацелася б, каб у музеі было яшчэ пакоі два, — кажа навуковы супрацоўнік музея Станіслава Баркоўская, — каб былі выставачная зала і карцінная галерэя. Бо ў фондах вельмі многа карцін розных мастакоў, а выставіць іх усе мы не можам...

Менавіта таму і даводзіцца супрацоўніцы завешваць прасцінамі асноўную экспазіцыю, прысвечаную побыту беларусаў-чэрвеньцаў, каб не псаваць эстэтычны выгляд выстаўкі або, як гаворыць Станіслава Чэславаўна, каб не атрымаўся, як у вядомай прымаўцы, "боб з гарохам". Навуковы супрацоўнік музея гаварыла, што вельмі хацелася б прадставіць у музеі залу, прысвечаную бортніцтву, — балазе прадметаў, звязаных з пчаларствам, у музейных фондах дастаткова.

— Гэта ж адметнасць нашага краю! — кажа Станіслава Баркоўская. — У нас заўсёды было шмат бортнікаў, да і на гербе Чэрвеня прадстаўлены пчолы, а залы такой у музеі, на жаль, няма з той жа прычыны: недахоп памяшканняў.

Па словах дырэктара музея Алены Забаронак, прасціны здымаюцца толькі летам, калі выставак звычайна няма. Зразумела, гэтая праблема — галаўны боль кіраўніцтва музея. Але яно вымушана "прыстасоўвацца", бо выйсця з гэтага становішча пакуль што не прадбачыцца.

Такая ж праблема — у фондасховішча. На баланс музея знаходзіцца больш за сем тысяч адзінак захоўвання (а экспануецца з іх толькі прыкладна 1300), але, па словах галоўнай захавальніцы Галіны Кузьміной, памяш-

Спадзяёмся паступова яе вырашыць.

Можа, таму і не могуць навуковыя супрацоўнікі музея праводзіць на належным узроўні працу па рэстаўрацыі і кансервацыі шматлікіх прадметаў, якія ёсць у фондзе, бо пад гэта няма плошчаў? Ды і збор новых матэрыялаў у экспедыцыях — пад пытаннем з той жа прычыны: дзе іх захоўваць? Таму і казаць пра наладжаную навуковую работу, пакуль не вырашыцца пытанне з памяшканнямі, проста не выпадае...

Адзіны ў свеце

Не мог прамінуць і яшчэ адну музейную ўстанову Чэрвеньшчыны: адзіны ў свеце Музей Станіслава Манюшкі, што размешчаны ў пасёлку Азёрны. Гэты пасёлак знаходзіцца прыкладна за паўтара кіламетра ад вёскі Убель, дзе нарадзіўся і вырас вядомы кампазітар. Там жа быў і фальварак Манюшкаў, які, на жаль, не захавалася: згарэў у 1944 годзе. Цяпер на гэтым месцы — памятная стэла.

Як распавяла мне навуковы супрацоўнік Ірына Серада, музей паўстаў тут на базе мясцовай школы яшчэ сорак гадоў таму. Грамадскім дырэктарам музея цягам 20 гадоў з'яўляўся дырэктар школы Васіль Сцяцаровіч, ейны бацька. Дзякуючы намаганням Васіля Васільевіча і пошукавай працы вучняў, невялікі стэнд з кнігамі і некалькімі пласцінкамі цягам гадоў ператварыўся ў сапраўдны музей з чатырма экспазіцыйнымі заламі, дзе можна даведацца пра жыццёвы і творчы шлях кампазітара — ад маленства і да апошніх дзён жыцця.

Музей і цяпер размешчаны ў школе, якую летась закрылі з-за колькаснага недахопу вучняў. Сярод экспанатаў — фотаздымкі і фотакопіі, што ад-

дзе з дня нараджэння Манюшкі. Нядаўна музей наведала і прапраўнучка кампазітара.

— Яна марыць, каб аднавілі фальварак Манюшкі, — кажа Ірына Серада. — Цяпер ідзе размова аб тым, каб зрабіць гэта з дапамогай намаганняў усіх таварыстваў Манюшкі ў свеце.

Вялікія змены, як раскажаў мне начальнік аддзела культуры Сяргей Суша, чакаюць і музей у пасёлку Азёрны.

— Знайшоўся мецэнат, які зацікавіўся будынкам былой школы, — кажа Сяргей Іванавіч. — Мы хочам прыняць гэты будынак на свой баланс ад аддзела адукацыі, размясціць там, акрамя Музея Манюшкі, філарманічную пляцоўку, карцінную галерэю, некалькі гасцінічных пакояў, стварыць

Каментарый з нагоды

Справа — у ініцыятыве

Святлана ГАЎРЫЛАВА, галоўны спецыяліст упраўлення ўстаноў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь:

— Дзейнасць раённых краязнаўчых музеяў немагчыма без навуковага складніка. І, канешне ж, тое, што супрацоўнікі Чэрвеньскага раённага краязнаўчага музея не выкарыстоўваюць магчымасці па арганізацыі экспедыцый і не праводзяць Краязнаўчыя чытанні, не прымаюць удзел у абласных і рэспубліканскіх навуковых канферэнцыях, гаворыць аб іх пасіўным стаўленні да навукова-даследчай дзейнасці.

Экспедыцыйная работа вельмі запатрабаваная. Гэта крыніца папаўнення фондаў і тая работа па іх камплектаванні, што павінен праводзіць кожны музей. Без гэтага не будзе ні новых выставак, ні новых даследаванняў. Прывяду адзін прыклад. Нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусь штогод праводзіць археалагічныя экспедыцыі, па выніках якіх ужо ажыццявілася дзесяць выставачных праектаў з новымі экспанатамі! І гэтыя выстаўкі заявілі пра сябе не толькі ў Беларусі, але і выклікалі цікаvasць у іншых краінах: Літве, Латвіі, Польшчы...

Адначу, што цяпер на Беларусі палепшылася праца па выданні навуковых зборнікаў канферэнцый. Шмат праводзіцца рэспубліканскіх, абласных і раённых навуковых канферэнцый... Мы будзем імкнуцца, каб супрацоўнікі раённых музеяў больш актыўна прымалі ўдзел у гэтых ды іншых канферэнцыях. А публікавацца ёсць дзе, і, зразумела, не варта абмяжоўвацца толькі раённым узроўнем, як гэта робяць на Чэрвеньшчыне.

Плённа працуюць у накірунку развіцця навуковай дзейнасці многія раённыя краязнаўчыя музеі: Веткаўскі — народнай творчасці, Уздзенскі краязнаўчы, Клімавіцкі краязнаўчы, не кажучы ўжо пра абласныя і рэспубліканскія музеі. Шмат што залежыць у гэтай сферы і ад саміх людзей: калі бракуе ініцыятывы, калі няма новых ідэй і пошуку новых форм работы з наведвальнікамі, дык у такім музеі навуковая і асветніцкая справа заўсёды будзе развіта недастаткова.

Што да праблем з недахопам музейных памяшканняў, дык "Праграмай развіцця музейнай справы ў Рэспубліцы Беларусь на 2005 — 2010 гады" прадугледжана паляпшэнне ўмоў працы ў многіх раённых музеях Беларусі. Асабліва гэта датычыць умоў захавання фондаў. Напрыклад, па Міншчыне на працягу пяці гадоў было запланавана выдаткаваць пад гэтыя мэты дадатковыя сродкі сямі раённым музеям, сярод іх — і чэрвеньскі музей. Сёння ж мы працуем над праграмай, скіраванай на музейную дзейнасць і на наступныя пяць гадоў.

“Штабная” індустрія

“К” паведамляла ўжо, што Міністэрства культуры краіны ладзіць гэтымі днямі Рэспубліканскі агляд-конкурс абласных метадычных цэнтраў народнай творчасці і культурна-асветніцкай работы. У экспертную камісію ўвайшлі прадстаўнікі Міністэрства, Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў БДУКІМ. Адна з задач конкурсу — пошук аптымальнай мадэлі навуковага, арганізацыйна-метадычнага і інфармацыйнага забеспячэння клубных устаноў. Дзейнасць метадычных цэнтраў рэспублікі будзе прааналізавана да 1 студзеня 2010 года. Згодна з графікам агляду-конкурсу члены экспертнай камісіі наведалі першым Гомельскі абласны цэнтр народнай творчасці.

Са штаба ў штаб

Дырэктару ГАЦНТ Мікалаю Шамшэню ёсць чым ганарыцца. І не толькі тым, што Цэнтр займае ўрэшце новы будынак, даведзены да ладу намаганнямі метадыстаў і ўлад. А якраз тым, што грашовыя сродкі культурна-асветніцкай навуцы здабываць не толькі ў абласным цэнтры, але і ў рэгіёнах Гомельшчыны. І падходы да наладжвання гэтай вучобы былі, як падаецца, самымі не-

Што такое “драўляная скань”?

аматарскай творчасці. А вучэбна-метадычныя заняткі на ўзроўні “вобласць — раён” сталі планавымі і сістэмнымі. Для Гомельшчыны ва ўмовах чарнобыльскай кадравай нішчымыніцы і пры адсутнасці ў абласным цэнтры культасветвучылішча такая арганізацыя “штабной” метадычнай дзейнасці — больш чым актуальная.

На гэтае пытанне вам ахвотна адкажуць у выставачнай зале, што дзейнічае пры Гомельскім абласным цэнтры народнай творчасці (яшчэ адзін платны эксклюзіў ГАЦНТ, якім можа пахваліцца сёння далёка не кожная вобласць). Дык вось, драўляная скань — філігранны карунак: не з дроту, як звычайна, а з піла-

стандартнымі. “На дзейнасць клубных устаноў, раённых метадычных цэнтраў вобласці не магпа не паўплываць чарнобыльская бяда”, — тлумачыць сітуацыю намеснік дырэктара ГАЦНТ Элеанора Хлыстунова. — Недахоп кадраў, у першую чаргу — з вышэйшай адукацыяй, і сёння досыць істотны”. З гэтай прычыны, калі на парадку дня зладзеным пытаннем паўстала актывізацыя пазабоджэтай дзейнасці, Мікалай Шамшэня вырашае распачаць “перабудову” творчага мыслення са шчыльных прадметных стасункаў з БДУКІМ.

Па запрашэнні дырэктара ў Гомель прыязджае дэкан факультэта культуралогіі і сацыякультурнай дзейнасці БДУКІМ Мікалай Каралёў, які чытае культурна-абгрунтаваным праектаванні культурнага абслугоўвання розных груп насельніцтва, найбольш эфектыўнай рэалізацыі мэтавых праграм і сістэмным аказанні платных паслуг.

Як распавядае сам Каралёў (дарэчы — адзін з членаў экспертнай камісіі агляду-конкурсу), ніводная з абласцей, апрача Гомельшчыны, просьбаў аб правядзенні такой вучобы не выказвала. Між тым, эфектыўнасць яе добра заўважная і сёння. “Мы вучымся працаваць у новых эканамічных умовах, — тлумачыць дырэктар ГАЦНТ Мікалай Шамшэня. — На сённяшні дзень сістэма — досыць адпрацаваная: Савет дырэктараў рэгіянальных метадычных службаў нараджае ідэі, якія не проста акумулююцца ў ГАЦНТ, а набываюць у абласным метадычным “штабе” выгляд бізнес-планаў, прыдатных пасля маркетынгавага аналізу да практычнай рэалізацыі ў “штабах” раённых”.

Так нараджаліся і рэалізаваліся праекты па рабоце з дзецьмі і моладдзю, па гісторыка-краязнаўчай асвеце, па дыска-тэчным руху, па ўдасканаленні інфармацыйна-метадычнай дзейнасці і народнай

явы міфалагічных істот. Немалаважным падаецца і тое, што менавіта ГАЦНТ упершыню ў рэспубліцы было ініцыявана наданне статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці праявам нематэрыяльнай творчасці. “К” пісала ўжо, што рашэннем Рэспубліканскай навукова-метадычнай рады Міністэрства культуры статус гісторыка-культурнай каштоўнасці нададзены абрадам “Юраўскі карагод” вёскі Пагост Жыткавіцкага і “Ваджэне і пахаванне стралы” вёскі Казацкія

Балсуны Веткаўскага раёнаў, старадаўнім песням вёскі Казлы Ельскага і вёскі Новае Палессе Лельчыцкага раёнаў.

Яркай творчай візітоўкай ГАЦНТ і яшчэ адным доказам эфектыўнага ўзаемадзеяння раённых метадычных “штабоў” са “штабам” абласным з’яўляецца конкурс выканаўцаў побытавых танцаў, што дзейнічае на Гомельшчыне з 1999 года і аналагаў на Беларусі не мае...

Словам, метадычныя захады па актуалізацыі, удасканаленні і стымуляванні культурна-асветнай дзейнасці прыносяць плён, а сайт, створаны летась пры ГАЦНТ, абнаўляецца раз на два тыдні. Менавіта з яго дапамогай у іншых абласцях Беларусі можна даведацца пра дзейнасць платнай выставачнай залы і асартымент мастацкай прадукцыі, пра тую ж, да прыкладу, драўляную скань... З 2005 года да сённяшняга дня ў выставачнай зале ГАЦНТ праведзена паўсотні выставак работ раённых дамоў і цэнтраў рамёстваў, майстроў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва і самадзейных рамеснікаў вобласці. Ад рэалізацыі прадукцыі, па словах дырэктара ГАЦНТ, толькі за гэты няпоўны год выставачная зала атрымала ўжо 47 мільянаў рублёў.

“Гаспадар — пан”

Кіраўнікі раёнаў Гомельшчыны, наведаўшы гарпасёлак Акцябрскі пад час абласнога семінара па развіцці платных паслуг, былі, без перабольшвання, уражаны: аказваецца, і ў сферы культуры можна зарабляць! Гомельскі абласны цэнтр народнай творчасці і адзел культуры Акцябрскага райвыканкама прадэманстравалі прысутным плён агульных намаганняў: установу клубнага тыпу “Бубнаўка”. У былым летніку, што перайшоў на баланс аддзела культуры, размясціўся не толькі будынак актавай залы, але і культурна-забаўляльны комплекс з гасцявымі дамкамі. Тут ладзяцца карпаратыўныя мерапрыемствы, прафесійныя святы, канферэнцыі, семінары, дні нараджэнняў, юбілей, дзіцячыя ранішнікі. Ёсць магчымасць для турыстычнага індывідуальнага адпачынку. Праграма называецца “Гаспадар — пан” і, па жаданні кліента, уключае наведванне мясцовай карціннай галерэі, “зялёныя маршруты” па зборы грыбоў, ягад і зёлак, а таксама конныя вандрожкі ў карэце ды многае іншае. “Бубнаўка” дзейнічае цягам усяго года, мае шмат супрацоўнікаў. Словам, цэлая індустрыя культурнага адпачынку, па словах начальніка аддзела культуры Святланы Беразоўскай, гаспадарка вельмі клопатная, але даходная, а таму ў справе далейшага развіцця рэгіянальнай культуры — выключна неабходная.

Дарэчы, прынецп “Гаспадар — пан” Святлана Беразоўская распаўсюджвае і на сваю неспарэдную дзейнасць. Яна ў раёне — гаспадар культуры, таму і імкнецца рэалізаваць (пры падтрымцы мясцовых улад і ГАЦНТ) любую творчую фантазію. Адна з апошніх, да прыкладу, — стварэнне ў колішніх скляпеннях Гарадскога цэнтры дасугу маладзёжнага клуба “Сузоре”.

Андрэй СТАРЖЫНСКІ
На здымках: Гомельскі абласны цэнтр народнай творчасці; вось яна якая — драўляная скань; у выставачнай зале ГАЦНТ.
Фота аўтара

Экскурсія ў дзень вяселля

“Маладыя ў дзень вяселля наведалі раённы музей?!” — здзіўлена запытала знаёмая, калі даведалася, што пасля афіцыйнай рэгістрацыі маладыя завіталі менавіта туды.

Музейная паслуга для тых, хто ўзяў шлюб, узнікла пасля размовы з індывідуальным прадпрымальнікам, які займаецца вясельнымі відэаздымкамі. Ён наракаў на тое, што відэашэраг атрымліваецца аднастайным: загс, рэстаран або кавярня... А хочацца, каб была яркая дзея.

Вось мы з навуковымі супрацоўнікамі і падумалі: “А чаму б не запрасіць маладых у музей і прыдумаць для іх цікавую беларускамоўную праграму з вясельнай абраднасцю, добрымі пажаданнямі і змястоўнай інфармацыяй пра розныя прыкметы і забавоны?” Падумалі — і зрабілі. Праект пачалі ажыццяўляць з красавіка 2007 года. У забаўляльнай праграме ёсць элементы беларускіх традыцый, звязаных з вясельнай абраднасцю. Напрыклад, вядучая ў аўтэнтчным беларускім строі звязвае рукі маладых з дапамогай ручніка або пояса і тлумачыць: “Вашы жыццёвыя шляхі злучаюцца”. Ці саджае маладых на драўляны куфар, пакрыты кажухом навыварат, і кажа: “Кажух цёплы і махматы — жыць вам добра і багата! Колькі варсінак на кажуху — столькі грошай у вашым кашалку”. Потым ідзе расповед аб пасагу, які дзельчына рыхтавала да замужжа; аб неабходных падарунках сваякам буду-

чага мужа; аб вясельных прыкметах і забавонах. Напрыклад, элемент чырвонага колеру ў строі маладой павінен прысутнічаць абавязкова: ад нячystай сілы і нядобрага вока.

Цягам праграмы гучаць беларускія прыказкі і прымаўкі... А што ж за вяселле без пажаданняў маладым: “Дару скрынку жыта, каб у вашым жыцці ўсё было скрыта”; “Дару маладых каробку мядзюкоў, каб не слухалі чужых языкоў”...

Для маладых заводзім патэфон, і ў музейнай зале гучыць песня “Маладушка маладая”. Натуральна, і фота-, і відэаздымка ў нашым экспазіцыйным антуражы атрымліваецца арыгінальнай.

На сёння больш за 30 пар завіталі да нас у музей пасля афіцыйнай рэгістрацыі шлюбу, а іхнія імёны засталіся ў “музейным вясельным альбоме”. Нават ёсць ужо і “музейныя дзеткі”, якія ў хуткім часе наведаюць экспазіцыю разам з бацькамі, а потым, спадзяёмся, прыдуць і ў дзень свайго шлюбу.

Іна КАЗАКОВА,
дырэктар Чавускага раённага гісторыка-краязнаўчага музея

Колькі крыніц у “Крыніцы”?

“Восень — макрота, хлопцам жаніцца ахвота”. Радок узяты з песні. А песня, з абраду “Пакрова”, запісана са слоў Яніны Вікенцьеўны з вёскі Быцава (1928 года нараджэння). Бабульку гэтую, як і многіх іншых даўніх п’явунняў, адшукаў у Бешанковіцкім раёне гурт “Крыніца”. І не проста адшукаў, а годна прадоўжыў мясцовую спеўную традыцыю.

“Крыніца” нарадзілася ў Чурчылаўскім СДК у 1985 годзе, а ў 2003-м калектыву атрымаў званне народнага. Калі ж клуб у

Чурчылаве скасавалі ў выніку аптымізацыі устаноў культуры, гурт “прапісаўся” ў СДК аграгарадка “Бачэйкава”.

У рэпертуары “Крыніцы” — беларускія народныя песні, гумарэскі, камічныя мініяцюры, абрады “Заручыны”, “Хрэсьбіны”, “Саракі”, “Троіца”, “Асяніны”, “Талака”, “Багач”... Словам, не ансамбль, а маленькі тэатр! У “трупце” — аж 17 чалавек: пенсіянеры, студэнты, культработнікі, супрацоўнікі мясцовай бальніцы, рабочыя жывёлагадоўчага комплексу, настаўнікі, хатнія гаспадыні. Пабачыць усіх разам можна толькі на рэпетыцыях ды канцэртах.

На базе калектыву дзейнічае мужчынскі гурт “Валачобнікі”. А этнічны матэрыял, сабраны “Крыніцай”, быў выкарыстаны пры складанні энцыклапедыі “Беларускі фальклор”.

Сёлета ансамбль стаў лаўрэатам абласнога свята-конкурсу ў гонар Аляксандра Рыпінскага.

А.С.
На здымку: салісткі народнага фальклорнага гурта “Крыніца” Раіса Піліпеняк і Ірына Зайцава.
Фота аўтара

Душэўная гасцёўня

У бібліятэцы № 7 імя Якуба Коласа, якая знаходзіцца ў сталічным мікра-раёне “Серабранка”, адбылося пасяджэнне творчай гасцёўні пад назвай “Восенняя прыгажосцю напоўнена душа...”.

Такія мерапрыемствы тут ладзяцца традыцыйна. Але гэтым разам здзівілі адразу некалькі навінак: мультымедыяная прэзентацыя, прадстаўленне новых жанраў і форм творчасці (да паэзіі, музыкі, відэамастацтва дадаліся проза, сатырычны маналог, фотапубліцыстыка і нават фокусы).

У пасяджэнні творчай гасцёўні ўзялі ўдзел новыя члены літаратурнага клуба “Сакрэт шэдэўра” — маладыя паэты Настасся Пшыркова і Ві-

тар Шаўцоў, гучала філасофская проза Паліны Лук’яновіч... У музычнай частцы выступілі гітарыст Зміцер Дука. А Віталі Бабіч прадставіў падборку сваіх фотаздымкаў з цыкла “Фотапаляванне, або Парадоксы вакол нас”.

Настасся ХАРЫТОНАВА
На здымку: выступленні ў гасцёўні.

Дый Эдуард Ханок на месцы не стаяў. Тэорыя была апрабавана на больш як 100 біяграфіях гістарычных асоб розных эпох. Для большай нагляднасці даследчык пачаў маляваць “хваляграмы”, што адлюстроўваюць творчыя пад’ёмы і спады, натуральныя для мастака, як уздых і выдых: не будзе выдыху — не будзе і новага ўздыху.

— Такія хваляграмы (ці, як я яшчэ іх называю, “творчы рэнтген”), — распавёў Эдуард Сямёнавіч, — не трэба блытаць з лініяй народнага прызнання. Публіка можа гарача вітаць творцу і тады, калі ў яго ўжо больш не з’яўляецца новых знакавых

кажучы, змяняюцца энергетычны асяродак, прыйшла новая публіка) і рокеры аказаліся на ўздыме. Сёння ж куды больш моднымі з’яўляюцца ўжо іншыя напрамкі.

Каб растлумачыць яшчэ больш проста, што такое “лічальнік” і энергетычны асяродак, прывяду такі прыклад. Уявіце, што вы варыце ў булёне фрыкадэлькі. Вы самі прыдумалі іх рэцэпт, фрыкадэлькі атрымліваюцца вельмі смачнымі, усе ў задавальненні. Вы так захоплены працсам, што не заўважаеце: а булён жа скончыўся! І на яго месцы з’явілася юшка. Ці нават кампот. А вы, не звяртаючы ўвагі, працягваеце варыць у юшцы ці кампозе

сам — у іншай якасці: іх папулярнасць прыносіць мне той эканамічны падмурак, дзякуючы якому я магу без перашкод аддаваць увесь свой вольны час любімай справе — гістарычна-творчай аналітыцы. Задумак — процыма!

— **Першай вашай хваляграмай, звязанай з беларускім мастацтвам, стала хваляграма Уладзіміра Мулявіна і яго ансамбля “Песняры”. Мабыць, невяпакдова?**

— Пачаў з “Песняроў”, бо іхняя біяграфія — гэта і мае жыццё. Іх творчы рост, усе творчыя “зігзагі” адбываліся на маіх вачах. Я адзначаў у сваім графіку і змены ў складзе

ны стваральнікаў нават не называюць — толькі выканаўцаў. Бо прафесія — гэта род дзейнасці, заснаваны на атрыманых ведах і іх далейшым удасканаленні. Гэтым прафесія адрозніваецца ад паўсудзённай працы, якой можа займацца чалавек без папярэдняй падрыхтоўкі, проста на працоўваючы навыкі адно ў працэсе практыкі. Таму і ўдасканаленне тут закранае хіба колькасць часу, якая патрабуецца на той ці іншы аб’ём працы.

Прафесія ж музыканта нагадвае прафесію медыка. Як у медыцыне рэкамендуець? “Прымаць па тры-пяць кроплёў”, а не проста — па чатыры, і ўсё. Так

Чаго чакае Купала?

15 лістапада ў Дзяржаўным літаратурным музеі Янкі Купалы ў рамках акцыі “Вечар у музеі” адбылася прэзентацыя карціны мастака Алеся Ксяндзова “Янка Купала ў Вільні. 1913 год”.

Партрэт паэта выкананы ў рэалістычнай манеры. Малады Янка Купала — у чаканні “Паўлінкі”: п’еса пісьменніка будзе паказана на сцэне тэатра ўпершыню, паэт хвалюецца...

Партрэт — любімы жанр мастака, прафесара Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Алеся Ксяндзова, ураджэнца вёскі Баравое Крупскага раёна, пед-агогамі якога ў свой час былі Г.Вашчанка, А.Бараноўскі, М.Савіцкі. Творы Алеся Ксяндзова знаходзяцца ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі, мінскім Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва, фондах Беларускага саюза мастакоў, Трацякоўскай галерэі, Міністэрства культуры Расіі, прыватных замежных калекцыях.

Пра паэта

2 лістапада стагоддзе паэта Максіма Лужаніна было адзначана ў Цэнтральнай навуковай бібліятэцы імя Якуба Коласа НАН Беларусі адкрыццём выстаўкі “Я свой радок на сэрцах важу...”.

Згадвалі Лужаніна і ў Літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа, дзе арганізавалі экспазіцыю “Мой дарагі друг, сакратар і памочнік” (як вядома, Максім Лужанін працяглы час з’яўляўся асабістым сакратаром Якуба Коласа).

Прадоўжыў юбілейныя мерапрыемствы Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры, дзе 12 лістапада адбыўся Вечар памяці Максіма Лужаніна “Моваю сэрца”. У музеі рупліва захоўваецца частка спадчыны пісьменніка. Фотаздымкі і рукапісы адлюстроўваюць асноўныя перыяды яго жыцця.

Бліжняе кола

20 лістапада ў Доме культуры МТЗ прайшоў канцэрт літаратурна-музычнага гурта “Бліжняе кола” з Разані.

Выступленне мела поспех, бо сярнічны сінтэз прафесійных пазіі, вакалу і музыкі быў насычаны неверагоднай энергетыкай шчырасці і дабрні...

У склад творчага аб’яднання “Бліжняе кола” і аднайменнага гурта ўваходзяць таленавітыя людзі: паэт, бард, мастак, педагог, ды-зайнер і журналіст Нурыйстан Ібрагімаў; паэт, кампазітар, вакаліст, сцэнарыст і рэжысёр Канстанцін Паскаль; паэт, сцэнарыст, рэжысёр Алена Барценева; кампазітар Аляксандр Тараканаў; аранжыроўшчык Дзмітрый Лунёў.

“Бліжняе кола” выпусціла ўжо чатыры альбомы. Творцы-універсалы самі рэжысуюць канцэрты, кожным творчым нумарам нагадваючы, што ў літаратурна-музычным плане “Бліжняе кола” — з’ява самадастаткова і надзвычай цікавая.

Ніна КАЛЕНЧЫКАВА

Атлантыда? ОПСА!

У мастацкай галерэі “Vilnius” Цэнтралізаванай сістэмы дзяржаўных публічных бібліятэк г. Мінска працуе выстаўка жывапісу “У пошуках Атлантыды ОПСА”.

Яна праводзіцца па выніках пленэру, які праходзіў у вёсцы Опса, што на Віцебшчыне. Адною з мэт пленэру з’яўляецца пошук і падтрымка маладых мастакоў. У гэтай акцыі “на прыродзе” прымалі ўдзел 15 творцаў — выпускнікоў і навучнцаў мастацкіх ВНУ — з Мінска, Віцебска, Полацка, Наваполацка, Рагачова, Гомеля і Верхнядзвінска.

Прадстаўлены станковы жывапіс, акварэль, гуаш, пастэль. Што да тэматыкі, дык гэта, у асноўным, — лірычныя краявіды, вобразы архітэктурных і гістарычных помнікаў, партреты жыхароў вёскі Опса, асобныя хацінкі, мясцовыя жывёлы.

Суперхіт пад “рэнтгенам”

Пра тэорыю хвалі, якую распрацаваў народны артыст Беларусі Эдуард ХАНОК, сёння ведаюць, мабыць, усе, хто цікавіцца шоу-бізнесам. У свой час яна вельмі ўсхвалявала музычную грамадскасць: няўжо, маўляў, кампазітар пасварыўся з Алай Пугачовай, якая спявала яго песні, калі назваў сваю кнігу аб прымадонне — “Пугачоўшчынай”? Тая назва, на мой погляд, сімвалізавала яшчэ і “сляпы бунт” кампазітара супраць тэорыі, распаўсюджанай у савецкія часы, пра “няўмольна ўзыходзячы графік” развіцця мастацтва і культуры. Інтуітыўна зразумеўшы, што мастацтва падпарадкоўваецца сваім законам, Ханок пачаў шукаць доказы таму ў сферы эстраднай музыкі. І звярнуўся да адной з самых яркіх асоб савецкай эстрады. Сёння ж стала зразумела, што такі падыход да самой дынамікі творчасці дакладна ўпісваецца ва ўсё больш папулярную апошнім часам тэорыю цыклічнага гістарычнага развіцця.

твораў: мастак, як кажучы, “спачывае на лаурах”, а хваля народнай любові застаецца высокай і нават узрасце. Эстрада, такім чынам, дае магчымасць “даспяваць”, але не трэба гэта блытаць з сапраўднай хваляй новага развіцця, якая мае пункт адліку, уздым, пік, спад і рэшткавы след. Вядома, кожная вялікая хваля складаецца з малых уздымаў і спадаў.

Каб пабудаваць хваляграму таго ці іншага мастака, трэба спачатку класіфікаваць яго творы па трох катэгорыях. Першая — гэта шэдэўры (у эстрадзе — знакі суперхіты), якія ствараюць свайму аўтару або выканаўцу імя. Другая катэгорыя — творы, што гэтае імя пацвярджаюць (у эстрадзе — проста хіты): яны не даюць уздым хвалі, але ўтрымліваюць яе на дасягнутым узроўні. Нарэшце, трэцяя катэгорыя — творы, якія, так бы мовіць, “дапаўняюць” агульны спіс. Праверыць прыналежнасць да трэцяй катэгорыі вельмі проста: умоўна “выдаліце”

яе — у сё — з’явілася адчуванне, што не дарма на зямлі пражыў. Скончыўшы Мінскае музычнае вучылішча, дзе я займаўся ў Яўгена Глебава, і Маскоўскую кансерваторыю, дзе сярод маіх выкладчыкаў быў Дзмітрый Кабалеўскі, я зразумеў, што класікам мне не стаць. Ужо хача б таму, што позна прыйшоў у прафесію, не паспеў у ёй саспець для вялікіх спраў. Таму пачаў працаваць у песні. Але тут патрабавалася іншая падрыхтоўка — найперш, уменне аранжыраваць. Ці хача б растлумачыць, што ты хочаш атрымаць у выніку, каб песня стала запамінальнай, адметнай — не толькі ўласна мелодычна. Некаторыя дабіралі гэтыя веды ў працэсе практыкі, працуючы ў тых жа рэстараных ансамблях. Я ж папросту “плаваў” у прафесіі. Так, я пісаў добрыя мелодыі, але песнямі яны станавіліся дзякуючы выканаўцам: тыя рабілі аранжыроўкі на сябе асабіста. Я нават не сачыў за ўсім гэтым.

Спорт, балет і шоу-бізнес — тры прафесіі, у кожнай з якіх стаіць свой “лічальнік”. Розніца толькі ў тым, што ў першых дзвюх ён тычыцца ўзросту. У шоу-бізнесе жа можна прыйсці ў любым узросце, але ледзь толькі прыйшоў — адразу пачынае няўмольна адлічвацца час.

У гэтым “лічальніку” — галоўнае адрозненне акадэмічнай музыкі ад эстрады. Бо творчы пошук, тое, што ў класіцы з’яўляецца галоўнай перавагай, у шоу-бінесе ператвараецца ў... недахоп. У эстрадзе надта хутка змяняецца энергетычны асяродак. Кожнае пакаленне стварае свой ідэал. Таму кожнаму пакаленню патрэбны новыя песні. Чаму, да прыкладу, у пэўны час пачалі карыстацца попытам тыя ж рокеры? Музыка такога кшталту існавала і раней, але не знаходзіла такой шырокай падтрымкі ў слухачоў, а ў пэўны момант — надыхоў іх час (інакш

свае мясныя фрыкадэлькі. І пры гэтым здзіўляецца: чаму ж яны атрымліваюцца ўжо не такімі смачнымі?

А паспрабаваць знайсці новы “рэцэпт” не так проста. Калі творца адшукаў сваё “Я”, яго не схаваш. Я спрабаваў пісаць песні ў новай стылістыцы, для моладзі: усё роўна яны атрымліваліся “ханкоўскімі”. А моладзь чакае чагосьці невядомага, нязвыклага.

— **Таму вы і вырашылі перайсці ад песень да тэорыі? Вычарпаны адведзены вам кампазітарскія хвалі, пачалі будаваць хвалю даследчыю?**

— У кампазіцыі я пачуваў сябе не вельмі ўтульна — як чалавек, які не выканаў сваё прызначэнне. Сёння ж у мяне

калектыву: хто прыходзіў, хто сыходзіў, як адбівалася на творчасці ансамбля асабістае жыццё артыстаў.

— **Вашы хваляграмы, падмацаваныя фотаздымкамі, нагадваюць графічныя дапаможнікі: максімум інфармацыі на мінімуме друкарскай плошчы. Не думалі пра выданне?**

— Мне ўжо раілі выдаваць хваляграмы ў выглядзе гэтых “альбомаў”. Я не кіруюся меркантильнымі мэтамі, не збіраюся нажывацца на продажы. Але, сапраўды, такія выданні вялікіх людзей, аналізаваць іх творчыя дасягненні. Мне падказалі, што, выкінуўшы некаторыя спецыфічныя тэрміны, можна прыйсці да новага спосабу ўвекавечвання памяці зорак. Бо такія хваляграмы — гэта, па сутнасці, наглядны дайджэст іх жыцця і творчасці. Наконт Мулявіна ў мяне нават ідэя з’явілася: усталяваць на бульвары, што носіць яго імя, банеры са “старонкамі” хваляграмы. Пройдзе чалавек па бульвары — усё жыццё Мулявіна перад ім, бы на далоні. А з цягам часу можна было б зрабіць цэлую алею з падобнымі банерамі знакавых гістарычных асоб Беларусі. Там павінен быць і Уладзімір Алоўнікаў (ці нават Алоўнікавы, бо сын кампазітара Ігар — вядомы піяніст, выкладчык, аўтар шматлікіх фартэпіянных пералажэнняў), і Юрый Семяняка, і ансамблі “Сябры”, “Верасы”. Акрамя музыкі — вядома, Якуб Колас, Янка Купала, Максім Танк, тэатральная і кінадынастыя Яроманкаў. Пры далейшым міжнародным разгорце — у Зальцбургу, да прыкладу, прыйшоўся б да месца банер з біяграфіяй Моцарта, у Боне — Бетховена. У Маскве, між іншым, я распрацоўваю праект “Служыць Расіі”, дзе ахопліваю ўсю гісторыю краіны — ад Рурька да Пуціна.

— **Яго назва, відаць, звязана з вашай аднайменнай песняй?**

— Восем толькі не ўсе ведаюць, што песня “Служыць Расіі”, якой адкрываюцца і закрываюцца многія ўрачыстасці ў Маскве, належыць мне. Сёння аўтар песень — гэта, па сутнасці, не прафесія. Імё-

фрагмент хваляграмы Уладзіміра Мулявіна

Нагодай для сустрэчы са старшынёй Рады грамадскага аб'яднання "Беларускі фонд культуры", галоўным рэдактарам "Краязнаўчай газеты" Уладзімірам ГІЛЕПАМ стаў выхад у свет 300-га нумара гэтага профільнага выдання. Але гутарка наша скіравалася, найперш, у рэчышча сінтэзу і аналізу такой з'явы, як краязнаўства XXI стагоддзя. І нават набыла крыху містычнае адценне...

Энцыклапедыя легенд

— Краязнаўству як аб'екту і суб'екту навуковага і папулярнага вывучэння спадчыны таго ці іншага рэгіёна ўжо не адна сотня гадоў. Ды ўсё ж XXI стагоддзе, думаецца, вымагае і новых падыходаў у гэтай справе. Якім вам бачыцца сучасны этап краязнаўчай працы ў Беларусі?

— Выхаванне ў XX стагоддзі часцяком адбылася на рэвалюцыйнай аснове, калі мы знішчалі старое і выходзілі такім чынам новых патрыётаў. Але цяпер мы асэнсавалі гэтую ўласцівасць нашага мінулага і ўсвядомілі: лепш за ўсё ісці эвалюцыйным шляхам. Менавіта таму я перакананы: выхаванне сёння павінна прытрымлівацца якраз-такі нацыянальна-патрыятычнага кірунку. Прычым гэта не замкнутая сістэма, а няспынная дыфузія з традыцыямі нашых краін-суседкаў. Адсюль і мая выснова, што новае стагоддзе самастойнай, незалежнай Беларусі павінна прынесці і новае ў развіцці краязнаўства. З іншым, сучасным, поглядам на справу. А цэнтрам намаганняў у гэтым напрамку мне бачыцца паўстанне краязнаўчага таварыства.

— Ці можна сёння казаць пра новую генерацыю асоб, якія займаюцца гэтай працай?

— Так! Цяпер такія асобы растуць, бы грыбы. Мы гэта адчуваем і па нашай газеце: хто чытае, хто піша. У 300-м нумары зрабілі падборку выказванняў падпісчыкаў, якія накіравалі на наш адрас добрыя словы, а хтосьці — і крытыку. Усё гэта сведчыць пра зацікаўленую пазіцыю чытачоў і краязнаўцаў наогул. Калі ж казаць пра ўзровень падрыхтаванасці, дык некалі мы ўвесь час прыводзілі за прыклад работу вядомага краязнаўца Генадзя Каханюўскага. А сёння даследчыкаў падобнага ці блізкага з ім узроўню па сваёй дасведчанасці — не адзін дзесяткі. У кожнай вобласці ёсць свае адметныя асобы. Чым не паказчык? І радуе, што сярод іх я бачу ўсё больш маладых людзей. Заўважце, мы і "Краязнаўчую газету" скіравалі ў значнай ступені на моладзь: у кожным нумары абавязкова друкуем артыкулы школьнікаў, студэнтаў, нават калі гэта яшчэ не вельмі дасканалы матэрыял. Галоўнае — не адштурхнуць іх ад справы.

— Ці адбыліся відавочныя змены ў метадах і прынцыпах краязнаўчых даследаванняў? І галоўнае: прыцягненне моладзі да вывучэння мінулыячыны сваёй зямлі вымагае і новых падыходаў да яе прадстаўлення. На вашу думку, ці не зашмат у краязнаўчых даследаваннях, так бы мовіць, стэрэатыпна-этнаграфічнага?

— Многія людзі лічаць: калі краязнаўства — дык гэта абавязкова побыт сялян, ды іншага дзеці і падлеткі не бачаць у сваіх школьных музеях, акрамя лапцей, чыгункоў... Але этнаграфія — гэта толькі

дны "музейны бум": на месцах адкрылася больш за 100 новых устаноў, прычым абсалютная большасць падобных ініцыятыў ішла за раёнаў, ад аддзелаў. Лічу, што гэтае жаданне падняць культуру рэгіёнаў на новы ўзровень не знікае.

Яркі прыклад — фестываль "Берагіня". Ініцыятыва яго хоць і пайшла ад аднаго чалавека — этнахарэографа Міколы Козенкі, але без падтрымкі начальніка аддзела культуры Акцябрскага раённага выканкама Святланы Беразоўскай задума не стала б настолькі маштабнай з'явай у рэспубліцы. Нядаўна быў уражаны ініцыятыўнасцю Ашмянскага раённага выканкама. Сабралася папраўдзе каманда: старшыня, намеснік, начальнік аддзела культуры, нават старшыні сельскіх Саветаў... Калі казаць пра Гальшаны, дык усе яны апантаны шукаюць варыянты, як зрабіць з гэтага паселішча цэнтр турызму, прыцягнуць да яго ўвагу. "Любыя прапановы падтрымаем!" — гэта і іх кліч, і ўсіх неабыхавых нашых калег у раёнах. І тут, апроч іншага, бачна і наша з вамі стваральная праца: дзейнасць прэсы.

— Нядаўна пісалі пра ініцыятыву якраз-такі з Ашмяншчыны: наладзіць у Гальшанах Фэст прывідаў. Сапраўды, ідэя вартая пераймання...

— А калі я зараз скажу, што аўтар назвы гэтага фэсту, які пяць гадоў таму ў невялікай нататцы ў "Краязнаўчай газеце" агучыў яе, сядзіць насупраць?.. Быў я тады ў будынку тагачаснага тамтэйшага філіяла Нацыянальнага мастацкага музея, яго дырэктар пераконвала мяне пераначаваць у Гальшанах, каб на свае вочы ўпэўніцца: маўляў, Бялая Дама — існуе. Праз брак часу не атрымалася застацца, але з'явілася ідэя: уключыць у сцэнарый мясцовых фэстаў... прывід Бялай Дамы, каб ён з'яўляўся там у самых розных месцах. Таму: няхай жывуць легенды і... ствараюцца новыя.

— Ды ўсё ж не кожны раён мае такую адметнасць або легенду...

— Ды не, яе мае абсалютна кожны раён! Урэшце, этнаграфія, песні, легенды аднаўляюцца ў нашай памяці. На вербальным або на пісьмовым узроўні, а часам інакш як генетычнай памяццю інтарэсу да мінулыячыны, здаецца, не растлумачыш.

— Тут, мусіць, самы час яшчэ раз вярнуцца да асобы краязнаўца. Ці можаце намалюваць яго прыблізны сацыяльны партрэт?

— Гэта не толькі работнікі культуры, настаўнікі. Краязнаўцаў можа быць, як у Паставах, галоўны ўрач бальніцы або, як у Вілейцы, энергетыкі. Краязнаўства — не спецыяльнасць, а, зноў жа, паўтаруся: тое, — як цябе выхавалі.

— Новае стагоддзе патрабуе ўкаранення новых тэхналогій. Гэты працэс, думаецца, не можа абмінуць і краязнаўства. Якія электронныя рэсурсы, базы даных па гэтай тэме варты ствараць найперш?

— Сёння ні адна з былых саветскіх рэспублік не можа пахваліцца стварэннем энцыклапедыі фальклору. У нас жа яна — ёсць. Безумоўна, трэба было б, як наступны этап, на энцыклапедычным узроўні зафіксаваць нашы легенды. І, у тым ліку, стварыць іх электронны звод. Чаму б і не? Гэта ж цікавая ідэя! Вынаходніцтвам жа нашай газеты з'яўляецца "Малая краязнаўчая энцыклапедыя", якую мы пачалі друкаваць у 2003 годзе з першых нумароў "КГ". Марым і аб выхадзе яе асобным выданнем.

Гутарыў Сяргей ТРАФІЛАЎ
Фота Юрыя ІВАНОВА

Вёска Крамянец знаходзіцца на ўсходзе Вілейскага раёна, на памежжы з Вілейшчынай. Назва паселішча, дзе ў 1905 годзе пражывала 479 жыхароў і не нашмат меней — у перадаванні час, звязана з той акалічнасцю, што тутэйшыя землі вельмі "ўрадлівыя" на крэмні, ці, як тут кажуць, "крамяні". Старажылы расказваюць, што ў даўнія часы збор гэтага прыроднага багацця быў свайго кшталту промыслам, дзякуючы якому можна было добра папоўніць сямейную "казну".

Дажджбог з крамянецкай "прапіскай"

Але не толькі гэта зрабіла вядомай вёсачку. Славу Крамянцу дадае мясцовая святыня — камень, што ляжыць непадалёк на ўзлеску і вызначаецца дзіўнай формай. На ягонай паверхні ёсць некалькі лунак, якія нагадваюць чалавечыя сляды. Мае камень і сваё імя: Дажджбогаў — у гонар язычніцкага ўладара сонца, ад каго залежыў ураджай і дабрабыт землепрацаў. Як сцвярджаю вядомы беларускі геолог Эрнест Ляўкоў, "калісьці верылі, што Дажджбог кожную раніцу выязджаў на калёсніцы са свайго палаца дзесьці на ўсходзе і рабіў дзённы аб'езд па небе. Слугі дажджамі абмывалі яго асвечаны твар. У самім найменні славянскага бога — Дажджбог — ёсць просьба дажджу".

Гэтую мясцовую рэліквію, да якой крамянчане ставяцца з вялікай пашанай і гонарам, неаднойчы даводзілася бачыць на ўласныя вочы і мне. Між іншым, зразумець такое трапяткое стаўленне да каменя атрымалася ўжо пры першым знаёмстве з незвычайным валуном, калі суправаджаць мяне падахоўлілася настаўніца мясцовай пачатковай школы з групай сваіх выхаванцаў. Па дарозе да святыні кожны з дзяцей падрыхтаваў букетік з палявых кветак, каб, паводле векавой традыцыі, пакласці на камень.

А вось адна са старэйшых жыхарак Крамянца — Зося Рогач, якая ў свае 85 гадоў да драбніц узнавіла гісторыю, звязаную з мясцовай славатасцю.

Здаўна, як прыгадвала жанчына, месца, дзе стагоддзямі ляжыць Дажджбогаў камень, прываблівала мноства народу. Прыходзілі і прыязджалі зблізку і здалёк. Звычайна наведваліся па святых, асабліва — на Купалле, Вялікдзень, Сёмуху. У той час мясціна вакол каменя была абнесена плотам з веснічкамі, у кутку плячоўкі была ўкапаная бочка без дна. У ёй заўсёды стаяла вада, якая лічылася святой. Людзі звычайна прыходзілі сюды завіда, да ўсходу сонца. Ускладалі на камень "ахвяры": кветкі, грошы, хлеб, хусцінкі, яблыкі... Затым ішлі да вады, набіралі ў посуд, жмення налівалі ў лункі — "Божыя сляды" — і гэтай вадой абмывалі балючае месца: хто — вочы, хто — руку, нагу.

Звярталіся да каменя па дапамогу і калі доўга не было дажджу, стаяла сухмень. Тады брала на сябе ініцыятыву адна з найстарэйшых бабуляў. Яна ішла па хатах, запрашала дзевяць удоў. Жанчыны бралі з сабой драўляныя, у рост чалавека, калкі, ішлі да каменя, прыўздымалі яго, падвешвалі, прамаўлялі просьбу-заклінанне, каб камень паслаў дождж. Апошнім разам рытуал, які прыгадала баба Зося, спраўлялі ў засушлівае лета 1985 года.

З крамянецкім святым каменем звязана яшчэ і такое паданне. Непадалёк, у Бабрах, заможны селянін будаваў дом і вырашыў пакласці валун з выявай "Божых слядоў" у край падмурка. Але камень зрабіўся вільготны: "плакаў", па сценах пайшла цвіль, стала хварэць радня. Прысніўся таму чалавеку сон: быццам просіць камень завезці яго на ранейшае месца. Занепакоіўся чалавек, раніцай вызваліў камень з падмурка, пагузіў на калёсы і павёз туды, дзе яго ўзяў. Дзіўна яшчэ і тое, што ў вёску той камень з цяжкасцю везлі чацвёрта коней, а назад вёз адзін.

Ёсць, на жаль, сёння і тыя, хто хацеў бы знішчыць той камень. Аднойчы настаўніца-пенсіянерка з Крамянца стала сведкай, як ва ўрочышча, дзе месціцца святыня, з'явілася група падазронах людзей, што здзейснілі на святым месцы дзікі абрад, пасля чаго адзін з удзельнікаў у звар'янай ярасці пачаў біць абухом сякеры па каменю. Пакідаючы тое месца, злачынцы вывернулі дубовы крыж, які ўстанавіў тут святар з бліжняга прыхода. Але цікава, што пасля на ім не было ніводнага пашкоджання: сатанінскае вар'яцтва і метал аказаліся бяспільнымі супраць сімвала даўняй чалавечай веры.

Віктар НЕСЦЯРОВІЧ
Лагойск
Фота Святланы ЖЫГУНОВАЙ

частка краязнаўства. Трэба ж глыбей зазірнуць у гісторыю. Скажам, праз тое, каб настаўнікі арыентавалі дзяцей на вывучэнне свайго радаводу. Няхай яны глыбока не "капнуць" ды і няма магчымасці ў іх працаваць у архівах, але яны перададуць у мясцовы музей звесткі пра гісторыю свайго роду, прозвішча. А разам з тым, зрабяць велізарную справу для сваёй сям'і. І для сябе. Бо як толькі дзіця дакранецца да гісторыі свайго роду, яно ўжо не будзе чалавекам, абыхавым да спадчыны сваёй краіны.

— А наколькі плённа ў гэтым кірунку працуюць аддзелы адукацыі, культуры райвыканкамаў?

— А ёсць жа яшчэ аддзелы ідэалогіі, спорту і турызму... Калі працаваў у Міністэрстве культуры, дык бачыў такую зацікаўленасць. Магчымасцей, у першую чаргу — фінансавых, наадварот, бракавала. Як правіла, начальнікі аддзелаў культуры — людзі неабыхавыя, і менавіта іхняя апантанасць у многім спрыяе, у тым ліку, і краязнаўству. Зрэшты, прывяду прыклад: апошнія 20 гадоў у краіне назіраецца сапраў-

Кастынг на ролю... Нэмэна

Напрыканцы лістапада глядачы тэлеканала "Лад" убачаць новы дакументальны фільм — "Дзіўны свет" (аўтары сцэнарыя — Вера Савіна і Аляксандр Нілаў, рэжысёр — Валерый Гаравой), які прысвечаны нашаму знамяцітаму земляку, польскаму музыканту Чэславу Нэмэну.

Вера Юр'еўна — журналіст, трыццаць сем гадоў аддала прафесіі, а з 1990-га піша кінасцэнарыі, па якіх пастаўлена 25 карцін. Дарэчы, толькі сёлета выйшлі дзве яе работы, прысвечаныя рускаму паэту Аляксандру Пушкіну і народнай артыстцы СССР Галіне Макаравай.

— Усе свае карціны я здымаю таму, што люблю. А тут — асабліва ракурс. Усё, што звязана з гэтым чалавекам у маім жыцці, — не выпадкова. У 1976-м, на золку сваёй творчай дзейнасці, я была на канцэрце Нэмэна ў мінскім Палацы спорту, пасля брала ў яго інтэрв'ю. Яно, дарэчы, так і не пачыла свет, аднак сустрэча тая перавярнула маю свядомасць! Я навучылася разумець і цаніць, як і многія іншыя прадстаўнікі майго пакалення, добрую музыку і паэзію. Цяпер жа, наведваюшы яго радзіму — Старыя Васілішкі, што на Шчучыншчыне, — зразумела: фільм — атрымаўся. Шчырая вера ў Бога і любоў да роднага кута — крыніца, якая жывіла ўсё ягонае жыццё...

Стужка апавядае пра гады дзяцінства і сталення Чэслава Выдзюцкага, таму творчая група новай

студыі дакументальнага кіно Белтэлерадыёкампаніі працавала ў Старых Васілішках. Як кажа Валерый Гаравой, здымаць было няпроста, а манціраваць матэрыял у фармат 26-хвіліннага фільма — яшчэ больш складана.

Імкнучыся ўзнавіць сцэны з дзяцінства Нэмэна, члены творчай групы дадалі працы і кансультанту стужкі — старшыні Васілішкаўскага сельскага савета Уладзіміру Сянюту:

— Трэба было знайсці хлопчыка, які сыграе Чэслава ў дзяцінстве. Для гэтага правялі сапраўдны кастынг на стадыёне. У выніку на ролю музыканта ў дзяцінстве быў выбраны Дзіма Вашчыла, а Саша Ашмянчук — уладальнік чудаўнага голасу — пагадзіўся спяваць за кадрам. Паколькі Чэслаў любіў "з ветрыкам" пракаціцца на матацыкле, мне давялося, — прыгадвае Уладзімір Сянюту, — аб'ездзіць усе ваколіцы, каб знайсці ста-

ры матацыкл "Мінск". І нават старую лодку, на якой ён ездзіў па рацэ, знайшлі...

У фільме прагучаць і ўспаміны васілішкаўцаў, Соф'і Мухляда, Яніны Паўловіч, Веранікі Маркевіч ды іншых, якія асабіста ведалі музыканта.

Ала БІБКАВА
Гродна
На здымку: Вера Савіна бярэ інтэрв'ю ў Чэслава Нэмэна пасля канцэрта ў Мінску. 1976 г.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Прасачыць за траекторыяй руху майстра польскага кіно Кшыштафа ЗАНУСІ на XVI Мінскім міжнародным кінафестывалі “Лістапад” — значыць канчаткова пераканацца ў майстэрстве рэжысёра. У майстэрстве жыць, ствараць, прамаўляць, думаць, аналізаваць... Ні адной хвілінкі дарэмна: візіты, дзелавыя перамовы, прэс-канферэнцыі, рэтраспектывы з яго ўдзелам, майстар-класы... За час прабывання на кінафоруме маэстра сустрэўся з публікай і прэсай у Мінску, пабываў у рамках творчай паездкі ў Гомель, паспеў на наступны дзень вярнуцца ў сталіцу на майстар-клас да студэнтаў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў... Па шчырасці, не здзіўлюся, калі высветліцца, што прафесар Сілезскага ўніверсітэта паспеў пры гэтым напісаць яшчэ і сцэнарый для сваёй новай карціны. Карэспандэнт “К” занатаваў некалькі маналогаў кінамаэстра ў час сустрэч з ім.

Кшыштаф ЗАНУСІ, кінарэжысёр (Польшча):

“А працэс здымак — справа другасная”

Пра выпадак, сустрэчы і мэту

— Выпадак, здарэнне заўжды можна растлумачыць. Але мне як чалавеку, які веруе, больш даспадобы тая думка, што за выпадкам заўжды нешта стаіць. Гэта тайна, і мне падабаецца глядзець на выпадак з пункта гледжання веры. Ну, а пытанне кшталту “Рабіць мне гэтую справу або не?” вельмі няпростае. Тут ужо кожны выбірае сам...

Я, калі маю час, імкнуся прымаць усе запрашэнні, якія да мяне прыходзяць. Учора, да прыкладу, я быў у польскай правінцыі, сёння — у Мінску. Мабыць, пэўны плён з гэтага атрымліваецца. У сувязі з гэтым прыгадваю, як аднойчы даваў майстар-клас у амерыканскім штаце Аклахома. Я спрабаваў растлумачыць публіцы, як культура духу “перакладаецца” ў кіно, а потым пачуў такое пытанне: “А чаму вы робіце вашы фільмы на нейкай незразумелай мове?” Я адказаў, што існуюць розныя нацыі, і я ствараю кіно на мове сваёй нацыі, а потым зноў пачаў тлумачыць пра дух і культуру, і пачуў чарговае пытанне: маўляў, так, усё гэта цікава, але чаму вы здымаеце кіно на незразумелай мове, а не на англійскай? У гэты момант мне ўжо дакладна падалося, што я згубіў час у гэтым падарожжы (смяецца). Але праз 20 гадоў, пад час агучкі маёй карціны ў Лондане, у калідоры студыі я сустрэўся з мужчынам. Ён спыніў мяне і спытаў: “Вы, часам, не былі ў Аклахоме з майстар-класам? Дзякуючы вам, я цяпер — рэжысёр”. Высветлілася, што ён — сын пастара, і бацька заўжды казаў яму, што кіно — грэх. Мая лекцыя развянчала для яго пэўныя стэрэатыпы. “Я распавёў бацьку тое, што вы казалі пра гэтае мастацтва, і ён дазволіў мне стаць кіношнікам”, — раскажаў мой візаві. Сёння гэты адносна малады рэжысёр працуе ў Галівудзе і здымае цікавыя карціны. Вось такім дзіўным чынам адкрылася, што маё падарожжа ў Аклахому не было бессэнсоўным. Гэта была зусім невыпадкавая выпадковасць. Мне заўжды хочацца верыць у тое пад час маіх вандровак.

Я, калі маю час, імкнуся прымаць усе запрашэнні, якія да мяне прыходзяць. Учора, да прыкладу, я быў у польскай правінцыі, сёння — у Мінску. Мабыць, пэўны плён з гэтага атрымліваецца. У сувязі з гэтым прыгадваю, як аднойчы даваў майстар-клас у амерыканскім штаце Аклахома. Я спрабаваў растлумачыць публіцы, як культура духу “перакладаецца” ў кіно, а потым пачуў такое пытанне: “А чаму вы робіце вашы фільмы на нейкай незразумелай мове?” Я адказаў, што існуюць розныя нацыі, і я ствараю кіно на мове сваёй нацыі, а потым зноў пачаў тлумачыць пра дух і культуру, і пачуў чарговае пытанне: маўляў, так, усё гэта цікава, але чаму вы здымаеце кіно на незразумелай мове, а не на англійскай? У гэты момант мне ўжо дакладна падалося, што я згубіў час у гэтым падарожжы (смяецца). Але праз 20 гадоў, пад час агучкі маёй карціны ў Лондане, у калідоры студыі я сустрэўся з мужчынам. Ён спыніў мяне і спытаў: “Вы, часам, не былі ў Аклахоме з майстар-класам? Дзякуючы вам, я цяпер — рэжысёр”. Высветлілася, што ён — сын пастара, і бацька заўжды казаў яму, што кіно — грэх. Мая лекцыя развянчала для яго пэўныя стэрэатыпы. “Я распавёў бацьку тое, што вы казалі пра гэтае мастацтва, і ён дазволіў мне стаць кіношнікам”, — раскажаў мой візаві. Сёння гэты адносна малады рэжысёр працуе ў Галівудзе і здымае цікавыя карціны. Вось такім дзіўным чынам адкрылася, што маё падарожжа ў Аклахому не было бессэнсоўным. Гэта была зусім невыпадкавая выпадковасць. Мне заўжды хочацца верыць у тое пад час маіх вандровак.

Пра кіно

— Ёсць такія стандартны, акадэмічны адказ наконт таго, на якія тэмы мусяць быць кіно: каханне і смерць. Вазьміце любы баявік: гэта — пра смерць, хоць і падаецца ў забавляльным ключы, усё ж астатняе — пра каханне. Я, вядома, кажу зараз груба, але новых тэм няма. Ёсць толькі новыя абставіны. Іншымі словамі, каханне і смерць у новых умовах. Вось апошнія зрэшты, змяняюцца. А галоўнае ў чалавечым жыцці — заўжды застаецца.

Што да мяне, дык я шмат разважаю і думаю пра смерць, бо ніколі не паверу (як гэта часам памылкова ўяўляецца некаторым маладым людзям), што я — бессмяротны чалавек. Ніколі пра гэта не забываюся. Можа быць, мне варта было б зрабіць

Маналогі класіка экрана

У час форуму

Як паведамляюць у Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь, 17 лістапада адбылася сустрэча міністра культуры краіны Паўла Латушкі з рэжысёрам, сцэнарыстам Кшыштафам Занусі.

Пад час сустрэчы была выказана зацікаўленасць у сумеснай вытворчасці мастацкіх фільмаў беларускіх кінематаграфістаў з удзелам кінастудыі “TOR Film Production”, якую ўзначальвае польскі рэжысёр. Спдар Занусі таксама падкрэсліў важнасць удзелу кінавытворцаў і дзеячаў экраннага мастацтва Беларусі ў кінафестывалі ў Гдыні, што адбудзецца ў верасні 2010 года.

Маэстра польскага кіно адзначыў высокі арганізацыйны ўзровень кінафестывалу “Лістапад” і ўхваліў традыцыю яго правядзення.

больш стужак пра каханне, але ўсё ж некалькі такіх у мяне ёсць.

Пра чалавека новай цывілізацыі

— Я — чалавек, выхаваны на кнігах, і да канца жыцця буду чытаць кнігі. Хоць моладзі я раю чытаць паменей, бо чытанне — гэта шкодна для вачэй (смяецца). Прызнацца, і глядзець у экран таксама не вельмі карысна. Справа ў тым, што чытаць трэба толькі шэдэўры, а калі мы пачнём заглыбляцца ва ўсё сярэдняе — вочы дакладна будуць балець. Тое, што мы цяпер уваходзім у новую эпоху камунікацыі, якую прынёс Інтэрнет, — гэта відавочна. Акажацца гэтая цывілізацыя лепшай ці горшай — мы не можам ведаць.

Што да сённяшняй перавагі вобразаў... Мне адразу ўзгадваецца такі прыклад. У свой час да мяне звярнуўся адзін іспанскі епіскап. Царкоўнікі хацелі выкласці ў тэлеэфіры сваю пазіцыю ў дачыненні біяэтыкі і прасілі парады. Паўтара года святары працавалі над дакументамі, спрачаліся наконт косак, усялякіх дробязей, а потым выбралі прадстаўніка, які будзе звяртацца да аўдыторыі. Ім аказаўся святар, выбачайце, з вялізнымі вухамі. Тут я сказаў: шаноўныя, уся праца акажацца марнай. Калі тэкст будзе чытаць чалавек з такой асаблівай прыкметай, ніхто не будзе ўспрымаць яго прамову сур’ёзна. Гэта наконт вобразаў...

Ды мне здаецца, што ў гэтым вобразным мысленні ёсць мая мудрасць. Бо, на мою думку, Гітлер, Мусаліні і Сталін не выпадкова баяліся камеры. Яны хацелі, каб на іх глядзелі здалёк, бо адчувалі: калі людзі ўбачаць зблізку іхнія твары — ніколі не дадуць ім веры. У гэтым сэнсе мы жывём у лепшым свеце, бо можам не толькі чуць словы, але і бачыць таго, хто іх гаворыць, бачыць, які ў яго твар, якая ўсмешка. У залежнасці ад выявы мы яму давяраем, альбо не давяраем. Аднак тут ёсць і адваротны бок медаля: тыя ж пластычныя аперацыі, макіяж. Сёння многія жанчыны ў пагоні за прыгожай “выявай” злоўжываюць хірургіяй. Часам глядзіш на твар — і нічога не разумееш: на ім з-за падцяжак — або пастаяннае здзіўленне, або нязменная ўсмешка. Гэта ўжо не ветліваць, а нейкая новая мова!.. Можа быць, праз некаторы час мы зможам выбіраць і рабіць сабе неабходныя для канкрэтнай сітуацыі твары, але я вельмі спадзяюся, што да гэтай пары не дажыву.

Пра масавую культуру

— Так, мы сёння ўвайшлі і ў эру масавай культуры. Гэта такія абставіны, калі вялікая колькасць людзей удзельнічае ў культурным жыцці, але ўзровень гэтай культуры, безумоўна, паніжаецца. Гэта звязана, у першую чаргу, з тым, што знізіўся ўзровень нашай адукацыі. Такой колькасці адукаваных людзей, колькі налічваецца ў Еўропе сёння, ніколі не было, але чамусьці гэта не спарджае культурнай эвалюцыі... Паглядзіце, сённяшні “прафесар” — гэта па ўзроўні ведаў даваенны “ўрач”, а сучасны “ўрач” — прыблізна дарэвалюцыйны “фельчар”. Падобныя “зніжэнні” аказваюць вялізны ўплыў на наш погляд на культурныя з’явы.

Нізкая культура была ва ўсе часы, але цяпер ёсць магчымасць зарабляць на ёй вялізныя грошы. Вулічныя музыкі, да прыкладу, ігралі ў корчмах і ў мінулым, але гэта і аплачвалася адпаведным чынам. Багачамі ж былі тыя, хто граў для князёў і каралёў. А сёння часам зусім незразумела, адкуль з’яўся поспех гасюцы з артыстаў...

Гэта феномен нашага часу: поспех ці вядомасць могуць быць ніяк не звязаны з духоўнымі каштоўнасцямі. Мы часта бачым, як у мас-медыя з’яўляюцца людзі, вядомыя тым, што яны... вядомыя: акцёры, якія невядома дзе здымаліся, журналісты, якія немаведама што напісалі... Усё гэта — недарэчнасць, у выніку якой у звычайнага чалавека нараджаецца адчуванне, што яго — няма, не існуе, пакуль ён не з’явіцца ў тэлевізары. Хоць справа — зусім у адваротным: тыя пустыя людзі, якія мільгаюць паўсюль, — яны і ёсць прывіды, а той просты чалавек, ён — наадварот — сапраўдны, бо ў яго ёсць душа.

Пра беларускі кінематограф

— Шчыра кажучы, я яго проста не ведаю. Да канца савецкага часу мы глядзелі ўсё савецкае кіно ў дубляжы на рускую мову. Таму беларускія стужкі проста былі мной не заўважаны. Ведаю карціну Элема Клімава “Ідзі і глядзі”, якая была адной з вялікіх карцін свайго часу, але ці лічыцца яна беларускай — у гэтым пытанні, на жаль, не дасведчаны. У мяне, прызнаюся, няма яскравага ўяўлення аб вашым кінематографе. Ведаю, што ў Беларусі ёсць шмат фільмаў, прысвечаных Другой сусветнай вайне, але гэта не павінна станавіцца адзіным сюжэтам для стварэння кіно. Што да яго будучыні, дык, з аднаго боку, — у вас вялікая сувязь з расійскім рынкам. Гэта накітал канадскага рынку для амерыканцаў, і гэта можна выкарыстоўваць. З іншага — кіно будзе цікавае свету тады, калі вы ведаеце, што сказаць. Што я параіў бы вам рэжысёрам? У першую чаргу — адчуваць настрой грамадства. Што вы думаеце аб будучыні вашай краіны? Якія мары, памкненні ў беларускай моладзі? Што яе турбуе? Што радуе? На гэтыя пытанні вы ў першую чаргу павінны для сябе адказаць. А працэс здымак у гэтым кантэксце — справа другасная.

Занатавала Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ
На здымках:
Кшыштаф Занусі
і кадры з яго фільмаў.

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.

- Мастацтва Беларусі XII — XIX стст.
- Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
- Мастацтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
- Мастацтва краін Усходу XV — XX стст.
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі беларускіх мастакоў 1940-х — 1980-х гг.
- Выстаўка "Слуцкія паясы".
- Выстаўка А.Вараб'ёва "Паміж небам і зямлёй".
- Выстаўка "З першых калекцый дзяржаўнай карціннай галерэі БССР".
- Выстаўка У.Тоўсціка "Вандроўка па мінулым стагоддзі".

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея РБ:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ"
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."**

г. Мінск,
вул.
Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка "Евангельскія і біблейскія сюжеты ў італьянскай гравюры XVIII ст."

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі р-н,
Гродзенская
вобл.
Тэл.:
(8-01596) 2 30 35.

- Фотадакументальная выстаўка "Патрыятычнае служэнне Праваслаўнай Царквы".

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в. Раўбічы**

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.

- Выстаўка "З глыбінь у будучыню".

**МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ
ў г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка "Славацкая сімфонія майстроў з Кавачыцы".

МУЗЕІ *
**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

- 21 — "Травята" Дж.Вердзі.

г. Мінск,
вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.

Экспазіцыі:
■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."
■ "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".

Выстаўкі:
■ "Кніга БЫТІЯ"
■ "Крыніцы адвечнай прыгажосці".
■ Выстаўка, прысвечаная 70-годдзю ўз'яднання Заходняй Беларусі з БССР.
■ Выстаўка графікі Галіны Бараноўскай.
■ Выстаўка "Памяць

■ Пастаянная літаратурна-мемарыяльная экспазіцыя "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
■ Выстаўка "І паўтарыўся бацька ў сыне" (да 95-годдзя з дня нараджэння першага дырэктара музея Д.К. Міцкевіча).
■ Этаралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск, вул.
М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 72 61.

Выстаўкі:
■ Выстаўка, прысвечаная 85-годдзю А.Савіцкага, "Дарогамі жыцця".
■ "Спадарожнікі дзяцінства".
■ Выстаўка, прысвечаная 85-годдзю В.Быкава.

■ Праект "Бітва за Беларусь. верасень 1943 г. — ліпень 1944 г."
■ Выстаўка "Трафеі вайны".
■ Выстаўка "Беларусь партызанская".
■ Акцыя-выстаўка "Былі ў мяне мядзведзі".
■ Праект інтэрактыўнай карты: "Вызваленне Беларусі" (хроніка вызвалення і прэзентацыя аперацый Чырвонай Арміі па вызваленні Беларусі).

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Д.Папова "Паўднёвы вецер".
■ "Карэйскае традыцыйнае мастацтва".
■ "Народная ікона Гомельшчыны".

Экспазіцыі:
■ "Культавыя прадметы".
■ "Старажытная гісторыя Гомельшчыны".
■ "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.

Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў
Гісторыка-мемарыяльная экспазіцыя
"Уладальнікі Гомельскага маёнтка

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель,
вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Лакальная экспазіцыя ў санітарным вагоне; у партызанскай зямлянцы.
- Пастаянная выстаўка ваеннай тэхнікі.
- На тэрыторыі музея працуе пнеуматычны цір.
- У выставачнай зале: выстаўка новых паступленняў з фондаў музея.

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс:
290 60 10.

- Выстаўка Вячаслава Паўлаўца.
- І Беларускі трыенале дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва.

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1 (Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.

- Выстаўка стыпендыятаў, лаўрэатаў і дыпламантаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі.

ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАУЗА

г. Гродна, пл. Тызенгауза, 4.
Тэл./факс:
(8-0152) 72 27 57.

- Выстаўка дзіцячай творчасці студыі "Прамень".

**КАРШІННАЯ ГАЛЕРЭЯ
Г.ВАШЧАНКІ**

г. Гомель,
вул. Карловіча, 4.
Тэл.: (8-0232) 77 75 20.

Экспазіцыі:
■ "Гаўрыла Харьгонавіч Вашчанка".
■ "Сучасныя беларускія мастакі".

Выстаўкі:
■ Выстаўка мастакоў Гомельскай вобласці "Восень-2009".

УВАГА!

Паважаныя чытачы!

ІДЗЕ ПАДПІСКА

на газету "Культура" індэксы:
індывідуальная падпіска — 63875,
ведамасная падпіска — 638752;

на часопіс "Мастацтва" індэксы:
індывідуальная падпіска — 74958,
ведамасная падпіска — 749582.

НА СНЕЖАНЬ 2009-ГА І НА І ПАЎГОДДЗЕ 2010 ГОДА!

стагоддзяў".

Дом-музей І з'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

- Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя І-га З'езда РСДРП".
- Выстаўка "У аб'ектыве случчане".

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул.
Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

■ Выстаўка "Фарбы роднай зямлі".
■ Выстаўка "Гарадскія фантазіі".

**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ**

АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ
г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя.

Выстаўкі:

Цэнтральная частка палаца Румянцавых і Паскевічаў

Выстаўкі:
■ Юбілейная выстаўка "Скарбы гомельскага палаца".
■ "Гістарычны касцюм XVI — XIX стст."
■ "Я — Гамяльчанін, і гэтым ганаруся!" — па выніках аднайменнага творчага конкурсу, прысвечанага 90-годдзю з дня заснавання музея.
■ Выстаўка скульптара

Румянцавы і Паскевічы".
■ "Гістарычная кніга XVIII — XX стст."

Паўночнае крыло палаца
Выстаўкі:
■ "Рытм жыцця" (выстаўка Таццяны Вакарынай).
■ "Свет звяроў Гомельшчыны".
■ Працуе куток жывых экзатычных рэптылій.

Зімовы сад
■ Свет субтрапічных раслін і жывёл.

ТЭАТРЫ *

■ 22 — "Марная перасцярога" Л.Геральда.
■ 23 — "Марная перасцярога" Л.Геральда.

**РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР
БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ**

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44,
Тэл./факс: 334 60 08.

- 21 — "Чайка" А.Чэхава.
- 22 — "Дзёнік паэта (Інтымы дзёнік)" А.Шурпіна.
- 24 — "Нязваны госьць" С.Бартохавай.
- 26 — "Шлях у Царград" З.Косціча.

■ 27 — "Ізноў між намі кажучы"
Д.Паршына.
■ 28 — "Раман + Юлія"
Д.Балыка.

**БЕЛАРУСКІ ТЭАТР
"ЛЯЛЬКА"**

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.

Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ 21 — "Жыў-быў Заяц"
М.Шувалава.
■ 22, 24 — "Церам-Церамок"
С.Маршака.
■ 25 — "Хлопчык і цень"
К.Чаркаскай,
А.Князькова.

Выдаецца з кастрычніка 1991 года
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637
Галоўны рэдактар — Людміла КРУШЫНСКАЯ

Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ, Уладзімір АРЛОЎ, Уладзімір ГІЛЕП, Ірына ДРЫГА, Аляксей ДУДАРАЎ, Уладзімір ЗАМЯТАЛІН, Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ, Міхаіл КАЗІНЕЦ, Віктар КУРАШ, Аляксандр РАШЧУПКІН, Барыс СВЯТЛОЎ, Рычард СМОЛЬСКІ, Святлана СУХАВЕЙ, Міхаіл ФІНБЕРГ, Леанід ШЧАМЯЛЁЎ, Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя:
Сяргей ТРАФІЛАЎ (намеснік галоўнага рэдактара), Пётр ОВАД (адказны сакратар).

Рэдактары аддзелаў:
Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧА, Таццяна КОМАНОВА, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілля СВІРЫН, Антон СІДАРЭНКА.

Спецкарэспандэнты:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧА, Алена САБАЛЕУСКАЯ, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.

Загадчык аддзела фоталіюстрацый —
Юрый ІВАНОЎ
Карэктар —
Інга ЗЕЛЬГІС
Мастацкі рэдактар —
Наталля ОВАД

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэлефон:
(017) 289-34-66
(прыёмная)
(017) 286-07-97,
Тэлефон/факс:
(017) 334-57-23
(017) 334-57-35.
Рэкламны аддзел:
тэл. (017) 334-57-41
www.kimpress.by
E-MAIL: kultura@tut.by

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць
ЛВ №02330/0494414 ад 17 красавіка 2009 г.

220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэл. (017) 289-34-66.
Бухгалтэрыя:
тэл. (017) 334-57-35
Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.
Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнаасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца работы, зваротны адрас.
Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.
*Матэрыял на правах рэкламы.

© "Культура", 2009.
Індэкс 63875
Наклад 8478
Падпісана ў свет 19.11.2009 у 18.30
Замова 6337
РУП "Выдавецтва "Беларускі Дом друку".
ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009.
Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

